תלמוד ירושלמי · מפרשים · נועם ירושלמי · סדר נשים

נועם ירושלמי על גיטין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

נועם ירושלמי על גיטין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/נועם-ירושלמי-על-גיטין/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 7
הלכה ד 8
הלכה ה 9
פרק ב 13
הלכה ב 13
הלכה ג 13
הלכה ד 14
הלכה ה 18
הלכה ו 20
הלכה ז 21
פרק ג 22
הלכה א 22
הלכה ב 26
הלכה ג 31
הלכה ה 31
הלכה ו 35
פרק ד 37
הלכה א 37
הלכה ב 39
הלכה ד 40
הלכה ו 44
הלכה ח 46
הלכה ט 46
פרק ה 47
הלכה א 47
הלכה ה 52
הלכה ו 52
הלכה ז 53
פרק ו 53
הלכה ב 53
הלכה ה 55
פרק ז 56
הלכה א 56
הלכה ב 56
הלכה ג 59
הלכה ד 59
הלכה ה 60
הלכה ו 64
פרק ח 69
הלכה א 69
הלכה ג 72
הלכה ד 75
הלכה י 75
פרק ט 76
הלכה א 76
הלכה ו 80
הלכה ח 80

פרק א

הלכה א

קטע ב

מתני' המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם כו' ובגמ' וקשי' אילו המביא שטר מתנה ממדינת הים שמא כו' בפני נכתב ובפני נחתם ריב"ל אמר שני' היא שאין בקיאין בדקדוקי גיטין אמר ר' יוחנן קל הוא שהקילו עלי' שלא תהא יושבת עגונה (פי' דריב"ל שאומר דהטעם משום דאין בקיאין בדיקדוקי גיטין א"כ אפשר לומר דהאמינו עד א'באיסורין ואע"ג דהוי דבר שבערוה אך סתם ספרי דדייני מגמר גמירי רק רבנן שהחמירו ע"כ הקילו שיהא השליח נאמן אבל לר' יוחנן שאומר דהטעם משום קיום ובכל קיום שטרות בעינן שנים וא"כ אמאי מהימן השליח וע"כ אמר קל הוא שהקילו משום עגונה וע"ז פריך והיינו קל אינו אלא חומר' שאילו לא אמר בפני נכתב ובפני נחתם אף אה אין מתירה להנשא (פי' אם לא יערער הבעל או הלקוחות ואיפשר שסובר הירושלמי דלא טענינן מזוייף וכמו שהאריכו בזה התוס' בריש גיטין (ד' ב') וא"כ הא דצריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם הוי חומרא דאם לא אמר בפני נכתב אף אם לא ערער הלקוחות אינו נאמן) וע"ז אומר אמר ר' יוסי חומר שהחמרת עלי' בתחילה שיהא צריך לומ' בפני נכתב ובפני נחתם (פי' חומר שהחמרת שאפי' אין עוררין הגט פסול היקלת עליו בסוף שאם בא וערער ערעורו בטל:

קטע ד

עוד שם עד שיאמ' בפני נכתב ביום ובפני נחתם ביום עד שיאמר נכתב לשמה ונחתם לשמה והנה הפ"מ כתב דמזה משמע דהא דבעינן בפני נכתב ובפני נחתם לאו דווקא משום לשמה אלא כל פסולי גיטין וכמו דאמר בריש פרקין ריב"ל אמר שני' היא שאין בקיאין בדיקדוקי גיטין ולא כשיטת הש"ס דילן וכמו שהוכיחו התוס' בגיטין (ד' ב') בד"ה לפי שאין כו' דדוקא משום לשמה אבל לא משום שאר כל הפסולין אך אעפ"כ קשה מהא דאיתא לקמן בירו' (פ"ב ה"ב) נכתב ביום כו' ביום ונחתם בלילה פסול כו' אמר ר' יוחנן פסול מפני אכילת פירות א"ל ריש לקיש מעתה תחוש לגיטין הבאים ממדינת הים שמא נכתב ביום ונחתם בלילה א"ל זה זיופו מדבר אחר והק"ע הקשה שם דהא במוקדם נמי זיופו מתוכו הוא שלא הי' להם לחתום שטר כזה וכמש"כ תוס' בב"מ (ד' ע"ב) שגם העדים פסולין עיין שם וע"כ גריס הגירסא כמו דאיתא בש"ס דילן אך זהו דוחק לגרוס גירסא אחרינא ולפרש כמו הש"ס דילן כיון דהכא אמר ר' יוחנן דהטעם

משום פירות וא"כ מוכח דהא שאומר בפני נכתב כו' הוא דווקא רק לענין לשמה אבל לא שנכתב ביום ונחתם ביום:

ע"כ נראה דשט"ח המוקדמין כיון שעיקרן משום לטרוף מהלקוחות ע"כ הוי ודאי כמו זיופו מתוכו אבל בגט אשה שעיקרו הוא לגרש ולהתיר האשה שתהא נישאת לאחרים וע"כ אומר דהוי זיופו מדבר אחר וכן איתי' בירושלמי (ספ"ח דגיטין ה"י) תניתא הכא ותניתא תמן (פי' גט מקושר תני הכא ותני בב"ב (ד' ק"ס) דמקושר שנעשה שלא כדינו פסול) אילו תניתא הכא ולא תניתא תמן הוינן אמרין הכא ע"י שהוא חומר בעריות פסול תמן ע"י שאינו חומר בעריות כשר הוי צריכא מתניי' תמן או אילו מתניי' תמן כו' הוינן אמרין תמן ע"י שהוא גובה בו פסול והכא ע"י שאינו גובה כשר הוי צריכא מתניי' הכא ומתני' תמן וכן איתא בירושל' (פ"ט דגיטין ה"ב) והתני אף בגיטי נשים כן אית לך מימר מפני קינוני' לא מפני שהוא פסול והכא נמי מפני שהוא פסול (ועי' בתו' גיטין (ד' ג') בד"ה כ' בכת"י כו' ואם יש לחוש שיקדי' זמן לטוב' האשה אעפ"י שבא לגרשה ולעשות עמה קינוני' כו') וע"כ אומר הירושל' דלנכתבו ביום ונחתמו בלילה לא חיישינן משום דזהו זיופו מדבר אחר דהא עיקר הגט הוא רק להתיר האשה והא דפסול מחמת ממון הוי זיופו מדבר אחר ולא דמי לשט"ח המוקדם דעיקרו בא לגבות מלקוחות וא"כ איפשר לומר דהא דקאמר הירושלמי הכא עד שיאמר בפני נכתב ביום ונחתם ביום עד שיאמר נכתב לשמה ונחתם לשמה קאי אהא דקאמר תחילה כתב כל נכסיו לעבדו את אמר הוא גיטו הוא מתנתו ובעי ע"ז מה את עביד לה כגט הוא וערעורו בטל או כמתנה הוא וערעורו קיים וכמו שאומר תחילה מאחר שערעורו בטל אצל הגט ערעורו בטל אצל המתנה וע"כ כיון שכל השחרור הוא מחמת שכתב כל נכסיו לעבדו וא"כ כיון שהשחרור הוא מצד הנכסים ע"כ אומר עד שיאמר בפני נכתב ביום ונחתם ביום עד שיאמר נכתב לשמה ונחתם לשמה אבל בגיטי נשים או בשיחרורי עבדים שעיקרו בא רק להתיר האיסור לא בעי רק בפני נכתב לשמה ובפני נחתם לשמה והא דאמר לקמן לא אמר נכתב ביום ונחתם ביום נכתב לשמה ונחתם לשמה נימר מה דשאיל אמורא א"כ משמע דצריך לומר שנכתב ביום ונחתם ביום איפשר לפרש דתחילה הי' סבור דהבעי' הוא אם צריך שיאמר בפני נכתב ביום ונחתם ביום בפני נכתב לשמה ובפני נחתם לשמה וע"ז אומר נימר מה דשאיל אמורא (פי' דזהו שהקשה ר"ל לר' יוחנן) מעתה תחוש לגיטין הבאים ממדינת הים שמא נכתבו ביום ונחתמו בלילה (פי' וא"כ צריך שיעיד השליח שנכתב ביום ונחתם ביום או דצ"ל מה דהשיב אמורא (פי' זה כבר השיב ר' יוחנן לר"ל

דזהו זיופו מדבר אחר וע"כ לא חיישינן לגיטין הבאים ממדינה הים וא"כ איפשר לומר דבגט אין צריך רק בפני נכתב לשמה ובפני נחתם לשמה):

קטע ה

עוד שם לא אמר נכתב ביום ונחתם ביום נכתב לשמה ונחתם לשמה נימר מה דשאיל אמורא (כבר ביארתי שהי' סבור דהבעי' הוא אם לא אמר שנכתב ונחתם ביום נמי) וע"ז אומ' נימר מה דשאיל אמורא (פי' זה כבר שאל רשב"ל מר' יוחנן לקמן (פ"ב ה"ב) מעתה תחוש לגיטין הבאים ממדינת הים שמא נכתב ביום ונחתם בליל') וע"ז השיב לו ר' יוחנן זה זיופו מדבר אחר דלא כהק"ע והפ"מ וע"ז אומר ויידא דאמר רבין בר רב חסדא אייתי גיטא ונתנו לה ולא אמר בפני נכתב ובפני נחתם אתא עובדא קומי ר' יוחנן אמר לי' טלהו ממנה ואמור לה בפני שנים בפני נכתב ובפני נחתם (פי' זה השאלה הי' אם צריך ליטלו ממנה וליתן לה בפני שנים ולומר בפני נכתב ובפני נחתם) ור' יוחנן כר"ש בן אלעזר דר"ש ב"א אומר אינו גט עד שיאמר בשעת מתנה שהוא גיטיך דר' יוחנן ייבא מן רשב"א ולא מודה רשב"א שאם אמר לה בשעת מתנה שהוא גיטיך שאינו גט (ופי' הפ"מ בתמי' שודאי גט הוא) והכא אפי' אמר לה בשעת מתנה שהוא גיטיך אינו גט עד שיאמר לה בפני שנים בפני נכתב ובפני נחתם והוא דחוק דרשב"א לא מיירי לענין בפני נכתב ומאי קאמר ייבא מן דר' שמעון ב"א וע"כ נראה לי דאיתא בירושלמי לקמן (פ"ט ה"א) כיצד יעשה יטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם כו' אמר ר' יוחנן הלכה כרשב"א דרשב"א אמר לעולם אינו גט עד שיאמר לה בשעת מתנה ה"ז גיטיך ור' יעקב בר אחא בשם ר' ינאי אף ריח פסול אין בה כהנא אמר זאת אומרת לא חשו אין תימר חשו עד שהוא בידה דאמר לה הרי את מותרת לכל אדם (פי' שכהנא אמר זאת אומרת לא חשו שאפי' ריח הגט אין בה. וא"כ לא הוי נתינה כלל וע"כ צריך שיחזור ויטלנו הימנה ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם דאין תימר חשו עד שהוא בידה ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם דכיון שחשו א"כ הועיל הנתינה לענין ריח הגט ע"כ אינו צריך ליטלו הימנה) חמר ר' אחא זאת אומרת שחשו אין תימר לא חשו כל מה שבידו לגרש יגרש (פי' שר' אחא אומר בהיפך דאדרבא אם חשו צריך ליטול הימנה כיון שהיה נתינה במקצת. וע"כ צריך ליטול הימנה ולחזור וליתן לה אבל אם לא הי' נתינתו כלו' אינו צריך לחזור וליתן) והוא כמו דאמרינן בגיטין (ד' פ"ד) מאן תנא אמר חזקיה רשב"א היא דתני' רשב"א אומר עד שיטלנה הימנה ויחזיר ויתננה לה ויאמר לה הא גיטיך ור' יוחנן אמר אפי' תימא רבי דילכון אמר שאני הכא הואיל וקנאתו נפסול בו לכהונה וכתבו התוס' שם הא דתני' בפ"ק (ד"ה) כו' אתי אפי' כרבי דכיון שניתן הגט

כהלכתו מן התורה מה שהוא אמר אחר הנתינה בפני נכתב ובפני נחתם לא היה מועיל כלום ועוד דשליח דווקא כשיאמר בשעת נתינה מידק דייק:

וע"ז אומר דר' יוחנן ייבא מן רשב"א ולא מודה רשב"א שאם אמר לה בשעת מתנה (והוא ט"ס ונ"ל שאם לא אמר לה בשעת מתנה) שהוא גיטיך שאינו גט והכא אפי' אם אמר לה בשעת מתנה שהוא גיטיך (והוא ט"ס וצ"ל) והכא אם לא אמר לה בשעת מתנה פי' שלא אמר לה רשעת מתנה בפני נכתב ובפני נחתם אינו גט עד שיאמר לה בפני נכתב ובפני נחתם בתמיה) והא מדאורייתא הוי ודאי גט והירושלמי לטעמיה שאמר שם דאם לא הועיל הנתינה כלל ולא חשו ע"כ צריך שיטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה אבל אם חשו אין צריך ליטלו אח"כ דהא הועיל הנתינה ולא כשיטת הש"ס דילן. וע"כ חומר דייבא מן רשב"א דהתם אם לא אמר הא גיטיך אינו גט כלל וע"כ צריך ליטלו ולחזור ולותיב לה אבל הכא הא מן התורה הוי גט וא"כ הועיל הנתינה וא"כ אין צריך לחזור וליטלו הימנה. וע"כ מסיק מאי טעמא דר' יוחנן כדי להחזיקה גרושה בפני שנים ואם אמר אח"כ בפני נכתב אינו מועיל דהא אינו אומר בשעה שהוא מחזיקה גרושה בפני שנים שאז האמינוהו חכמי' (והוא כמו שכ' הרא"ש דהר"י מקינון פי' דלהכי בעי שיטלנו משו' דבעינן שיאמר בפני שנים שהיו בשעת מסירת הגט ומירי הכא כשמתו או שהלכו למדינת הים) והא שכתב הרא"ש דמהברייתא דתני בסתמא משמע שאין תקנה אחרת היינו לשיטת הש"ס דילן וכן לפי מה דאמר רב אחא בירושלמי (פ"ט שם) דכיון דכבר קנאתו לפסול לכהונה ע"כ צריך שיטלנו הימנה אבל הירושלמי הכא קאי למה דקאמר רב כהנא (שם לפי שיטת הירושלמי) דאם קנאתו עדיף טפי שהתחיל הגירושין בשעת הנתינה. וע"כ קאמר כדי להחזיקה גרושה בפני שנים דבעינן דווקא העדים שראו המסירה ודו"ק):

הלכה ב

קטע ג

שם (ה"ב) הכל מודים שאם בא וערער ערעורו בטל (פי' אעפ"י שרבי מאיר אומר עכו כא"י לגיטין אעפ"כ מודה ר' מאיר שאם אמר בפני נכתב כו' וערער ערעורו בטל אלא שאומרשעכו כא"י דלא צריך בפני נכתב אבל אם בא וערער ערעורו בטל עד כדון כשערער משנישאת ערער עד שלא נישאת ונישאת נשמעינה מן הדא מעשה בא' שהביא את הגט לפני ר"י כו' א"ל אף את צריך לומר בפני נכתב כו' הואיל ויצא המעשה בהיתר יצא אמר ר' זעירא שאם בא וערער ערעורו בטל אילו המביא מא"י לא"י שמא צריך כו' הוי לא שני' היא ערער משנישאת היא עירער עד שלא נישאת דהא הכא אמר הואיל

ויצא המעשה בהיתר כו' אלמא דאפי' עירער עד שלא נישאת נמי אם בא וערער ערעורו בטל אפי' בא"י (וכן הביאו התוס' ראיה בגיטין (ד' ו') בד"ה אי עבדת אהנית משמע דבפני נכתב מועיל בא"י והא דאמר בגיטין (ד' כ"ג) בארץ כו' היינו משום דאיירי בדלא אמר בפני נכתב כסתם מביאי גט בא"י אבל אי אמר סמכינן כו':

קטע ד

עוד שם ר' יעקב בר אדא כו' הלכה כר"מ בגיטין כו' [והנה הפ"מ פירש דהא דהלכה כר"מ בגיטין הוא שאמר כל שלא נעשה כתיקון חכמים יוציא והולד ממזר וכן פירש הרשב"א אך שהוא דחוק בהירושלמי (והק"ע פירש דהלכה כר"מ דהיינו שעכו כא"י לגיטין) והוה ר' זעירא מסתכל ביה א"ל למה את מסתכל בי דיתמר הלכה כדברי שהוא מיקל בדברי סופרין סברין מימר ביחיד אצל יחיד אבל ביחיד אצל חכמים לא והכא אפי' יחיד אצל חכמים (פי' אעפ"י שר' יודא חולק עליה) וא"כ צריך לומר הלכה כר"פ שאע"פ שהלכה כדברי המיקל בדברי סופרין אעפ"כ קמל"ן דאפי' הכא שר' יהודה חולק עליה נמי הלכה כר"מ ואיפשר שמביא מזה ראיה דאפי' בא"י אם אמר בפ"נ נמי מועיל דאי אינו מועיל א"כ איכא חומרא בדר"מ נמי דאם יש עליה עוררין לא מהני בפני נכתב וע"כ צריך לומר הלכה כר"מ בין לקולא בין לחומרא (וכה"ג איתא בעירובין (ד' מ"ו) אמר ר' זירא צריכא דאי אשמועינן הלכה כר' יוחנן בן נורי כו' בין לקולא בין לחומרא קמל"ן הלכה כדברי המיקל בעירוב (עיין שם) אלא ודאי דאפי' בא"י אם אמר בפני נכתב מועיל וע"כ פריך דלמה לו לפסוק הלכה כר"מ הא הלכה כדברי המיקל בדברי סופרים וא"כ ודאי דעכו כא"י לגיטין כר"מ ואי משום דאם יש עליה עוררין בודאי אפי' אם היא כא"י ודאי מהני ע"ז אומר דקמל"ן הלכה כר"מ אפי' במקום רבים או במקום שהלכה כר' יהודה לגבי ר"מ ודו"ק]:

הלכה ד

קטע ב

שם (ה"ד) מתניתין כל גט שיש עליו עד כותי כו' חוץ מגיטי נשים ושיחרורי עבדים כו' ובגמ' על הממון נחשדו ועל הממון נפסלו לא נחשדו על העריות ועדי נפשות כעדי עריות (ואיפשר שצריך לגרוס ועל הממון נפסלו לא נחשדו על הנפשות ועדי עריות כעדי נפשות ופריך מעתה אפי' שניהם כותים שני' היא דאין בקיאין בדקדוקי גיטין מעתה אפי' כותי א' יהא פסול אמר ר' אבין תיפתר שחתם ישראל לבסוף אמר ר' יוסי אתי כמאן דאמר עדים חותמין זה שלא כנגד זה ברם כמ"ד דאין עדים חותמין זה שלא כנגד זה אפי' חתם כותי בסוף כשר אבל אם עדים חותמין זה שלא כנגד זה ע"כ בעינן

והוא שיהא ישראל חתום לבסוף (דמדחתים תחתי' א"כ מוכח שהוא מכירו וע"כ כשר) ר' איל בשם ר' יסא אתי כמאן דאמר אין העדים חותמין אלא זה בפני זה ברם כמ"ד עדים חותמין זה שלא בפני זה אפי' חתים ישראל לבסוף פסול וכן אמרינן בש"ם דילן בגיטין (ד' י"א) אמר ר"פ זאת אומרת עידי הגט אין חותמין זה בלא זה מ"ט אמר רב אשי גזירה משום כולכם והש"ס דילן לא ניחא ליה לפרש כדאמר תחילה בירושלמי דמדחתם ישראל לבסוף ע"כ מהני אפי' אם עדי הגט חותמין זה שלא בפני זה דא"כ מהו החילוק דתנן במתניתין בין גיטין ובין שטרות דהא בשערות תנן כל גט שיש עליו עד כותי כו' והא דמפרש הירושלמי תחילה דכמאן דאמר עידי הגט חותמין זה שלא בפני זה ואעפ"כ אם חתם ישראל בסוף כשר הוא דאזיל לטעמיה שמפרש דהחילוק הוא בין גט לשטרות משום דעל הממון נפסלו וע"כ לא מהני אפי' אם חתם ישראל לבסוף אבל הש"ס דילן לטעמיה דלא מפרש הטעם דעל הממון נפסלו ועל נפשות לא נפסלו ועיין בסנהדרין (ד' כ"ז) פלוגתא דר' מאיר ור' יוסי דתני' עד זומם פסול לכל התורה כולה דברי ר"מ ור' יוסי אומר במה דברי אמורים שהוזם בדיני נפשות אבל הוזם בדיני ממונות כשר ואמרינן התם ותיהוי נמי ר' יוסי ר"מ ור' יוסי הלכה כר יוסי שאני התם דסתם לן תנא כר"מ כו' וא"כ אם הטעם הכא דפסול לדיני ממונות כשר לדיני נפשות א"כ סתם לן תנא כר' יוסי אלא ודאי דתנא דמתניתין סובר דהא דכשר אם חתם ישראל לבסוף הוא מחמת שעידי הגט אין חותמין זה בלא זה וע"כ ניחא דבשטרות פסול משום דהתם עדי הגט חותמין זה בלא זה והא דמפרש הירו' תחילה כמ"ד עדי הגט חותמין זה שלא בפני זה הייני לפי הטעם דמפרש דעל הממון נפסלו ועל נפשות לא נפסלו ועדי עריות כעדי נפשות ועיין בירושלמי (פ"ק דר"ה ה"ז) א"ר חינא מאן תנא מפריחי יונים ע' בספרי נועם ירושלמי מה שביארתי שם]:

הלכה ה

קטע ב

שם (ה"ה) מתניתין האומר תן גט זה לאשתי ושטר שיחרור זה לעבדי אם רצה להחזיר בשניהם יחזיר דברי ר"מ וחכמים אומרים בגיטי נשים אבל לא בשיחרורי עבדים לפי שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין אלא בפניו כו' ובגמ' בכל אתר את אמר תן כהולך והכא את אמר תן כזכי כיני מתנית' זכה גט זה לאשתי זכה שטר שיחרור זה לעבדי לשון מתניתא אמרה כן לפי שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם אלא בפניו והוא דלא כשיטת הש"ס דילן בגיטין (ד' י"א) ואם תאמר משנתנו כל האומר תנו כאומר זכו דמי ועיין שם בתוס' אבל הירושלמי סובר דתן לא הוי כזכי ועיין לקמן בירושלמי האומר תן

מנה לפלוני שאני חייב לו הילך מנה זה לפלוני בפקדון שיש לו בידי אם רצה להחזיר לא יחזיר וחייב האיש באחריותו עד שיקבל אותו האיש שלו וא"כ הי' לו לתרץ דמיירי לענין חזרה שלא יוכל לחזור אבל מיפק לא נפיק עד דמטי גיטא דחירותא לידי' וכמו שפירש הרי"ף. אך הירושלמי סובר דזהו דוקא בחוב ופיקדון אבל לא במתנה כמו שיתבאר לקמן ושיחרור דמי למתנה ולא כמו שכתבו התוס' בגיטין (ד' י"ב) דשיחרור דמי לחוב:

עוד שם בירושלמי ר' מאיר אומר חובה הוא בין לזה בין לזה ורבנן אמרין זכות הוא לעבד וחובה הוא לאשה כו' ר' חייא בר בא אמר ר' יוחנן בעי הגע עצמך שהי' אשתו כו' הוי זכות הוא לאשה לית לך אלא כהדא אילו המוכר את עבדו שלא מדעתו שמא אינו מכור והמגרש את אשתו שלא מדעתה שמא מגורשת היא מפני שהוא קנינו אמר ר' אבין קנינו הוא אלא שהוא פוסלו מן התרומ'. והנה המפרשי' הק"ע והפ"מ נדחקו בזה שא' ר' אבין קנינו הוא כו' והק"ע פי' דטעמ' דר"מ מפר' דאע"ג דקנינו הוא ויכול למוכר' מ"מ השתא מיהת מפסידו בשטר זה ממה שהי' לו זכות בו מקדם והיינו באכילת תרומה והפ"מ פירש כלומר דר' אבין מפרש ומסיים מילתייהו דרבנן דאכילתו בתרומה מפני שהוא קנינו והרי הוא יכול לפוסלו מן התרומה כו' דאי בעי שקיל ד' זוזי מישראל ופסיל ליה ופירושם דחוק:

ע"כ נראה לי דקאי אהא דקאמר לית לך אלא כהדא אילו המוכר את עבדו כו' שמא אינו מכור והמגרש את אשתו כו' שמא היא מגורשת וע"ז אומ' מפני שהוא קנינו דבזה אינו מפורש הטעם משו' דהמוכר את עבדו כו' שמא אינו מכור וע"ז אמר ר' אבין קנינו הוא אלא שהוא פוסלו מתרומה (פי' דקאי אשיחרור גופא) והוא כמו דאמרינן בקידושין (ד' כ"ג) וקונה את עצמו בכסף ע"י אחרים כו' רבא אמר כסף קבלת רבו גרמה לו שטר קבלת אחרים גרמה לו ופירש"י כסף קבלת רבו גרמה לו שמקבל רבו הכסף גרמה לו להשתחרר מאלי' ואין אחרים הללו חבין אלא קבל' הרב והרב אין נעשה שליח אלא לצורך עצמו ומקנהו מאליו אבל חירות השטר קבלת אחרים גרמה לו וכיון דחוב הוא לו אין חבין לאדם אלא בפניו (וכן אמרינן בירושלמי (פ"ק דקידושין ה"ג) ר' ירמיה אמר מאחר לרבו הא מרבו לאחר לא א"ר זעירא אפי' מרבו לאחר אבל מאחר לרבו ודאי מהני וחכמים לא פליגי אלא דאף בכסף ע"י עצמו משום דיש קנין לעבד בלא רבו אבל מאחר לרבו ודאי מהני וכמו שפירש"י דבכסף כיון דקבלת רבו גרמה לו והרב אין נעשה שליח אלא לצורך עצמו וע"כ אף שחובה הוא לעבד שפוסלו מן התרומה אעפ"כ אין שלוחו אלא לצורך עצמו משא"כ בשטר דקבלת אחרים גרמה לו ואין חבין לאדם אלא בפניו):

וע"ז א"ר אבין קנינו הוא אלא שהוא פוסלו מן התרומה (פי' דבכסף יכול רבו לשחררו ע"י אחר מפני שאינו נעשה שליח אלא לצורך עצמו להפקיע קנינו) אלא שהוא פוסלו מן התרומה (פי' דאע"ג דחייב הוא לעבד ואין חבין אדם אלא בפניו זה נעשה ממילא דכיון דפקע קנינו ממילא נפסל מן התרומה וע"כ אפי' אם משחררו בשטר נמי אינו חוב דהא יכול לשחררו ע"י כסף ע"י אחרים וזה דוחק להירושלמי לפרש דהטעם משום דאי בעי מוכרו דמה ענין מכירה לשיחרור אלא דקאמר דאף בשיחרור יכול לשחררו ע"י אחרים אף שלא מרצונו וע"כ יכיל לשחררו בשטר משא"כ אשה דאינו יכול לגרשה ע"י אחר בודאי דחוב הוא לה אבל עבדו ש לשחררו ע"י אחר בכסף בין לר"מ בין רבנן ודו"ק):

קטע ה

שם האומר תן מנה זה לפלוני שאני חייב לו הילך מנה זה לפלוני בפיקדון שיש לו בידי אם רצה להחזיר לא יחזיר וחייב האיש באחריותו עד שיקבל אותו האיש את שלו א"ר אילא המתנה כחוב תן מנה זה לפלוני הילך כו' תן שטר זה מתנה לפלוני הילך שטר מתנה זה לפלוני אם רצה להחזיר לא יחזיר זכה מתנה זה לפלוני קבל מנה זה לפלוני כו' אם רצה להחזיר לא יחזיר הלך ומצאו שמת כו' יתן ליורשיו כו'

[**והנה** בזה דאמרינן הכא הולך כזכי בזה יתבאר הירושלמי (פ"ה דעבודת כוכבים ה"ט] אומנים ישראל ששלח להם עובד כוכבים חביות של יי"נ מותר שיאמרו לו תן לנו את דמי' אם משנכנס לרשותו אסור ופריך ואין אסור משום יי"נ תני בר קפרא במשלח בבתים ופי' הפ"מ לישנא דקרא עשרת הבתים חמר האיפה והבת וכלומר דמיירי ששלח להם כך וכך מידות בלא פיסוק דמיסכו' והוא דחוק מאוד ע"כ נ"ל שהפי' הוא דמקשה ואין אסור משום יי"נ דהא שלח להם ע"י שליח וא"כ בחוב הולך כזכי דמי וא"כ זכו בהיי"נ וא"כ איך מותר שיאמרו לו תן לנו את דמי' (ועיין בתוס' ב"מ ד' ע"א) דבכה"ג כיון דאין שליחות לעובד כוכבים א"כ נעשה שלוחו של הנותן העובד כוכבים לזכות לישראל וע"כ לא מהני זכי' בכה"ג אך הירו' סובר דאע"ג דאין שליחות לעובד כוכבים אעפ"כ יש לו זכיה להמקבל שהוא ישראל וכן משמע מהירו' (פ"ב דקידושין ה"א) א"ר זעירא נעשה החנוני שלוחו של בעה"ב לזכות לפועל א"ר הילא פועל לבעה"ב מה נפיק מבינייהו היה החנוני חרש כו' ועוד דהכא לא נעשה שליח רק לזכות של המקבל אבל אעפ"כ המשלח חי"ב באחריות וא"כ קשה דהא נעשה יי"נ של ישראל ע"י השליח דה"ל הולך כזכי וע"ז אומר תני בר קפרא במשלח בבתים והוא ט"ס וצ"ל במשלח בכותי' דהיינו בעובד כוכבים היא מתניתא וע"כ כיון שאין שליחות לעובד כוכבים ע"כ לא זכה

הישראל ע"י השליח ועיין בירושלמי (רפ"י דדמאי) אתם עושין שליח ואין כו' ודכותה אין כו' עושה שליח כו']:

וכתב הפ"מ לפי גירסת הספר שגריס לקמי' אם רצה להחזיר לא יחזיר שפיר אבל בתוספתא גריס במתנה אם רצה להחזיר יחזיר והרשב"א גריס בהאי תלמודא נמי הכי ולפי"ז צריך לפרש הא דר' אילא בענין שאלה אם המתנה כחוב ופשיט לה הש"ס מהתוספתא דמתנה אינה כחוב והק"ע כתב דהחידושי הרשב"א גריס המעשר כחוב וכתב דזו ודאי גירסא משובשת הוא דמה ענין מעשר לכאן כו' (ואיפשר לפרש דהמעשר כחוב והוא כמו שכתב הקצה"ח (סי' רמ"ג) דבמעשר משגרים לחרש שוטה וקטן ולבתיהם אע"ג דלית ליה לשוטה זכי' כלל אפי' ע"י אחר המקנה אותו אעפ"כ כיון דהמעשר חוב הוא ע"כ נותנים לשוטה ג"כ כמו דאיתא ביבמות (ד' צ"ט) ע"ש וע"כ אמר דהמעשר הוי כחוב ולא כמתנה והוא דחוק) וע"כ נראה לי דנתחלפו השורות וצ"ל לקמן דקאמר תן מנה זה לפלוני ומת אם רצו היורשין לעכב אינן יכולין ואצ"ל באומר זכה לי באומר התקבל לי אמר רבא בר ממל בשכיב מרע הוא מתניתא אם בשכיב מרע בהדא אצ"ל באומר זכה לי התקבל לי א"ר מנא קיימתיה כדא' ר בא בר רב הונ' בשם רב עשו דברי שכיב מרע כבריא שכתב ונתן והוא שמת מאותו חולי הא אם הבריא לא ואצ"ל באומר זכה לי התקבל לי וצ"ל אחר שמביא הברייתא תן מנה זה לפלוני ומת אם רצו היורשין לעכב אינן יכולין כו' צריך לגרוס בכאן אמר ר' אילא המתנה כחוב (פי' בתמי' דהא מהך תוספתא דהני תן מנה זה לפלוני ומת אם רצו היורשין לעכב אינם יכולין וא"כ ודאי דהמתנה הוא כחוב וע"כ אין היורשין יכולים לעכב והוא משום דמתנה כחוב ובחוב הוי הולך כזכי והכי נמי במתנה וא"כ פליג אתוספתא שהביא תחילה (או שצריך לגרוס בהתוספתא נמי אם רצה להחזיר לא יחזיר):

וע"ז אמר רבא בר ממל בשכיב מרע הוא מתניתא אבל המתנה אינה כחוב וכן אמרינן בגיטין (ד י"ד) הילך מנה לפלוני והלך ובקשו ולא מצאו תני חדא יחזרו למשלח ותני' אידך ליורשי מי שנשתלחו לו לימא בהא קמפלגי דמר סבר הולך כזכי ומר סבר הולך לאו כזכי אמר רבי בא בר ממל דכולי עלמא הולך לאו כזכי ולא קשיא הא בבריא הא בשכיב מרע וע"ז קשי' כהדא אצ"ל זכה לי התקבל לי (והפ"מ נדחק בזה) והפי' הוא דאם הטעם הוא מצד דהולך ותן הוי כזכי וע"כ אומר אצ"ל באומר לו זכה לי התקבל לי אבל אם תן והולך נא הוי כזכי רק במתנת שכ"מ א"כ איך שייך זה לאומר זכה לי התקבל לי וע"ז אמר ר' מנא קיימתי' כדאמר ר' בא בר הונא בשם רב עשו דברי שכיב מרע כבריא שכתב ונתן והוא שמת מאותו חולי הא אם הבריא לא (והוא כמו שכתב

הקצה"ח בחוה"מ (ס' ר"נ) דשיטת התוס' והרא"ש דבמתנת שכיב מרע הם כמסורים למפרע שיזכה בהם יורשי המקבל אפי' מת מקבל בחיי נותן והרשב"א והר"ן כתבו דמתנת שכיב מר אינו אלא לאחר מיתה והא דהולך מנה לפלוני ומת מקבל בחיי נותן דזכין יורשי המקבל היינו משום דגבי שכיב מרע אמרינן הולך כזכי וע"ז אומר עשו דברי שכיב מרע כבריא שכתב ונתן כו' וה"נ עשו דברי שכיב מרע כהולך דהוי כזכי ואע"ג שמת מקבל בחיי נותן וע"כ אומר אצ"ל באומר לו זכה לי התקבל לי שבשכיב מרע נמי הטעם משום דהולך כזכי אבל לא במתנה וע"ז אומר תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה (פי' וא"כ מוכח מזה דמתנה הוי כחוב וע"כ הוי כזכי) וע"ז אמר ר' אבין בשם ר' בא בר ממל בשכיב מרע היא מתניתא אבל המתנה אינו כחוב:

פרק ב

הלכה ב

קטע ב

שם (ה"**ב**) מתניתין נכתב ביום כו' ביום ונחתם בלילה פסול ר' שמעון מכשיר שהיה ר' שמעון אומר וכו' ובגמרא אמר ר' יוחנן פסול מפני אכילת פירות א"ל ר"ל מעתה תחוש לגיטין הבאים ממדינת הים כו' א"ל זהו זיופו מפני דבר אחר עיין (פ"א ה"א) מה שביארתי שם על קושי' הק"ע והפ"מ מפני מה הוי זיופו מדבר אחר:

הלכה ג

קטע ו

שם (ה"ג) על העלה של זית ולא כמקורע הוא אמר ר' זעירא תני בוני בר סילא אפי' כותב אני פלוני מגרש אשתו כשר ואתי' כיי דמר ר' אילא אם פירש פסול ואם לא פירש כשר ופי' הק"ע אם פירש פסול אם שינה בו ואם לא פירש כשר ודלא כהפ"מ ולקמן (פ"ג ה"ב) יתבאר בזה:

קטע ז

ר' זעירא בעי קומי ר' מנא מסר לה במסירה מהו מדת הדין את אמר נקנה המקח והכא את אמר הכין או שני' היא דכתיב ונתן בידה עד שיהא כולו בידה ע' בס' נחלת יהושע (סי' כ"ג):

קטע ח

עוד שם מ"ט דריה"ג ספר מה ספר מיוחד שאין בו רוח חיים אף כל דבר שאין בו רוח חיים מה ספר שאינו אוכל אף כל דבר שאינו אוכל מ"ט דרבנן מה ספר שהוא בתלוש אף כל דבר שהוא בתלוש על דעתי' דר' יוסי הגלילי ידות האוכלין כאוכלין נשמעינה מן

הדא כתבו על קרן הצבי גרדו וחתמו ונתנו לה כשר הנה הק"ע והפ"מ נדחקו בזה ועיין בספרי נועם ירושלמי (פ"א דעירובין ה"ז) מה שביארתי שם:
שם ר' יונה בפי אף לענין הכשר זרעים כן עיין בספרי נועם ירושלמי (פ"ק דעירובין ה"ז):

הלכה ד

קטע ב

שם (ה"ד) מתניתין אין כותבין במחובר לקרקע כתבו במחובר תלשו וחתמו ונתנו לה כשר ור' יהודה פוסל עד שתהא כתיבתו וחתימתו בתלוש כו' ובגמ' לית הדא פליגא על ר' יוחנן דר' יוחנן אמר כתב תורפו בטופס כשר ר"ל אמר אם כתב תורפו בטופס פסול (פי' משום דיש להקשות על ר' יוחנן שאומר דכתב תורפו בטופס כשר ואמאי במחובר גזרינן כתיבה אטו חתימה ובכתיבה לשמה אמר ר' יוחנן דכתב תורפו בטופס כשר ואמאי לא גזר אטו שם האיש והאשה דשם האיש והאשה פסיל לר' יוחנן נמי כמו דאמרינן לקמן (רפ"ג ה"ב) ר' ירמי' שאל לר' זעירא הגע עצמך שזיווג א"ל ר' זעירא רבי דכיון שאינו מצוי לזווג אפי' זיווג כמו שלא זיווג (פי' וא"כ לא הוי לשמה ואפי' סתמא לשמה נמי לא הוי ואמאי לא גזר אטו שם האיש והאשה). אך הוא כמו שכתבו התוס' בגיטין (דף ד') בד"ה וחתמו כו' וא"ת ומאי שנא דבעי לר"מ לכתחילה כתיבה בתלוש למאן דמוקי מתניתין דמחובר כר' מאיר ושלא לשמה שרי אפי' לכתחילה ואומר ר"ת דגבי לשמה לא חיישינן אי מייתי גט לעדי' שאם כתב לשמה שיחתמו גם הם שלא לשמה דכיון שהעדים יודעים דצריך לשמה לא אתי למטעי אבל במחובר אי כתב לה במחובר זימנין דמישתלי ואין נזכרין כו' ויחתמו ובזה יתבאר הירו' (שם) וקשי' על דר' יוחנן אם בשכתב תורפו בטופס בדא חכמים מכשירין ר' ירמי' בשם ר' זעירא מפסולו אתה למד הכשירו אין כתב כולו לשמה ושם האיש ושה האשה שלא לשמה שמא אינו פסול דכותה כת' כולו שלא לשמה ושם האיש והאשה לשמה כשר פי' דמקשה לר' יוחנן דאמר כתב תורפו בטופס כשר (וכמו שביארתי דתורפו דהיינו הרי את מותרת לכל אדם דכשר ג"כ משום דסתמא לת"ק (לר' יוחנן) אבל מ"מ אמאי כשר דהא במחובר פסול אפי' התורף דגזיר' שמא יחתמו במחובר ואמאי הכא לא גזיר ת"ק תורף אטו שם האיש והאשה דבזה ודאי דצריך לשמה ממש דכיון שאינו מצוי לזווג אפי' זיווג כמו שלא זיווג וא"כ אמאי לא גזר ת"ק טופס אטו תורף וע"ז אמר ר' ירמי' בשם ר' זעירא מפסולו אתה למד הכשירו אילו כתב כולו לשמה ושם האיש והאשה שלא לשמה שמא אינו פסול (פי' דאפי' אי הוה גזיר ת"ק דלכתוב תורף לשמה אטו שם האיש והאשה אעפ"כ אפשר דכותבין תחילה לשמה ושם האיש והאשה יכתבו אח"כ שלא לשמה וא"כ אין

תועלת בזה שיהי' הדין דטופס יהא צריך לשמה דאעפ"כ אילו יכתוב שם האיש ושם האשה שלא לשמה וע"כ כיון שאין תועלת בזה ע"כ מפסולו אתהלמד הכשירו דע"כ כתב אפי' לטופס שלא לשמה נמי כשר רק שם האיש והאשה צריך שיהא לשמה אבל במחובר תנן אין כותבין טופס גזירה שמא יכתוב תורף דהתם אם יכתוב לטופס בתלוש יהי' תועלת מזה דא"כ כיון שלא יכתבו רק בתלוש א"כ יהי' התורף והחתימה בודאי בתלוש ואפי' אם נטעו אח"כ מיבעי' לי' לקמן אי הוה מחובר עוד ולמאי יטענו אח"כ וע"כ כיון שיש תועלת ע"כ גזרו אפי' בטופס ג"כ או בתורף אטו חתימת העדים (כמו דפליגי בש"ס דילן בגיטין ד' כ"א) אבל בלשמה אין תועלת דאילו כתבו כולו לשמה ושם האיש והאשה שלא לשמה פסול וע"כ כיון שאין תועלת בזה ע"כ מפסולו את למד הכשירו דאפילו כתבו לתורפו בטופס ג"כ כשר ולא דמי למחובר וע"ז אומר בירושלמי לית הדא פליגא על ר' יוחנן דר' יוחנן אמר כתב תורפו בטופס כשר ר"ל אמר אם כתב תורפו בטופס פסול ולא מפרש הטעם דלא דמי והוא כמו שיתבאר לקמן מפסולו את למד הכשירו (וגם הא דאמר ר"ל דאם כתב תורפו בטופס פסול הוא לא מחמת הגזירה אלא משום דסתמא פסול) ועוד דלפי מאי דמסיק שם דמשום תקנת הלבלר ניחא שפיר דהתם מפני תיקון העולם רק דלמ"ד משום קטטה ע"כ צריך לחלק בין שלא לשמה ובין מחובר ולקמן מסיק בירושלמי דהטעם משו' תקנת לבלר א"כ ניחא דבמחוב' לא שייך תקנת לבלר ולקמן יתבאר בזה:

שם שמואל בר אבא בעי כתבו וחתמו בתלוש חיברו ותלשו ונתנו לה מה אמר בה ר' יהודה ר' אליעזר אמר ר' אבין בעי כתבו וחתמו בתלוש חיברו ותלשו וחתמו ונתנו לה מה אמרין בה רבנן והנה המפרשים הק"ע והפ"מ נדחקו בזה. [ולי נראה שיש כאן חילוף השורות (וט"ס וכצ"ל) שמואל בר אבא בעי כתבו וחתמו בתלוש חברו ותלשו ונתנו לה מה אמרין בה רבנן (פי' דאם חיברו אחר שכתבו וחתמו וא"כ הוי תלוש ולבסוף חברו ולא הוי מחובר) (ואף דצריך לתלוש א"כ מחוסר קציצה ונתינה אפשר דהירו' סובר דלא כשיטת הש"ס דילן דמחובר פסול מחמת דילפי רבנן מספר וכמו דאמר שם (הלכה ג') מ"ט דרבנן מה ספר שהוא בתלוש אף כל שהוא בתלוש והא דתנן כתבו על קרן של פרה ונתן לה את הפרה. (פי' דאם לא אמר השאר לכתובתה ונתן לה הפרה אין זה פרעון לכתובתה) וכמו דאמרי' בירושלמי על הקרן של פרה מתניתא כשאמר לה הרי גיטך אבל אם אמר הרי גיטך והשאר לכתובתך נתקבלה גיטה וכתובתה כאחת וא"כ משמע דקאי אהא דקאמר ונותן לה את הפרה הא משום שהפרה נקנית לה בהגט. ואפשר דאם אין נתנה לה הפרה הוי כמו שיור בגט (וע' בפני יהושע מה שהאריך בזה ועוד האריך

במה דאיתא בגיטין (דף ה') מוחזקים בעבד שהוא שלו וגט כתוב על ידו והרי הוא יוצא כו' אם האשה זוכה בגוף העבד ע"י מסירת הגט וע"כ אמר נותן לה את הפרה. וע"כ אמר בירושלמי על הא דתנן ונותן נה את הפרה הא אם לא קצץ צריך ליתן הפרה ופסול מחובר הוא משום דכתיב בספר:

וע"כ בעי לה אליבא דרבנן כתבו וחתמו בתלוש וחברו ותלשו ונתנו לה אי פסול או לא דזה פשיטא ליה דצריך ליתן לה בתלוש לרבנן דהא תנן תלשו וחתמו ונתנו לה כשר וא"כ צריך שיהא הנתינה בתלוש וגם אם שתלוש ולבסוף חברו נמי הוי מחובר דהא כיון דתנן תלשו וחתמו ונתנו לה כשר א"כ משמע שאף תלוש ולבסוף חברו דהא כיון שהיה החתימה בתלוש א"כ למאי תנן תלשו וחתמו ונתנו לה א"כ משמע דצריך שיהא הנתינה בתלוש שלא יהיה אף תלוש ולבסוף חברו וע"כ מיבעי' ליה אליבא דרבנן אם כתבו וחתמו בתלוש חברו ותלשו ונתנו לה (פי' אם חברו אחר החתימה ואח"כ תלשו ונתנו לה אם פסול מחמת שמחוסר קציצה ואף דהירו' יליף מהא דכתיב בספר מה ספר שהוא בתלוש פסול אף כל שהוא בתלוש פסול הוא משום דאם אינו פסול במחובר מחמת דכתיב ספר לא היה פסול משום מחוסר קציצה וכמו שהקשה הפני יהושע דכיון שאין הכרת לקציצה הקלוף א"כ מאי טעמא פסול משום מחוסר מעשה דבכל דוכתי דמייתי הש"ס כהאי גוונא בכל דוכתא אייריי כשהוא צריך דוקא לאותו מעשה מקרי מחוסר מעשה חבל אם אין צריך לאותו מעשה לא מיקרי מחוסר מעשה וע"כ יליף הירו' מספר שצריך שיהא בתלוש וע"כ פסול אח"כ משום מחוסר קציצה

וע"כ בעי לה אליבא דרבנן אם כתבו וחתמו בתלוש וחברו ותלשו ונתנו לה שזהו בודאי דלרבנן צריך שיהיה הנתינה ג"כ בתלוש ואפי תלש ולבסוף חברו נמי לא דהא תנן עד שיהיה כתיבתו וחתימתו ונתינתו בתלוש וח"כ זה אי אפשר רק ע"י תלוש ולבסוף חברו אלא דמיבעי' ליה אם חברו אח"כ ותלשו ונתנו לה דכיון שהיה חתימתו בעת שהיה תלוש א"כ לא היה מחוסר קציצה. וע"כ אפי' חברו אח"כ ותלשו ונתנו לה כשר או דילמא כיון שחיברו אח"כ א"כ לאחר שחיברו היה מחוסר קציצה ע"כ פסול:

וע"ז אומר ר' אלעזר אמר ר' אבין בעי כתבו וחתמו בתלוש חיברו ותלשו ואתר כך נתנו לה מה אמר בה ר' יהודא (כצ"ל) (פי' דר' יהודה אמר עד שיהא כתיבתה וחתימתה בתלוש ולא אמר שיהא נתינתו בתלוש וע"כ מיבעי' ליה דזהו בודאי דחתימה פסול אפי' בתלוש ולבסוף חיברו דהא אמר עד שיהא כתיבתו וחתימתו בתלוש וא"כ הוא בודאי ע"י תלוש ולבסוף חיברו וכן הוכיחו התו' בגיטין (ד' ד') בתוס' ד"ה עד כו' שהקשו דל"ל למינקט וחתימתו כיון שהיה כתיבה בתלוש אי איפשר לחתימתו שתהא במחובר

וי"ל דמשכחת לה שכתבו על אילן תלוש ואח"כ נטעו והשריש וחתמו וא"כ פוסל ר' יהודה החתימה אף ע"י חלוש ולבסוף חיברו אבל כיון שר' יהודה לא אמר רק עד שתהא כתיבתו וחתימתו בתלוש א"כ יכול להיות הנתינה במחובר אך שתולש בכדי שיתן לה א"כ מהני כיון שתלש אח"כ כיון שמן הדין אין צריך שיהיה הנתינה בתלוש (ועיין בספרי נחלת יהושע (ס' כ"ג) שהבאתי על מה שהקשה האבני מילואים דלשיטת רש"י דהגט נקנה באגב א"כ אמאי אין כותבין על המחובר והטעם הוא משום דמחוסר קציצה הא האשה יכולה לקנות הגט כשהוא מחובר ע"י חזקה דאלים טפי מקנין אגב ולשיטת הירושלמי ניחא דפסול מחובר הוא מחמת דכתיב בספר מה ספר שהוא בתלוש אף כל דבר שהוא בתלוש) דהא אומר עד שתהא כתיבתו וחתימתו משמע דנתינה אינו צריך או דלא פליג את"ק בנתינה אלא דהוסיף כתיבה נמי והא דקאמר חתימתו היינו שאפי' נטעו ולבסוף תלשו נמי פסול ולא פליג בנתינה את"ק (וע' מה שכתב בחידושי הרשב"א על זה עיין שם)

קטע ג

עוד (שם) א"ר אלעזר מה פליגין בגיטין אבל בשטרות אף ר' יהודה מודה דו פתר לה שטר על החלק ועדי' על המחק כו' וכמו שפירש הפ"מ שם. (וא"כ בשטרות ליכא למיחש לזיוף דהא יכולים לכתוב אנחנו עדים חתומים על מחקא ושטרא על ניירא והפסול בגט הוא משום דלא הוי כתב דכיון שיכולין למחוק א"כ הוי כמו על דבר שאינו מתקיים וע"כ לא הוי גט משום דליכא וכתב משא"כ בשטר שאינו רק משום זיוף והכח ליכא זיוף) ר"ל אמר לא שני' היא בין בגיטין בין בשטרות היא המחלוקת דו פתר לה שטר על החלק ועדים על המחק (וצ"ל) שטר על המחק ועדים על החלק וא"כ יוכל לזייף וא"כ ליכא נ"מ בין גט לשטר כיון דהטעם משום זיוף וע"ז אומר וקשי' לי' על דרבי אלעזר (והפ"מ נדחק בזה). ולי נראה שצ"ל א"ל ר' אלעזר וקשי' אם בעדים על המחק (והוא ט"ס וצ"ל) אם בגט על המחק בדא חכמים מכשירין כיון דאיכא חשש זיוף בשלמא לר' אלעזר ליכא משום זיוף אלא דר"י בן בתירא סובר דבגט כיון דיוכל למחוק לא הוי כתב שהוא כמו על דבר שאינו מתקיים וחכמים אומרים אף שיוכל למחוק כיון שיכולים לכתוב אנחנו חתמנו על מחקא ושטרא על ניירא הוי כתיבה בגט אבל לריש לקיש שאומר דמיירי בשטר על הנייר ועדים על המחק (א"כ יוכלו למחוק השטר וכיון דעדים על הנייר לא ניכר בין נמחק פעם א' לנמחק ב' פעמים וא"כ מאי טעמא דחכמי' דמכשירין) וע"ז אמר ר' מנא חכמים שהן בשיטת ר' אלעזר (פי' דסברי עדי מסירה כרתי) וא"כ ליכא למיחש לזיוף לא בגיטין ולא בשטרות שמואל אמר זה וזה על המחק יאות אמר ר' יהודא ומ"ט

דרבנן א"ר אבא ניכר הוא אם נמחק פעם אחת לנמחק ב' פעמי (ופליגי בחשש זיוף וא"כ פליגי בין בגטין בין בשטרו') (ובש"ס דילן (ד' כ"ב) פליגי ר' אלעזר ור' יוחנן בפלוגתא אחרת דלר' אלעזר לא הכשיר אלא בגיטין כו' עיין שם) והירושלמי אומר דפליגי בענין אחר ואפי' לר"א הגט חמיר משטר:

הלכה ה

קטע ב

שם (ה"ה) הכל כשירין לכתוב את הגט אפי' כו' רב הונא אמר והוא שיהא פקח עומד על גביו ר' יוחנן אמר והכתיב וכתב לה לשמה שמואל אמר צריך שיניח תורפו של גט עמו ואתי כיי דמר רשב"ל כתב תורפו בטופס פסול הנה הק"ע והפ"מ נדחקו בזה דבמאי פליגי בהא דכתבו טופס בתורפו ע"כ נראה לי לבאר והוא דתנן לקמן (פ"ג ה"ב) הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום האשה ומקום האיש כו' ר' יוחנן אמר כתב תורפו בטופס כשר ר"ל אמר כתב תורפו בטופס פסול מתניתא פליגא על ר' יוחנן (והוא ט"ס וצ"ל) ר"ל (דלא כהפ"מ) הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן פתר לה ותורפו עמו כו' ר' יוסי שאל לר' ירמיה הגע עצמך שזיווג א"ל כן אמר רבי זעירא רבי מכיון שאינו מצוי לזווג אפי' זיווג כמו שלא זיווג:

[**והנה** המפרשים הק"ע והפ"מ נדחקו בזה ע"כ ונראה לי לבאר שר' יוחנן אמר כתב תורפו בטופס כשר והתורף היינו הרי את מותרת לכל אדם ור"ל אמר דכתב תורפו בטופס פסול ויתבאר זה במאי דאמרינן בזבחים (דף ב) א"ל רבינא לר"פ לא הוית גבן כו' תנן כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כו' טעמא דשלא לשמן הא סתמא עלו נמי לבעלים לשם חובה ורמינהו כל הגט שנכתב שלא לשם אשה פסול וסתמא נמי פסול גו' ופריך וגבי גט דסתמא פסול מנלן אלימא מהא דתנן הי' עובר בשוק ושמע קיל סופרים מקרין איש פלוני גירש פלונית כו' דילמא כדרב פפא דאמר ר"פ הכא בסופרים העשוים להתלמד עסקינן כו' ולא איכתוב לשם כריתות כלל: אלא מהא יתר על כן כתב לגרש את אשתו ונמלך כו' שאני התם דאינתיק ליה לשם גירושין דההיא כו' אלא מהא יתר על כן אמר ללבלר כתוב ולאיזה שארצה אגרש פסול לגרש בו דילמא שאני התם דאין ברירה אלא מהא הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה כו' ואמר רב יהודה אמר שמואל צריך שיניח אף מקום הרי את מותרת לכל אדם. ומוכח מזה דסתמא פסול וכתבו התוס' דאיצטריך לאתויי דרב יהודה משומדמינה דייקינן בגיטין דאתי' כר' אליעזר דאמר עידי מסירה כרתי דקיימא לן כוותיה ואיכא דמוקי לה התם

כר"מ ומפרש מפני התקנה משום קטטא (פי' ובדין הוא דאפי' תורף נמי לכתוב וזימנין דהוי לי' קטטה בהדא ורתח עלה) ולדידיה ליכא למידק דסתמא פסול:

[**וע"כ** פליגי בזה ר' יוחנן ור"ל דר"י סובר דהא דהכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה הוא משום שסובר דודאי בעינן לשמה דהירושלמי לא תלי הא בפלוגתא דר"מ ור"א אם עדי מסירה כרתי או אם עידי חתימה כרתי והא דקאמר הכותב טופסי גיטין הוא משום דאפי' אי בעינן לשמה ואפי' אי אין ברירה כמו דתנן ר"פ כל הגט (ד' כד) אפ"ה יכול להיות דסתמא נמי כשר (דהא בזבחים דחי דממתניתין דהכותב לסופר ליכא ראי' דלא איכתיב לשם כריתות כלל וממתניתין דיתר מכאן כתב לגרש את אשתו ונמלך אין ראיה דילמא שאני התם דאינתיק לשם גירושין דההיא אלא מהך דתנן דצריך שיניח כו' וא"כ לר' יוחנן דאמר דכתב תורפו בטופס נמי כשר א"כ אין ראי' דסתמא פסול ור"ל סובר כשמואל דצריך שיניח מקום הרי את מותרת לכל אדם סובר דסתמא פסול וע"כ אמרינן הכא בירושלמי שמואל אמר צריך שיניח תורפו של גט עמו ואתי כיי דמר רשב"ל כתב תורפו בטופס פסול וע"כ אמרינן לקמן בירושלמי ר' יוסי שאל לר' ירמיה הגע עצמך שזיווג א"ל כן אמר ר' זעירא מכיון שאינו מצוי לזווג אפי' זיווג כמו שלא זיווג (פי' ששאל ר' ירמיה מר' זעירא דכיון דר' יוחנן סובר דסתמא כשר אלא דצריך להניח שם האיש והאשה הוא משום דאז אינו יכול לכתוב עדיין שם האיש והאשה וע"ז שאל הגע עצמך שזיווג (פי' דאם כתב שם האיש והאשה ואח"כ נזדמן לו גט כשם האיש וכשם האשה הנכתב בגט אם כשר) וע"ז א"ל כן אמר ר' זעירא רבי מכיון שאינו מצוי לזווג אפי' זיווג כמו שלא זיווג (פי' דכיון שאינו מצוי לזווג ע"כ אפי' אם זווג (פי' שאירע שהשמות שוין להמגרש והמתגרשת) אעפ"כ הוי כמו שלא זיווג דגרע מסתמא דסתמא לא הוי אלא בכל תופס הגט ואפי' בתורף הגט שהם שווים בכל הגיטין וע"כ הוי כמו סתמא וכשר אבל בשמות דכיון שאינו מצוי לזווג אפי' זיווג כמו שלא זיווג. וע"כ גרע מסתמא ותלוי בברירה ובברירה אין ברירה בדאורייתא [וע"כ יש לומר דע"כ מביא בזבחים (דף ב) אלא מהא הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום הרי את מותרת לכל אדם משום דאם אין צריך שיניח מקום הרי את מותרת לכל אדם אין ראיה ממה שצריך להניח מקום האיש ומקום האשה משום דבשם האיש והאשה כיון שאינו מצוי לזווג אפי' זיווג כמו שלא זיווג וא"כ תלי בברירה אבל מדרב יהודה אמר שמואל דאמר צריך שיניח מקום הרי את מותרת לכל אדם מזה ראיה דסתמא פסול דהא זה הוי סתמא דהא הרי את מותרת שוה בכל הגיטין]:

ובזה יתבאר הירושלמי רב הונא אמר והוא שיהא פיקח העומד על גביו ר' יוחנן אמר והכתיב לה לשמה (פי' דזהו לשמה) או שצ"ל ר' יוחנן אמר והכתיב לה לשמה ורב הונא אמר והוא שיהיה פיקח עומד על גביו וסובר הירושלמי דהא דכשר בעומד על גביו אינו רק דווקא אם סתמא כשר. וע"כ הוי עומד ע"ג כשר אבל אם סתמא פסול ע"כ לא מהני גדול ועומד על גביו וכן חילקו התוס' בגיטין (ד' כ"ג) בד"ה עובד כוכבי' כו' לענין אם מהני במילה בעובד כוכבים בגדול עומד ע"ג אבל לא בגט משום דסתם אשה לאו לגירושין עומדת וע"כ לא מהני בעובד כוכבים גדול עומד ע"ג והירושלמי סובר דבגיטין ג"כ אם סתמא כשר מהני עומד על גביו אבל אם סתמא פסול לא מהני (ועיין תוס' שהקשו אהא דקאמר בחולין (ד' י"ב) מאן תנא דלא בעי כונה לשמה אע"ג שאחרים רואין אותו וחילקו התוס' שם וכן הקשו מחליצה עיין שם) אבל לשיטת הירושלמי אם סתמא פסול לא מהני גדול עומד ע"ג אך לר' יוחנן דסתמא כשר ע"כ מהני גדול עומד ע"ג: **וע"**ז אומר שמואל אמר צריך שיניח תורפו של גט עמו (ומשום דשמואל לטעמיה שסובר דצריך שיניח תורפו של גט עמו שמזה מוכח בזבחים (ד' ג') דסתמא פסול כמו שביארתי) ע"כ אומר צריך שיניח טורפו של גט עמו וע"ז אומר ואתי כיי דמר רשב"ל כתב תורפו בטופס פסול והוא משום דסתמא פסול וע"כ לא מהני גדול עומד ע"ג לענין התורף וע"ז אומר צריך שיניח תורפו של גט ולקמן (פ"ג ה"ב) יתבאר עוד בזה:

הלכה ו

קטע ב

שם (ה"ו) מתניתין קיבל הקטן והגדיל חרש ונתפקח כו' פסול ובגמ' אתא עובדא קומי ר' אימי בעבד שהביא את הגט כשר כו' נשמעינה מן הדא דאמר ר' זעירא ר' חייא ר' יוחנן נראין הדברים שיקבל העבד גט שיחרור ואל יקבל גט אשה כו' והנה בגיטין (ד' כ"ג) אמרינן בעי מיניה מר' אמי עבד מהו שיעשה שליח לקבל גט אשה מיד בעלה אמר להו מדקא פסיל ליה לעובד כוכבים מכלל דעבד כשר (ופירש"י דקא מיבעי' ליה לענין הולכה ג"כ והראיה דפשיט ליה מהולכה) אך הירושלמי דבעי' לי' לענין הולכה וא"כ איך פשיט מקבלה דהא יש שכתבו שלא פסלוהו אלא לשליח לקבלה אבל לא לשליח להולכה. אך איפשר לומר דהירושלמי לטעמיה דאמרינן (פ"ד דפיאה) ר' רדיפא אמר אתפלגון ר' יונה ור' יוסי חד אמר הראוי ליטול זכה וחרנא אמר הראוי ליתן זכה (פי' אעפ"י שאינו ראוי ליטול) מתניתא פליגא על מ"ד הראוי ליטול זכה כו' ושטר שיחרור זה לעבדי שכן ראוי לקבל גט שיחרורו כו' והעבד ראוי להוליך את הגט פתר לה לצדדים היא מתניתא אלמא דלשיטת הירושלמי העבד ראוי לקבל גט שיחרור משום דראוי לקבל

גט שיחרורו משא"כ להוליך וע"כ פשיט ליה הכא מקבלה דכיון שאינו ראוי לקבל גט אעפ"י שיכול לקבל גט שיחרורו אעפ"כ אינו בתורת גיטין וקידושין מכש"כ דלהוליך את הגט איפשר לומר דחינו ראוי להוליך גט אשה דהא אינו ראוי להוליך אפי' גט שיחרור דהא אינו יכול ליתן גט שיחרור

הלכה ז

קטע ב

שם (ה"ז) מתניתין אף הנשים שאין נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא את גיטה כו' האשה עצמה מביאה את גיטה ובלבד שהיא צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם כו' ובגמ' הגע עצמך שעשת פשר שנים ברומי ונישאת (פי' הגע עצמך שלא נישאת עד לאחר זמן נמי צריכא לומר בפני נכתב ובפני נחתם) אמר כר' יוחנן מתניתין כשאמר לה אל תיגרשי אלא במקום פלוני [פי' שהוא כמו דאמרינן בגיטין (ד' כז) אשה מכי מטא גיטה לידה איגרשה נה אמר רב הונא באומר לח תתגרשי בו אלא בפני ב"ד פלוני סוף סוף כי מטא התם מיגרשה בה חנא כו' אלא דקאמר לה הוי שליח להולכה עד דמטית התם וכי מטית התם הוי את שליח לקבלה וקבלי את גיטיך והא לא חזרה שליחות אצל הבעל (וכן צריך לפרש הירושלמי כשאמר לה אל תתגרשי בו אלא במקום פלוני (פי' ועד דמטית התם תהוי שליח להולכה וע"כ צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם) ואף דהש"ס דילן פריך ע"ז אך הירו' סובר דלא בעינן שיהא חזרה שליחות אצל הבעל וכמו דאמרינן לקמן בירושלמי (פ"ו דגיטין ה"א) חד בר נש שלח גט לאיתתי' אמרה לי' יהא לי בידך אתא עובדא קומי רב אמר אם בא להחזיר לא יחזיר מה ופליג שני' היא יהא בידך שני' היא יהא לי בידך (פי' דכיון שאמרה יהא לי בידך ושויה שליח לקבלה ובש"ס דילן בגיטין (דף סג) ההוא גברא דשדר לה גיטא לדביתהו אזיל שליחא כו' אמר לה הילך גיטך אמרה ליה ליהוי בידך אמר רב נחמן אם חיתא לדר' חנינא עבדי בה עובדא אמר ליה רבא ואם איתא לדר' חנינא עבדת בה עובדא הא לא חזרה שליחות אצל הבעל שלחוה לקמיה דר' אמי שלח להו לא חזרה שליחות אצל הבעל כו' וא"כ כיון שהירושלמי סובר דהוי גיטא אם אמרה יהא לי בידך אלמא דלא בעינן שיהא חזרה שליחות אצל הבעל (אך איפשר דר' חזקיה פליג התם דאמר אנא כו') וע"כ אמר הכא אמר ר' יוחנן מתניתין כשאמר לה אל תיגרשי בו אלא במקום פלוני (היינו שתהא שליח להולכה דזהו דוחק דאם אמר לה לא תתגרשי אלא במקום פלוני צריכה לומר בפני נכתב אלא ודאי שהפי' הוא דתהוי שליח להולכה עד דמטי התם ואחר כך תקבל את גיטה:

פרק ג

הלכה א

קטע ג

מתני' כל גט שנכתב שלא לשם אשה פסול כו' יתר מכן אמר ללבלר כתו' ולאיזה שארצ' אגרש פסול מלגרש בו ובגמ' רב אמר כולהם אינם פסולים חוץ מן האחרון שהוא פסול איסי אמר כולן פסולין חוץ מן הראשון שאינו פסול (פי' דרב סובר כולן אינו פסולין חוץ מן האחרון והוא משום דיש ספק דילמא יש ברירה) ואיסי אמר כולן פסולין חוץ מן הראשון שאינו פוסל (והוא מחמת דלא נכתב לשם גט כלל) ר' בא בר חיננא אמר כולן פסולין (פי' דכולם פוסלים לכהונה) מילתי' דר"ל אמר כולם אינן פסולים דר"ל אמר כתב תורפו בטופס פסול מילתי' דר' יוחנן אמר כולן פסולין דר' יוחנן אמר כתב תורפו בטופס כשר:

והנה הק"ע והפ"מ נדחקו בפירושיהם דמה שייך לזה דפליגי ר' יוחנן ור"ל בכתב תורפו בטופס אם הוא כשר או לא ע"כ נ"ל לבאר כמו שביארתי (פ"ב ה"ה) דהא דפליגי ר"י ור"ל בכתב תורפו בטופס כשר הוא דר' יוחנן סובר דסתמא כשר בגט ור' יהודה הוא דפליג ואמר כולם פסולים דר' יהודה סובר דאין טופסין בגיטין והוא דסתמא פסול אבל ת"ק סובר דכתב תורפו בטופס כשר וע"כ סובר ר' יוחנן דכולם פסולים דסופר שכותב להתלמד הוי כמו סתמא אעפ"י דגרע מסתמא אעפ"כ פוסל וכן בסיפא דכתוב ולאיזה שארצה אגרש בו בודאי דפוסל דילמא יש ברירה וע"כ פוסל לכהונה משום ספק דילמא יש ברירה אבל ר"ל שסובר דכתב תורפו בטופס פסול וא"כ סתמא פסול וע"כ בהא ודאי לית ברירה וכמו שכתבו התוס' בגיטין (ד' כ"ד) בד"ה ואיזו כו' ואר"י מאן דסבר כו' יש ברירה הכא מודה משום דוכתב לה לשמה משמע שיהא מבורר בשעת כתיבה וע"כ סובר הירושלמי דכיון דלר"ל כתב תורפו בטופס פסול והוא דסתמא פסול משום דסתם אשה לאו לגירושין עומדתא"כ בודאי דאין ברירה וע"כ אינו פוסל אבל ר' יוחנן דסובר דסתמא בשר לת"ק ע"כ הוי ככל ברירה דיש ספק דילמא יש ברירה וע"כ פוסל לכהונה לחומרא דילמא יש ברירה:

[**ובזה** יתבאר הירושלמי מילתיה דר"א אמר כולם אינם פסולין ר"א שאל כתב קידושין שכתבו שלא לשמו מהו שיתפסו בה קידושין מן מה דלא צריכין ליה בגיטין שאינן פסולין לפום כן שאל בקידושין אין תימר צריכין לה בגיטין לא ישאלנה בקידושין מה אם גיטין על ידי שהוא צריך לשמה וכתב שלא לשמה לא נגעו בה גירושין קידושין שאינו צריך לשמה וכתב שלא לשמה אינו דין שיתפסו בה קידושין ותהא פשיטא ליה

הא כן הוא פשיטא ליה הואיל ולא למדו כתב קידושין אלא מגירושין מה בגירושין אינה מגורשת אף בקידושין אינה מקודשת:

והנה הק"ע והפ"מ נדחקו בפירוש הירושלמי הזה וע"כ נראה לי לבאר והוא שר"א שאל כתב קידושין שכתבו שלא לשמה מהו שיתפסו בה קידושין (פי' לחומרא דאף דגמרינן קידושין מגיטין דבעינן לשמה היינו שיהא קידושין ודאין ומספקא לי' אי כתב שלא לשמו מהו שיתפסו בה קידושין). וע"ז אומר מן מה דלא צריכין לי' בגיטין (פי' דלא מיבעי' לי בגיטין גופא אם כתב שלא לשמו כמו הני בבי דמתניתין דכל הגט אם הוא פוסל לחומרא דהיינו לכהונה ואם היה פשיטא ליה במתניתין דפוסל לחומרא א"כ מאי קא מיבעי' ליה בקידושין דמה אם גיטין על ידי שהוא צריך לשמה וכתב שלא לשמה לא יגעו (והוא ט"ס וצ"ל) יגעו בה גירושין (פי' דמה אם בגיטין דכתב בהם לשמה ואיפשר לומר דבעינן שיהא מבורר לשמה משום דסתם אשה לאו לגירושין עומדת ואעפ"כ פסול לכהונה קידושין שאינו צריך לשמה (פי' דלא בעינן שיהא מבורר לשמה דבגירושין הוא משום דסתם אשה לאו לגירושין עומדת אבל בקידושין דאשה להנשא עומדת א"כ איפשר לומר דסתם נמי כשר וכיון דסתם כשר בודאי תפסי קידושין לחומרא אלא ודאי דבגירושין סובר דכולן אינן פוסלין כריש לקיש דאמר כתב תורפו בטופס פסול ובעינן שיהא מבורר לשמה ע"כ כולם אינם פסולין וע"כ מיבעי' לי' בקידושין דדילמא דוקא בגיטין אינו גט לגמרי ואינו פוסל אפי' לכהונה הוא משום דבעינן שיהא מבורר לשמה משום דסתם אשה לאו לגירושין עומדת אבל בקידושין דסתמא כשר ע"כ מיבעי' לי' כתב קידושין שלא לשמה דהיינו בהנך גווני דמיירי מתניתין דכל הגט וע"כ איפשר דתפסי קידושין לחומרא:

וע"ז פריך ותהא פשיטא ליה (פי' שתהא פשיטא ליה דתפסי קידושין לחומרא דיש חילוק בין גירושין לקידושין דהתם משום דסתם אשה לאו לגירושין עומדת אבל קידושין סתם אשה להנשא עומדת) וע"ז אומר כן הוא פשיטא לי' וצ"ל לא פשיטא לי') (ודלא כהפ"מ) (פי' דע"כ לא פשיטא ליה דיתפסו בה קידושין לחומרא) הואיל ולא למדו כתב קידושין אלא מגירושין מה בגירושין אינה מגורשת אף בקידושין אינה מקודשת ופי' דע"כ מיבעי' ליה בקידושין דילמא לא תפסי אפי' לחומרא אע"ג דאיפשר דסתמא נמי כשר וא"כ צריך שיתפוס לחומרא) ע"ז אומר הואיל ולא למדו כתב קידושין אלא מגירושין וע"כ כיון דבגירושין לא פסל אפי' לחומרא משום דבעינן שיהא מבורר לשמה וע"כ בעינן נמי בקידושין שיהא מבורר כמו בגיטין דהא גמרינן קידושין מגירושין וע"כ אפי' בקידושין נמי לא תפיס אפי' לחומרא]:

קטע ה

עוד שם ר' יוסי בשם ר' ביבון דר' שמעון הוא דהני אמר לאומן עשה לי כו' ר' שמעון מטהר עד שיפרישם בטומאה כמה דהוא אמר תמן עד שיהא כלי משעה ראשונה כך הוא אומר עד שיהא כרות לשמה משעה ראשונה ואף דר' שמעון אית לי' ברירה וכמו דאמרינן בגיטין (ד' כ"ה) הריני בועליך ע"מ שירצה אבא כו' ר' שמעון בן יהודה אומר משום ר' שמעון רצה האב מקודשת אפשר לומר כמו דאמר שם והא ר' שמעון כו' וא"כ ליכא ראי' משם והא שאינו מביא ראי' מהלוקח יין מבין הכותים כו' דהתם אפשר לומר דחייש לשמא יבקע הנוד ועוד כמו דאיתא בירושלמי (פ"ז דדמאי) תני ר' יוסי ור' שמעון אומרים שמא תבקע הנוד לא כטעמא דהדין טעמא דהדין כו' ועיין בספרי נועם ירושלמי (פ"ז דדמאי):

קטע ו

עוד שם ר' עזרא בעי קומי ר' מנא הדא אמרה אין תופסין כרבי (פי' דא"כ לרבי פסול אם כתב טופס דהא כל טופס הוי כמו על תנאי שאם יצטרך לגרש יכתוב בו תורף וא"כ אין תופסין כרבי א"ל מאן את בעי מן רבי כר' יודא דר' יודא פוסל בטופסין ופי' הפ"מ ממי אתה כו' אין הכי נמי דלית לי' טופסין דכר' יהודה סובר דר' יהודה פוסל בטופסין) אך משמעות הירושלמי דקאמר מאן את בעי מן רבי כר' יודא דר' יוד' פוסל בטופסין משמע דפשיט' לי' דרבי סובר כר' יודא דפוסל בטופסין וע"כ צריך לבאר דמהיכן פשיטא לי' דרבי סובר כר' יהודה דפוסל בטופסין ע"כ צריך לבאר שהוא כמו דאמרינן לקמן בירושלמי (פ"ז ה"ב) אמר לשנים אמרו לפלוני שיכתוב ולפלוני ופלוני שיחתמו ר' זעירא בשם ר' ירמי' מעשה הי' בימי רבי ואמרו לא יעשה כן בישראל והנה (בפ"ב ה"ה) ביארתי שהטעם של ר' יהודה דפוסל בטופסין לפי שיטת הירושלמי הוא משום דר' יודא סובר דסתמ' פסול בגט אלא שצריך שיהא לשמה דווקא והתוס' כתבו בגיטין (ד' כ"ב) בד"ה והא כו' דלא בעינן שליחות בגט דוכתב לאו אבעל קאי אלא קאי אסופר והא דאמרינן לקמן (ד' ע"א) צריך שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו לאו משום שליחות אלא משום דכשלא צוה הבעל לא חשיב לשמה אלא סתמא ופסול דאשה לאו לגירושין עומדת וכבר ביארתי (שם) דטעמא דר' יודא דפוסל בטופסין הוא משום דהוי סתמא וסתמא פסול דאשה לאו לגירושין עומדת וא"כ רבי דסובר באומר אמרו פסול דהא לא יעשה כן בישראל א"כ סובר כר' יודא דפוסל בטופסין וסתמא פסול והא דאמרינן לקמן (פ"ז ה"ב) דשמואל אמר יעשה ויעשה אע"ג דשמואל סובר דסתמא פסול וכמו דאמרינן בזבחים (ד' ג') אלא מהא הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום הרי את מותרת לכל אדם ומזה מוכח דסתמא פסול (ועיין בירושלמי (פ"ב ה"ה) מה שביארתי שם) ובירושלמי (שם

שמואל אמר צריך שיניח תורפו של גט עמו ואתי כיי דמר רשב"ל כת תורפו בטופס פסול וא"כ סובר שמואל דכ' תורפו בטופ' פסול וזהו משו' דבעי לשמה דוקא אפי' לת"ק וא"כ אמאי מכשיר באומר אמרו לקמן בירושלמי (פ"ז ה"ב) דיעשה ויעשה זה אינו דהא להש"ס דילן סתמא פסול לכ"ע אי בעינן כתיבה לשמה ואפ"ה אמרינן בגיטין (ד' ס"ו) מודה ר' יוסי באומר אמרו אלא ודאי דיש לומר דאע"ג דסתמא פסול אפ"ה אמרו הוי כמו שהבעל צוה כיון דאמר אמרו לפלוני ופלוני אבל רבי שסובר דאומר אמרו פסול ודאי דסובר דסתמא פסול דאלו"ה אמאי פסול (ולהירו' לית לי' הא דאמרינן בש"ס דילן שם זימנין דנפיק מיני' חורבא עיין שם):

וע"כ אומר א"ל מאן את בעי מן רבי דרבי כר"י דפוסל בטופסין דכיון דרבי סובר דאומר אמרו פסול א"כ ודאי דסובר כר' יודה דר' יודה פוסל בטופסין וע"כ כיון דסתמא פסול ע"כ פסול באומר אמרו דהוי כסתמא כמו שכתבו התוס' בגיטין (שם):

עוד שם ר"ל אמר כל התנאים פוסלים בגט דברי הכל אתא עובדא קומי ר' ירמי' ועבד כריש לקיש א"ל ר' יוסי שבקי' ר' יוחנן ועבדי כריש לקיש א"ל הוריותי' דר' יוחנן הורי' והוריותי' דריש לקיש לאו הורי' אמר ר' יעקב בר אחא לא ריש לקיש פליג על ר' יוחנן אלא מתניתא שמע ועמד עלי' [ואיפשר לפרש דהא דר"ל אמר כל התנאים פוסלים בגט דברי הכל (פי' ולאו דוקא כר' יהודה משום דריש לקיש לטעמיה בירושלמי (פ"ב ה"ה) דס"ל דכתב תורפו בטופס פסול וכן לקמן (פ"ג ה"ב) דר' יוחנן אמר כתב תורפו בטופס כשר ריש לקיש אמר כתב תורפו בטופס פסול והוא כמו שביארתי דר"ל סובר דסתמא פסול בגט אפי' לת"ק נמי וסובר כשמואל דאפי' לת"ק צריך שיניח מקום הרי את מותרת לכל אדם וע"כ אמר ר"ל שכל התנאים פוסלין בגט לדברי הכל משום דסתמא פסול וע"ז אומר אתא עובדא קומי ר' ירמיה ועבד כריש לקיש כו' אמר ר' יעקב בר אחא לא ר"ל פליג על ר' יוחנן אלא מתניתא שמע ועמד עליה ואיפשר לומר דהאי מתניתא הוא כמו דאמרינן בגיטין (ד' ע"ב) תני' כותיה דרב אשי כתב סופר כו' שחתמוהו ונתנוהו לו ונתנו לה הרי הגט בטל עד ש שמע קולו שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו ושמעו לאפוקי ממ"ד מודה ר' יוסי באומר אמרו וכן בירושלמי (פ"ז דגיטין ה"א) והא מתניתא פליגא הרי שכתב בכתב ידו אמר לסופר וכתב לעדים וחתמו אעפ"י שכתבוהו וחתמוהו כו' אינו גט עד שישמעו קולו שיאמר לסופר כחוב ולעדים חתומו סוף דבר עד שישמעו את קולו ולא אפי' הרכין בראשו ואת אמר לית כן אוף הכא לית כן (פי' דאמר ליה דמההיא ברייתא אין ראיה דהא תני' עד שישמעו את קולו ותנן במתניתין דאפי' בהרכנה נמי סגי (וכן הקשו התוס' בגיטין (שם) דאמאי כו' דממתני' נמי תי לאפוקי דמכשרה בהרכנת כו'

ותירצו דהרכנה דמתניתין מהני כמו קול) וכן אמרינן בירושלמי א"ר מנא אית כן היא שמיעת הקול היא הרכנת כו' (וכן תירצו התוס') וע"ז אימר דר"ל דמתניתא שמע ועמד עלי' דמוכח דאומר אמרו פסול וא"כ מוכח דסתמא פסול וכמו שכתבו התוס' דכשלא צוה הבעל לא הוי אלא סתמא (ואע"ג דבשמות האיש והאשה אמרינן לקמן בירושלמי דכיון שאינו מצוי לזווג אפי' זיווג כמו שלא זיווג אבל הכא דמצוה הבעל ואומר אמרו אפי' בשם האיש והאשה נמי כשר וכמו דאמרינן לקמן בירושלמי (פ"ז ה"ב) ניחא לעדים וחתמו לסופר וכתב לית הדא פליגא על דר' יוחנן דר' יוחנן אמר כתב תורפו בטופס כשר (פי' אמאי תנן עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו פתר לה כר' יהודה דר' יהודה פוסל בטופסין וע"כ בעינן שיאמר לסופר כתוב והוא משים שלא תהא כסתמא וסתמא פסול]:

הלכה ב

קטע ב

שם (ה"ב) מתניתין הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן שטרי מלוה צריך שיניח מקום המלוה ומקום הלוה ומקום המעות ומקום הזמן שטרי מקח וממכר צריך שיניח מקו' הלוקח ומקום המוכ' ומקום המעות ומקום השדה ומקום הזמן מפני התקנה ר' יהודה פוסל בכולן ר"א מכשיר בכולן חוץ מגיטי נשים שנאמר וכתב לה לשמה ובגמרא ר' יוחנן אמר כתב טורפו בטופס כשר ריש לקיש אמר כתב תורפו בטופס פסול מתניתא פליגא על ר' יוחנן והוא (ט"ס וצ"ל) על ר"ל (דלא כהפ"מ) הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה והזמן פתר לה ותורפו עמו וכבר ביארתי (בפרק ב' הלכה ה') דפליגי בזה דר' יוחנן סובר דכתב תורפו בטופס כשר הוא משום דסובר דסתמא כשר בגיטין ור"ל סובר דכתב תורפו בטופס פסול הוא משום דסובר דסתמא פסול בגיטין וכמו דאמרינן בזבחים (דף ב):

[**וע"ז** אומר וקשי' על דר' יוחנן אם בשכתב תורפו בטופס בהא חכמים מכשירין (פי' דאפי' אי סתמא כשר בגיטין אפ"ה אמאי לא גזר תורף אטו חתימות הגט או אטו מקום האיש והאשה כמו דתנן לענין מחובר (פ"ב ה"ד) דאין כותבין במחובר לקרקע כתבו במחובר תלשו וחתמו ונתנו לה כשר ואפי' אם הפירוש בהמשנה דאין כותבין תורף שמא יחתום (וכמו דאמרינן בגיטין (ד' כא) ור"ל אמר חתמו שנינו ור"מ היא דאמר עידי חתימה כרתי והכי קאמר אין כותבין תורף גזירה שמא יחתום:

וע"ז אומר ר' ירמיה בשם ר' זעירא מפסולו את למד הכשירו אילו כתב כולו לשמה ושם האיש ושם האשה שלא לשמה שמא אינו פסול ודכותיה כתב כולו שלא לשמה

ושם האיש ושם האשה לשמה כשר (וביארתי שם שהירושלמי מקשה כמו קושי' התוס' בגיטין (דף ד) בד"ה וחתמו כו' וא"ת ומאי שנא דבעי לר"מ לכתחילה כתב בתלוש למאן דמוקי מתניתין דמחובר כר' מאיר ושלא לשמה שרי אפי' לכתחילה ואומר ר"ת דלגבי לשמה לא חיישינן אי מייתי גט לעדים שאינו כתוב לשמה שיחתמו גם הם שלא לשמה כיון דידעי דצריך לשמה לא אתי למטעי אבל במחובר אי כתב לה במחובר זימנין כו' וחתמו. וכה"ג תירץ הירושלמי ר' ירמיה בשם ר' זעירא מפסולו את למד הכשירו אילו כתב כולו לשמה ושם האיש ושם האשה שלא לשמה שמא אינו פסול (פי' וא"כ אין פעולה דאכתי איפשר דיכתבו תחילה לשמה ואח"כ שם האיש ושם האשה שלא לשמה) ודכוותה כתב כולו שלא לשמה ושם האיש ושם האשה לשמה כשר דאין פעולה במה שיכתוב טופס לשמה דאכתי שמא לא יכתוב שם האיש והאשה לשמה (פי' אבל במחובר כיון דאם יתלוש תחילה קודם שיכתוב א"כ בודאי לא יחתום על מחובר ועיין (בפ"ב) מה שביארתי שם]:

ר' יוסי שאל לר' ירמי' הגע עצמך שזיווג (פי' אם הא דתנן דצריך שיניח מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן הוא שצריך מפני הדין להניחו או שצריך להניח משום דאיך יכתוב אילו יזדמן לו אחר שאין השמות שוין אבל לעולם אם כתב תחילה השמות וזיווג דהיינו שנמצאו מכוונים להגט שצריך לכתוב אם כשר או לא) וע"ז אומר כן אמר לו ר' זעירא רבי מכיון שאינו מצוי לזווג אפי' זיווג כמו שלא זיווג (פי' דזה לא הוי כסתמא דכשר דהיינו דווקא בהרי את מותרת לכל אדם דזהו בכל הגיטין ע"כ הוי כמו סתמא וכשר אבל בשמות האיש והאשה כיון שאינו מצוי לזווג אפי' זיווג כמו שלא זיווג והוי כשלא לשמה ופסול ולא הוי כסתמא מחמת שאינו מצוי לזווג) (ועיין בק"ע שפירש מכיון שאינו מצוי לזווג פסול שבזה אין תקנה להסופר והפ"מ פירש מכיון שאינו מצוי לזווג לא חיישינן לשני יוסף בן שמעון ופירושם דחוק):

עוד שם וקשי' על ר"ל אם בשלא כתב בטופס תורפו בדא ר' יודה פוסל (פי' דבשלמא לר' יוחנן דאמר כתב תורפו בטופס כשר וא"כ ניחא דפליג ר' יהודה ואמר דבעינן לשמה ואינו כשר בסתמא דסתם אשה לאו לגירושין עומדת אבל לר"ל שאומר דאפי' לת"ק כתב טורפו בטופס פסול וא"כ מ"ט דר' יהודה דפוסל בטופס) (והירושלמי אינו סובר כשיטת הש"ס דילן דגזר טופס אטו תורף דבזה לא שייך למיגזר דזהו דוקא במחובר אבל גבי לשמה לא שייך וכמו שאמר ר' ירמי' בשם ר' זעירא מפסולו אתה למד הכשירו כו' וכמו שביארתי וא"כ מ"ט דר' יהודה דפוסל) ע"ז אומר ר' יוסי ב"ר זעירא לענין אחר עבד לה ר' יודא ואתי' כיי דמר שמעון בר בא בשם ר"י חלק מקו' שני שיטין לענין אחר אפי' כל

שהוא פסול והכא אם יכתוב הטופס ויניח חלק ע"כ אפי' ימלאהו אח"כ בשמות האיש והאשה אפ"ה פסול:

קטע ג

עוד שם מהו מפני התקנה ר' שבתי בשם ר' חזקי' מפני תקנת בנות ישראל שלא יהיו מצויות להתגרש (פי' שהוא כמו דאמרינן בגיטין (ד' כ"ו) רב חסדא אמר אבימי משום תקנת עגונות אמרי לה ר' מאיר היא דאמר עידי חתימה כרתי ובדין הוא דאפי' תורף נמי לכתוב וזמנין דהוה לי' קטטה בהדא ורתח עלה וזריק ליה ניהלה ומעגן ומותיב לה).

עוד שם ר' שמואל בר"י שאל לר"ח כשר ואת אמרת אכין אין תימר פסול ויאות מאי כדון א"ר אבין מפני תקנת הלבלר כדי שיהי' חייו מצויין לו ופי' הפ"מ כשר ואת אמרת אכין כלומר הא מדקתני ר' יהודה פוסל ש"מ דהאי מפני תקנה דקאמר ת"ק אכשר קאי וה"ק הכותב טופסי גיטין צריך שיניח ואם עשה כן כשר ור"י פוסל אלמא אהא דהכשירו לכתוב טופסין קאמר ת"ק ולא על מה שפסל אין תימר פסול ויאות מסקנת הקו' הוא כלומר אי הוי תני צריך שיניח ואם לא עשה כן פסול מפני התקנה שפיר הוי אתי' משום תקנת בנות ישראל אבל השתא משמע דקאי אהכשר טופס:

והנה פירושו דחוק וגם מה שפי' הק"ע הוא דחוק ע"כ נראה לי דקאמר ר' שמואל בר רב יצחק שאל לר' חיי' בר בא כשר ואת אמר אכין (פי' דקאי אהא דאמר ר' יוחנן כתב תורפו בטופס כשר ואת אמרת אכין) (פי' דאומר דפסלוהו מפני התקנה משמע דאי לאו משום תקנה הי' כשר) וע"ז מקשה כשר ואת אמרת אכין (פי' דהא ר' יוחנן סובר דכתב תורפו בטופס כשר (פי' אף הרי את מותר' לכל אדם) וא"כ בלא תקנה הי' כשר ג"כ השמות נמי הא בעינן לשמה ואי משום דסובר ר' יוחנן דסתמא כשר הא בשמות אמר ר' זעירא דמכיון שאינו מצוי לזווג אפי' זיווג כמו שלא זיווג וא"כ לא הוי כסתמא רק שלא לשמה ושלא לשמה פסול (והירו' אינו סובר כשיטת הש"ס דילן דלר"מ כיון דעדי חתימה כרתי ע"כ כתב שלא לשמה נמי כשר כמו שביארתי בפ"ב דגיטין) אלא דכתיבה בעינן לשמה) וא"כ איך אמר ר' חזקי' דהאי מפני התקנה היינו מפני תקנת קטטה שלא יהיו בנות ישראל מצויין להתגרש כיון דכתב תורפו בטופס כשר ובשמות ודאי פסול משום דהוי שלא לשמה דכיון שאינו מצוי לזווג כו':

וע"ז אומר אין תימר פסול ויאות (פי' שאמר לו על מה שמקשה ר' שמואל בר רב יצחק כשר ואת אמר אכין) וע"ז אמר לו אין תימר פסול ויאות (פי' אפי' לר"ל דאמר כתב תורפו בטופס פסול קשה יותר דאם הטעם הוא משום תקנת קטטה שלא יהא מצוי להתגרש א"כ סגי אם שייר מקום האיש והאשה ואמאי צריך שיניח אף מקום הרי את מותרת

לכל אדם) וע"ז אמר ר' אבין מפני תקנת הלבלר כדי שיהא חייו מצויין לו והשתא ניח' דאם לאו מפני תקנת הלבלר הוה צריך לשייר מקום הרי את מותרת לכל אדם או לכתוב הטופס ג"כ לשמה (ואף דאמר תחילה מפסולו את למד הכשירו כו' אעפ"כ הוה גזר אפי' בשלא לשמה) אך מפני תקנת הלבלר התירו והא דאמרינן בש"ס דילן בגיטין (ד' כ"ו) דזימנין דהוה ליה קטטה בהדה ורתח עלה ומעגן לה הוא דהש"ס דילן לשיטתיה דאמרי לה ר' מאיר היא דאמר עידי חתימה כרתי וא"כ לא בעינן כלל לשמה וע"ז אומר מפני תקנה היינו דזימנין הוי ליה קטטה בהדה ורתח עלה ומעגן לה אבל לשיטת הירושלמי דבעינן כתיבה לשמה בשמות האיש והאשה לכ"ע ע"כ מסיק דמפני התקנה היינו משום תקנה הלבלר:

קטע ד

עוד שם ר' זעירא רב הונא בשם רב הלכה כר' יודה בגיטין וכר' אליעזר בשטרות נאמר הלכה כר' אליעזר (דהא ר"א מכשיר בכולן חוץ מגיטי נשים) וא"כ בגיטין פסול ובשטרות כשר) ר' בא בשם רב הלכה כר"א בגיטין וכר' יהודה בשטרות נאמר הלכה כר' יודה (פי' דהא ר' יודה פוסל בכולן) אלא בגין דרב ושמואל תרווייהו אמרין הלכה כר' אלעזר ולא כו' אף הכא כן צריך מימר הלכה כר' יודה בגיטין וכר"א בשטרות (ופי' הפ"מ דבגין דרב ושמואל תרווייהו אמרין הלכה כר"א ולא תיסבר מימר אוף הכא כן צריך מימר הלכה כר' יודה בגיטין וכר"א בשטרות דכיון דאמרי הלכה כר"א דאמר עדי מסירה כרתי א"כ לא בעינן עדי חתימה לשמה וע"כ אמר הלכה כר' יודא דבעינן כתיבה וחתימה לשמה (וא"כ האי ר' יודא היינו ר' יודא דמתניתין דתנן ר' יהודה פוסל עד שתהא כתיבתו וחתימתו בתלוש אבל במתניתין לא איירי אם צריך החתימה לשמה ועוד הא קאמר (פ"ב דגיטין ה"ב) כאן ברוצה לחותמו כאן באין רוצה לחותמו וא"כ א ר"א מודה במזוייף מתוכו כמו דאמרינן בגיטין (ד' ד) וכי לא בעי ר"א חתימה לשמה היכא דליכא עדים כלל אבל היכא דאיכא עדים בעי דאמר ר' אבא מודה ר"א במזוייף מתוכו שהוא פסול וגם הק"ע נדחק בזה עיין שם):

ע"כ נראה לי דמשמעות הירושלמי דהא דצריך שיניח מקום המלוה ומקום הלוה בשטרות אינו משום גזירה שטרות אטו גיטין דבירושלמי ליתא להך טעמא וכן משמע מדפריך אם כשלא כתב בטופס תורפו בדא ר' יודא פוסל ולא משום דגזר טופס אטו תורף ע"כ נראה לי דשיטת הירושלמי דבשטרות צריך שיניח מקום המלוה ומקום הלוה משום דאם יכתוב תחילה המלוה והלוה א"כ לא משתעבד אח"כ בשטר הזה דכיון דכתב תחילה שם המלוה והלוה דכיון שאינו מצוי לזווג כרז שלא זיווג וכמו דאמרינן בב"ב (ד'

קע"ו) בעא מיניהרבה כו' הוחזק כתב ידו בב"ד מאי א"ל אעפ"י שהוחזק כתב ידו בב"ד אינו גובה אלא מנכסים בני חורין מתיב רמי בר חמא שלשה גיטין פסולין ואם נשאת הולד כשר כו' ר"א אומר אעפ"י שאין עליה עדים אלא שנתנו לה בפני עדים כשר ומשני שאני התם דמשעת כתיבה כו' (פי' דלכתחילה כתבו למסור בעדים אח"כ וכן בירושלמי (פ"ט דגיטין ה"ג) שלשה גיטין פסולין כו' תני שלשה שטרות הללו גובה מנכסים בני חורין ואין גובה מנכסים משועבדין א"ר בא הדא דתימר בשלא הוחזק השטר ביד המלוה אפי' מבני חורין אינו גובה אלא כן אנן קיימין כשהוחזק השטר ביד המלוה ולמה אינו גובה כו' מפני קנוני' ר' אבינא אמר מפני פסול התיב ר' אבין עד כדון בשלוה הזקן כו' לוה הזקן ושיעבד הבן הכא אית לך מימר מפני קינוני' לא מפני שהוא פסול התיב ר' אבין והתני' אף בגיטי נשים אית לך כו' לא מפני שהוא פסול והכא פני שהוא פסול ואח"כ אמר דאמר רב הונא בשם דרב כל ההן פרקא דר"מ היא אבל לר' אליעזר אפי' נכתב בפסול אך אם מסרו בפני עדים כשרים יגבה מנכסים משועבדין:

והנה במה דתנן ר"א מכשיר בכולן חוץ מגיטי נשים פירש"י בגיטין (דף כ"ו) דמכשיר בכולן ובלבד שיניח מקומות הללו וא"כ לפירש"י דצריך שיניח מקומות הללו א"כ מוכח דבגיטין פסול אפי' בטופס דהא ר"א מכשיר בכולן חוץ מגיטי נשים אבל אם ר"א מכשיר בשטרות אפי' בתורף א"כ אין ראיה שפוסל בגיטין אף בטופס דאיפשר דהא דקאמר ר"א מכשיר בכולן היינו אף התורף חוץ מגיטי נשים היינו התורף אבל לא הטופס:

וע"ז אומר הירושלמי ר' זעירא כו' הלכה כר' יודא בגיטין וכר"א בשטרות ומקשה ע"ז דלימא הלכה כר"א וא"כ בגיטין פסול ובשטרות כשר אך לר"א דאמר עדי מסירה כרתי א"כ אפי' אם כתב התורף מתחילה משתעבד ע"י עדי מסירה וא"כ איפשר דאפי' בתורף נמי כשר ובגיטין איפשר שאינו פסול רק הטורף אבל הטופס כשר וע"ז אומר אלא בגין דרב ושמואל דאמרי תרווייהו הלכה כר"א א"כ אי הוה פסק כר"א יוכל להיות אפי' התורף כשר כיון דעידי מסירה כרתי א"כ אפי' נכתב בפסול כשר אח"כ לגבות ממשעבדי וא"כ איפשר דבגיטין בטופס ג"כ כשר והחילוק שבין שטרות לגיטין היא בתורף וע"ז אמר הלכה כר' יודא בגיטין (פי' דבגיטין פסול אפי' הטופסין (וכמו דמשמע בירושלמי דקאמר (רפ"ג) רבי כר' יודה דר' יודה פוסל בטופסין וכן לקמן (פ"ז דגיטין ה"ב) פתר לה כר' יודה דר' יודה פוסל בטופסין וכן לקמן (פ"ט דגיטין ה"ח) כיני מתניתא כתב סופר ועד כשר כו' א"ר יוחנן דר' יהודה היא ונדחקו שם הק"ע והפ"מ אבל הפירוש הוא כר' יודה דר' יודה פוסל בטופסין דאלו"ה אין ראיה מכתב הסופר דילמא כתב טופסי גיטין עיין שם ולא קאמר כר' אלעזר דלר' אליעזר איפשר אתורף דבשטרות מכשיר אפילו

התורף וע"כ אמר הלכה כר' יודה בגיטין (פי' דפסיל אפי' הטופס וכר"א בשטרות דכשר אפי' התורף אבל מזה אין ראיה דילמא מכשיר הטופסין אפי' בגיטין (ומה שהוכיחו התוס' שם דה"ל לשנות מה שר"א אמר אחר ת"ק ור"א פוסל בגיטי נשים זה אינו דבגיטי נשים מכשיר רק הטופס אלא דמיקל בשטרות דאפי' התורף) וע"כ אמר אוף הכא צריך מימר הלכה כר' יודה בגיטין וכר' אליעזר בשטרות]:

הלכה ג

קטע ד

שם (ה"ג) ולא כן תני האומר לאשתו ה"ז גיטיך לפני מיתתי שעה אחת וכן האומ' לשפחתו הרי שטר שיחרורך לפני מיתתי שעה אחת שהיא אסור' ליכל בתרומה תמן משעה ראשונה נתקלקלה (פי' וע"כ חיישי' בכל שעה שמא הוא שעה הסמוכה למית') ברם הכא לכשימות הוא מתקלקל (פי' ואין הקילקול רק מכאן ולהבא ולשמא מת לא חיישינן) ומיהו לאו כולי עלמא היא דר' יודה פליג על זה דאף לשמא ימות לא חיישינן וכמו דאמרינן בגיטין (ד' כ"ח) שמא מת לא חיישינן שמא ימות חיישי' אמר ליה רב אדא בר אהבה כו' והא כו' דכשמא ימות הוא ופליגי כו' אלא אמר רבא שמא מת לא חיישינן שמא ימות תנאי היא ולקמן בירושלמי (ה"ז) מחלפא שיטתיה דר' יהודה המן הוא אומר מיתה מצויה והכא הוא אומר אין מיתה מצויה תמן בציבור כאן מיתה מצויה ביחיד אלמא דאע"ג דכונתו שתהא מגורשת שעה אחת סמוך למיתה וכמו דפריך בגיטין (ד' ע"ג) על הא דתני' ובלבד שימות ולכי מיית הוי גיטא והא קיימא לן דאין גט לאחר מיתה ואמר רבה מעת שאני בעולם ואפי' הכי אמר ר' יהודה דהרי היא כאשת איש לכל דברי' דימים שבנתיים בעלה זכאי במציאתה כו' אלמא דביחיד לא חייש שמא ימות:

הלכה ה

קטע ב

שם (ה"ה) המביא גט בא"י וחלה ה"ז משלחו ביד אחר אם אמר לה טול ממנה חפץ פלוני לא ישלחנו ביד אחר שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר ובגמ' מפני שחלה הא לא חלה לא לית הדא פליגא על ר' יוחנן דר"י אמר שומר שמסר לשומר חייב ר' בא בריה דר' חייא משום תנאי גיטין מה נפיק מביניהן קידם הבעל ונטלה אין תימר משום תנאי גיטין יאות אין תימר אין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר הרי אין פקדונו ביד אחר

הנה הרשב"א והמפרשים הק"ע והפ"מ נדחקו בפי' הירושלמי על הא דאמר לית הדא פליגא על ר' יוחנן דאמר שומר שמסר לשומר חייב דהא מסייע לר' יוחנן דהא תנן שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר:

ע"כ נראה לי שנתחלפו השיטות בכאן וכצ"ל מפני שחלה הא לא חלה לא ר' בא בריה דר' חייא משום תנאי גיטין (פי' וע"כ כיון שהבעל אמר טול לי ממנה חפץ פלוני ואין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר ע"כ לא יוכל לעשות שליח) וע"ז אומר לית הדא פליגא על ר' יוחנן דר' יוחנן אמר שומר שמסר לשומר חייב (פי' וא"כ אמאי אמר ר' בא בריה דר' חייא משום תנאי גיטין הא ר' יוחנן אמר שומר שמסר לשומר חייב א"כ אפי' בלא תנאי נמי וע"ז או' מה נפיק מביניהן (פי' שלעולם ר' בא בריה דרבי חייא נמי סובר כר"י דשומר שמסר לשומר חייב והא שאומר משום תנאי גיטין) קידם הבעל ונטלה אין תימר משום תנאי גיטין יאות (פי' א"כ אף דקידם הבעל ונטלה א"כ אין כאן משום שומר שמסר לשומר אפ"ה כיון שבשעה שעשה שליח הקפיד שלא ישלחנו ביד אחר מחמת שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר וע"כ אפי' קידם הבעל ונטלה אח"כ וא"כ אין נפקא מינה להבעל. אך כיון שבשעה שעשה שליח הקפיד שלא יעשה שליח אחר ע"כ לא יוכל לעשות שליח אחר וע"כ אמר ר' בא בריה דר' חייא משום תנאי גיטין דיש בזה נפקא מינה אפי' אם קידם הבעל ונטל את החפץ אפילו הכי אינו יכול לעשות שליח וכן יש בירושלמי לקמן (פ"ז דגיטין ה"ה) אלא בשאבדה בפשיעה אנן קיימין פי' ולאו דוקא באונס דבאונס איפשר דרשב"ג לטעמי' דאונס כמאן דעביד כמו דאמר לקמן (ה"ו) אירע ליה אונס ר' יוחנן אמר אונסא כמאן דלא עבד ריש לקיש אמר אונסא כמאן דעבד ומסיק לקמן דר"ל ור"נ בר יעקב סברין כרשב"ג (פי' דאמר כל עכבה שאינה הימנו הרי זה גט דאונסא כמאן דעביד וא"כ הכא אי מיירי באונס איפשר דרשב"ג לטעמיה דאונסא כמאן דעביד ע"ז אומר כשאבדה בפשיעה אנן קיימין דמים עשו אותה כאצטלית רבנן אמרין אחת ואחת זו משום תנאי גיטין (פי' שהוא כמו דאמרינן בגיטין (ד' ע"ה) ת"ר ה"ז גיטיך והנייר שלי אינה מגורשת ע"מ שתחזירי לי את הנייר מגורשת מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רב חסד הא מני רשב"ג היא דאמר תתן לו את דמיה הכא נמי איפשר דמפייסה ליה בדמי מתקיף לה אביי אימור דאמר רשב"ג היכא דליתי' בעיני' היכא דאיתא בעיני' מי אמר אלמא דאימתי הוי דמים כמו החפץ היינו דוקא אי ליתא בעיני' אבל אי איתא בעיני' דמים לא הוי כחפץ וע"ז אומר אלא כשאבדה בפשיעה אנן קיימין דמים עשו אותה כאצטלית דאפי' אבדה בפשיעה אך כיון דליתא לאיצטלית הוי דמים כאצטלית ורבנן אמרין אחת זו ואחת זו משום תנאי גיטין (פי' דכיון דבשעה שהתנה שע"מ שתתן לי אצטלית היה האיצטלית בעין ע"כ אפי' נאבדה אח"כ אפי' הכי לא הוי דמים כאיצטלית משום תנאי גיטין דכיון שבשעת התנאי אמר על מנת שתתן

איצטלית ואז כיון שהיה בעין לא הוי דמים כאצטלית ע"כ אפי' נאבדה אח"כ לא הוי דמים כאצטלית]:

וכן הכא משום תנאי גיטין היינו כיון דבשעה שעשה אותו שליח לא נטל עדיין החפץ א"כ הי' קפידא שלא לשלחו ביד אחר שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר ע"כ אפי' קדם ונטל החפץ לא ישלחנו ביד אחר משום תנאי גיטין דאזלינן אחר התנאי וע"ז אומר אף בקידושין כן מה בין גיטין מה בין קידושין ביד כל אדם מצוי לגרש לא ביד כל אדם מצוי לקדש. והנה המפרשים הק"ע והפ"מ נדחקו בזה שאומר אף בקידושין כן דהא מסיק מה בין גיטין מה בין קידושין קידושין ביד כל אדם מצוי לקדש גירושין לא ביד כ"א מצוי לגרש וא"כ לא דמי קידושין לגיטין והק"ע גרים ולענין קידושין אינו כן

ע"כ נראה לי שאומר אף בקידושין כן (פי' כיון שאומר דמשום תנאי גיטין ע"כ לא ישלחנו ביד אחר אף שקידם ונטל החפץ א"כ אף דלאח"כ ליכא קפידא אעפ"כ כיון דבשעת התנאי הי' קפידא פ"כ לא ישלחנו ביד אחר) ע"ז אומ' ולענין קידושין כן (פי' דלא ישל אחר לקדש ואף ששילח אחר וקידש האשה אפילו הכי לא הוי קידושין משום דבשעה שעשה אותו שליח כו' קפידא שלא לשלח ביד אחר ע"כ אפי' שלח שליח וקידש אפי' הכי לא הוי קידושין:

וע"ז אומר מה בין גיטין מה בין קידושין דלמה בגיטין תנן דאם חלה עושה שליח אלמא דאין קפידא רק אם אמר לו טול ממנה חפץ פלוני אבל בסתם גיטין אם עשה שליח וחלה יכול לעשות שליח יותר ואמאי בקידושין הוי קפידא וע"ז אומר ביד כל אדם מצוי לגרש לא ביד כל אדם מצוי לקדש פי' דביד כל אדם מצוי לגרש דהא יכול לגרשה בע"כ אבל לא ביד כל אדם מצוי לקדש דילמא לא תרצה וע"כ כיון דמתחילה הוי קפידא שלא יעשה שליח אחר ע"כ אפילו אם קידשה אח"כ אפי' הכי לא הוי קידושין וכמו דבגט לא הוי גט אם אמר טול לי ממנה חפץ פלוני דאפילואם קידם הבעל ונטל החפץ לא הוי גט משום תנאי גיטין הכא נמי בקידושין כיון דלא ביד כל אדם מצוי לקדש ע"כ אם עשה שליח אחר וקידש לא הוי קידושין:

[**והנה** בספרי עמק יהושע (ס' כ"א) הקשיתי על זה ממה שכתב הרא"ש בפ"ב דקידושין אמר לשדכן שהוא חפץ באשה פלונית ואמר לשדכה לי והלך השדכן בלא מינוי שליחות וקידשה לו שהיא מתקדשת לו והביאו באה"ע (סי' ל"ה ובס' ל"ו) הביא המחבר דעת הקדוש במרדכי דאינו יכול לעשות שליח אחר משום דלא מימסרן לשליח דכיון שאינו יכול לקדש בע"כ ע"כ אין השליח עושה שליח והקשיתי שם דאף דאין השליח עושה שליח אפי' הכי צריך שתהיה מקודשת מטעם זכיה דזכין לאדם שלא בפניו וכן הבאתי

הירושלמי הזה אף בקידושין כן מה בין גיטין מה בין קידושין ביד כל אדם מצוי לגרש לא ביד כל אדם מצוי לקדש א"כ מוכח מזה דלא כהרא"ש דא"כ תתקדש לו משום זכיה וכתבתי שם דאיפשר דהא דמתקדשת מחמת זכי' היינו שהשדכן קידשה בכסף שלו וע"כ מהני משום זכיה דזכין לאדם כו' אבל בהך דהירושלמי מיירי שקידשה בכסף של המשלח וכמו שכתב באבן העזר (סוף ס' ל"ה) דהעושה שליח לקדש לו אשה ומסר לו הטבעת דבזה לא מהני משום זכי' דבעינן שליחות כו' עיין שם:

אך לפי מה שביארתי כעת דבקידושין איכא קפידא משום שלא ביד כל אדם מצוי לקדש וא"כ אם קידשה בכסף של המקדש וא"כ מאי מקשה מה בין גיטין מה בין קידושין הא בכהאי גוונא אפי' בגיטין הוי קפידא דאין רצונו שיהיה פקדונו ביד אחר ע"כ איפשר דמיירי הכא בקידשה בשטר דבשטר שהוא של המשלח בודאי בעינן שליחות ממש וע"כ אינו יכול לעשות שליח אחר ועיין באבן העזר סי' ל"ה סעיף ד') שכתב דיש אומרים דשליח ראשון יכול לעשות שליח שני אם מוסר לו הקידושין שמסר הבעל אבל אם לא כו' לא הוי קידושין והוא משום דאם נותן לו הקידושין משלו ע"כ הוי כמעשה וע"כ יכול לעשות שליח אחר אבל אם אינו נותן לו הקידושין רק שמקדשה משלו ע"כ אינו יכול לעשות שליח ושיטת הירושלמי הוא כמו שביארתי:

והנה מהירושלמי מוכח כמו שכתבו התוס' בגיטין (ד' כ"ט) דכולי עלמא היכא דנפקא לאפי' ויהבה ליה חפץ והדר שקלה מיניה גיטא כולי עלמא לא פליגי דגיטה גיטא מעלי' הוי כי פליגי היכא דאמר ליה שקיל מינה חפץ והדר יהב לה גיטא ואזל איהו ויהיב לה גיטה ושקל מינה חפץ ר"י פוסל בו וכ"ש בשלוחו ור"ל מכשיר כו' וכתבו התו' דקפידת הבעל אינו אלא שלא ישאר החפץ ביד האשה אבל במה שאמר ליה שיטול ממנה החפץ והוא משלח ביד אחר אין הגט נפסל כו' וכתבו התוס' דכשאמר שקול מינה חפץ והב לה גיטא שתולה שליחות הגט בחפץ פוסל ר' יוחנן נמי כשמשלח ביד אחר אפי' לא שינה השליח השני כו' ונטל החפץ קודם נתינת הגט כיון שתולה שליחות הגט בחפץ וכן מוכח מהירו' דהא דקאמר דאפי' קידם הבעל ונטלה אפי' הכי לא ישלחנו ביד אחר ושיטת הירושלמי דאפי' אם קודם שעשה שליח אחר והבעל קדם ונטלה א"כ ליכא קפידא כלל לבעל אעפ"כ פסול משום תנאי גיטין כיון דבעת שהתנה היה קפידא ע"כ לא ישלחנו ביד אחר משום תנאי גיטין]:

הלכה ו

קטע ב

שם (ה"ו) מתני' המביא גט ממדינת הים וחלה עושה שליח בב"ד ומשלחו ואומר לפניהם בפני נכתב ובפני נחתם אין השליח האחרון צריך כו' אלא אומר שליח ב"ד אני ובגמ' אמר ר' מנא לכן צריכה והוא שבא לא"י שלא תאמר הואיל ובא לא"י יעשה כגיטי א"י וגיטי א"י אצ"ל בפני נכתב ובפני נחתם חלה השליח אמר כ' חנינא ברי' דר' אבא הוה לי' עובדא ושאל ושלח לר' חייא ולר' יסא ולר' אימי והורון לי' אין השליח האחרון צריך כו' אלא אומר שליח ב"ד אני והפ"מ כתב לכן צריכה מתניתין דקתני ואומר לפניהם כו' ומאי קא משמע לן פשיטא אלא הואיל ועכשיו בא"י הוא ובא"י עושה שליח שני יעשה כגיטי א"י וגיטי א"י כו' קא משמע לן דצריך כו' הואיל הראשון הביאו ממדינת הים אי נמי על הא דצריך השליח השני לומר שליח ב"ד אני שלא תאמר יעשה כגיטי א"י כו' קמל"ן דאומר שליח ב"ד אני כו':

ולי נראה שנתחלפו השיטות (וכצ"ל) חלה השליח (פי' השליח השני) ר' חנינא ברי' דר' אבא הוה לי' עובד' ושאל ושלח לר"ח ולר' אימי והורו לי' אין השליח האחרון צריך שיאמ' כו' אלא אומר שליח ב"ד אני ואח"כ (צריך לגרוס) א"ר מנא לכן צריכה והוא שבא לא"י שלא תאמר הואיל ובא לא"י יעשה כגיטי א"י וגיטי א"י כו' והוא כמו דאמרי' בגיטין (ד' כ"ט) אמרו לי' רבנן לאבימי ברי' דר' אבהו בעי מיני' מר' אבהו שליח דשליח משוי שליח או לא אמר לי' הא לא תיבעי' לכו מדקתני אין השליח האחרון מכלל דמשוי שליח אלא כי תיבעי' לך כי משוי שליח בב"ד או אפי' שלא בב"ד אמר לי' הא לא קא מיבעי' לן מדקתני אלא אומר שליח ב"ד אני ר"נ בר יצחק מהני הכי אמרו לי' רבנן לאבימי ברי' דר' אבהו בעי מיני' מר' אבהו שליח דשליח כי משוי שליח בב"ד או שלא בב"ד אמר להו ותיבעי לכו אי משוי שליח בעלמא אמר לי' הא לא קא מיבעי' לן דתנן אין השליח האחרון מכלל דשליח דשליח משוי שליח אלא דקא מיבעי' לן בב"ד או שלא בב"ד אמר להו הא נמי לא תיבעי' לך דקתני אלא אומר שליח ב"ד אני:

וע"ז אומר חלה השליח (פי' השליח השני אי משוי שליח או לא) א"ר חנינ' ברי' אבא הוה לי' עובדא ושאל ושלח לר"ח לר' יסא ולר' אימי והורו לי' אין השליח האחרון צריך שיאמ' כו' אלא אומר שליח ב"ד אני (פי' וא"כ מדתנן אין השליח האחרון מכלל דשליח עושה שליח) ובכאן צריך לגרוס א"ר מנא לכן צריכה והוא שבא לא"י שלא תאמ' הואיל ובא לא"י יעשה כגיטי א"י וגיטי א"י א"צ כו' (פי' שאומר דהא דתנן אין השליח האחרון אלמא שיוכל השליח לעשות שליח ג"כ זה אינו חידוש דהשליח יוכל לעשות עוד שליח

אלא דהא דקתני אין השליח האחרון הוא משום זה דהשליח האחרון צריך שיאמר שליח ב"ד אני משום דהי' איפשר לומר דכיון דהשליח האחרון הוא מהשליח השני והשליח השני הוא בא"י וא"כ הוא כמו בא"י ובא"י לא תקנו לומר בפני נכתב וא"כ אפי' לא אמר שליח ב"ד אני הוי גט וכמו בא"י ועל זה הוא החידוש שצריך שיאמר שליח ב"ד אני אבל זה בודאי דהשליח השני יוכל לעשות ג"כ שליח:

וע"ז אומר וצריך למסור לו כל שליחותו ר' אבין בר כהנא אמר אין צריך למסור לו כל שליחותו ר' ירמי' אומר צריך למסור לו כל שליחותו מייתי לה ר"א בר כהנא מן הדא אין השליח האחרון צריך שיאמ' בפני נכתב כו' אלא אומר שליח ב"ד אני:

והנה הפ"מ פירש צריך למסור לו כל שליחותו לשון בעי' הוא אם צריך למסור לו כל שליחותו שמסר לו הבעל וכגון שמסר לו הבעל שארי דברים בשליחותו מייתי להא דר' אבין בר כהנא כלומר שמביא ראיה לדבריו מדקתני אין השליח האחרון כו' אלא אומר שליח ב"ד אני שמע מינה בהא סגי כו' דלא צריך למסור לו כל שליחותו חזר בו ר' אבין בר כהנא מן הדא אין השליח האחרון כו' כלומר דמעיקרא הוי דייק מסיפא אלא אומר שליח ב"ד אני וחזר בו כו' דייק מרי שא כו' ולא ממעט אלא הא אבל אם מסר לו הבעל שליחות שאר דברים צריך שימסור לו כל שליחותו והוא דוחק:

וע"כ צריך לבאר והוא כמו שביארתי דאף ששליח השני בא"י אפילו הכי צריך שיאמר שליח ב"ד אני וא"כ מוכח דלאו מכח השליח השני קאתי אלא מכח הבעל המשלחו וע"כ צריך שיאמר שליח ב"ד אני וע"ז אומר וצריך למסור לו כל שליחותו פי' דא"כ מוכח שהשליח שעושה שליח שני השליח השני במקום הבעל קאי והוא משום דמוסר לו כל שליחותו. וע"כ אפי' אם מת השליח השני אעפ"כ קאי במקום בעל וכמו דאמרינן בגיטין ודף כט) אמר רב אשי אם מת ראשון בטלו כולן אמר מר בר רב אשי הא דאבא דקטנות' היא אילו מת בעל מידי משמא אית בהו כולהו מכח מאן קאתי מכח בעל קא אתי איתיה לבעל איתנהו לכולהו ליתי' לבעל ליתנהו לכולהו:

וע"ז אומר ר' ירמיה אומר צריך למסור לו כל שליחותו (והשליח השני עומד במקום בעל) ר' אבין בר כהנא אומר אין צריך למסור לו כל שליחותו מייתי לה דר' אבין בר כהנא מן הדא אין השליח האחרון כו' אלא אומר שליח ב"ד אני וא"כ מוכח דאין צריך למסור לו כל שליחותו דאם היה מוסר לו כל שליחותו א"כ הוי כמו דאתי מכח הבעל וא"כ היה לו לומר בפני נכתב כו' וע"ז אמר ר' ירמיה חזר ביה ר' אבין בר כהנא מן הדא אין השליח האחרון צריך שיאמר כו' אלא אומר שליח ב"ד אני וא"כ אם היה בא מכח השליח והשליח היה בא"י א"כ היה כמו כל גיטין שבא"י אלא מדקתני צריך שיאמר

שליח ב"ד אני שמע מינה דאתי מכח הבעל הראשון אך כיון שכבר אמר השליח הראשון בפני נכתב ע"כ אומר שליח האחרון שליח ב"ד אני דהא כבר אמר השליח הראשון בפני נכתב כו':

פרק ד

הלכה א

קטע א

השולח גט לאשתו והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח ואמר גט שנתתי לך בטל ה"ז בטל כו' עיין בספרי נחלת יהושע (סי' י"ז) ושם ביארתי בארוכה:

קטע ב

עוד שם עשה שליח להוליך את הגט צריך ליתנו לה בפני שנים ואין השליח עולה לו משום שני' הלך השליח לבטל את הגט צריך לבטלו בפני ב' והשליח עולה משום ב' (ע' בס' נ"י סי"ז במה שביארתי שם בהא דאין אדם מבטל שליחותו בדברי') וא"כ קאי אאם לא הגיע לשליח דצריך לבטלו בפני שנים ואף דתיקן ר"ג שלא לעשות ב"ד ממקום אחר ולבטל אעפ"כ יש נפקא מינה אם ביטלו דלרבי דאמר ביטלו מבוטל אעפ"כ בפחות משנים לא הוי ביטול וכמו שכ' התוס' בגיטין (ד' ל"ג) ואומר ר"י דנפקא מינה לרבי דאמר לקמן אם ביטלו מבוטל ופסק רב נחמן כותי' ומודה רבי דאם ביטלו בפני ב' לרב ששת או בפני א' אפילו לרב נחמן דאינו מבוטל דאפי' קודם תקנת ר"ג לא הי' מבוטל כו' רק שהתוס' כתבו משום חשש ממזירותולהירושלמי הוא משום דחומר הוא בעריות שאינו יכול לבטל שלא בפני השליח אלא בפני שנים וכמו שמקשה הירושלמי לקמן (פ"ד ה"ב) לית הדא פליגא על ריש לקיש דר"ל אמר אין אדם מבטל שליחותו בדברים ומשני פתר לה בב"ד שכחו מרובה ולר"י הוא משום חומר בעריות וע"כ אם בטלו שלא בפני שנים לא הוי ביטול ועי' באה"ע בב"ש (סי' קמ"א ס"ק צ"ב) ובמ"א יתבאר:

שם בירושל' הלך לבטל את הגט כו' באיסטרטרי' אמר לי' ההוא גיטא דיהב' לה אמ' לי' יבילי לה מי משתעי שמע נפיל מיני' כו' אמר ליה יבילי לה ואמרת לי יהא לי בידך מאחר שיש ביד לגרש נאמן או מאחר שנמצא בידו אינו נאמן ופי' הפ"מ שהשיב השליח שכבר נתן לידה והיא החזירה לו ואמרה יהא לי לפיקדון בידך ולי נראה שהיא אמרה יהא לי בידך דהיינו שיהא שליח לקבלה שהירושלמי לשיטתיה שסובר דאע"ג דלא חזרה שליחות אצל הבעל נמי יוכל להעשות שליח לקבלה וכמו שביארתי בירושלמי (ספ"ב דגיטין) על הא שאומר הגע עצמך שעשת עשר שנים ברומי ונישאת אמר ר' יוחנן מתניתין

כשאמר לה אל תגרשי אלא במקום פלוני וכתבתי שם בהוא כמו דאמרינן בגיטין (דף כד) אלא דאמר לה הוי שליח להולכה עד דמטית התם וכי מטית התם הוי שליח לקבלה וקבלי את גיטיך ופריך והא לא חזרה שליחות אצל הבעל כו' ושיטת הירושלמי דאע"ג דלא חזרה שליחות אצל הבעל אעפ"כ יכול להיות שליח לקבלה וכמו שאומר הירושלמי לקמן (פ"ו דגיטין ה"א) חד כו' שלח גט לאיתתיה אמרה ליה יהא לי בידך אתא עובדא קומי רב אמר אם בא להחזיר לא יחזיר מהו פליג שני' יהא בידך שני' יהא לי בידך וא"כ מוכח ששיטת הירושלמי דיכול השליח להולכה להיות שליח לקבלה אע"ג שלא חזרה שליחות אצל הבעל:

עוד שם חלה שלי' מה את עבי' לי' כגיטין כקידושין אין תעבדינ' כגיטין ביד כל אדם מצוי לגרש (פי' והכא נמי יכול לבטל על כרחה כמו בגיטין) אין תעבדינה כקידושין לא ביד כל אדם מצוי לקדש (ופי' הפ"מ דהכא נמי מקפיד הבעל לעשותו שליח שהוא יכול לפייסה שתחזור בה ויבטל הגט):

והנה הק"ע כתב שהפוסקי' לא הביאו לדין זה וכ' דטעמ' דבעי' זו אינה אלא אליבא דרשב"ג דאמר לקמן בטלו אינו מבוטל אבל לרבי ליכא נפקא מינה דהא לעולם הגט בטל אף אם נאנס השליח ולא הגיע בשליח להולכה כו' והוא דוחק דהא יש נפקא מינה אם השליח יכול לעשות שליח אם כן אם הגיע השליח השני להשליח אם כן יכול לבטל לכתחילה אף לאחר תקנה רבן גמליאל (וכמו שכתבו התוס' דהא דתנן השולח גט לאשתו והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח וא"ל גט שנתתי לך בטל הוא ה"ז בטל לרבי דאמר בטלו מבוטל נקט הגיע בשליח כו' דאז מותר לבטלו כו' אבל בפני ב"ד שלא בפני השליח כו' משום תקנת רבן גמליאל) אלמא דאפי' אחר תקנת רבן גמליאל יכול לבטלו:

ע"כ נראה דהירושלמי לשיטתי' דהטעם דאינו יכול לבטל שלא בפני השליח משום דאין אדם מבטל שליחותו בדברים וע"כ דווקא אם בא השליח השני אל השליח הראשון ע"כ יכול לבטלו אבל שלא בפני השליח אינו יכול לבטלו משום דחומר הוא בעריות כמו דאיתא בריש פרקין וכמו שביארתי בספרי נ"י (סי' י"ז) אבל לשיטת הש"ס דינן דהא דתנן הגיע בשליח הוא משום תקנת ממזירות וא"כ בודאי דאם חלה השליח יכול לעשות שליח אחר שהוא רק להודיעה שביטל השליחות וא"כ אם חלה בודאי דיכול לעשות שליח אחר אבל לשיטת הירושלמי הוא משום דאין יכול לבטל אלא א"כ הגיע בשליח ואז הוי שליח במקום הבעל וע"כ יכול לבטל כמו הבעל שעשה השליח ע"כ יכול השליח השני שהוא במקום הבעל לבטל וע"כ אם חלה השליח והבעל מקפיד וכמו

שאומר הירושלמי דבזה דמי שליחות ביטול הגט לקידושין משום דלא ביד כל אדם מצוי לקדש וא"כ כיון דהבעל מקפיד א"כ בטלה השליחות וכיון שבטלה השליחות ע"כ אינו יכול לבטל:

הלכה ב

קטע ב

שם (ה"ב) מתניתין בראשונה הי' עושה ב"ד במקום אחר ומבטלו התקין ר' גמליאל הזקן שלא יהיו עושין כן מפני תיקון העולם כו' ובגמ' לית הדא פליגא על ר"ל דר"ל אמר אין אדם מבטל שליחותו בדברים פתר לה בב"ד שכחו מרובה מפני תיקון העולם אמרין בשם ריש לקיש שלא תבוא לידי ממזירות ואמרין בשם ר"ל שלא תהא יושבת עגונה מאן דאמר שלא תהא יושבת עגונה סבורה שביטל והוא לא ביטל ונמצאת יושבת עגונה ומאן דאמר שלא הבוא לידי ממזירות סבורה שלא ביטל והוא ביטל והיא הולכת ונישאת בלא גט ונמצאו בניה באים לידי ממזירות סבורה שביטל והוא לא ביטל ובא אחר וקידשה תופסין בה קידושין והיא סבורה שלא תופסין בה קידושין והיא ממתנת עד שימות בעלה הראשון והיא הולכת ונישאת ונמצא בניה באין לידי ממזירות א"ר מנא סלקית לשיירא ושמעי' לר' יעקב בר אחא ור' אימי בשם ריש לקיש שלא תבוא לידי ממזירות אמר רב הונא אפי' כמאן דאמר שלא תהא יושבת עגונה אית לי' שלא הבוא לידי ממזירות:

[**ונראה** לי שנתחלפו השורות (וכצ"ל) אמרין בשם ר"ל שלא תבוא לידי ממזירות ואמרי' בשם ר"ל שלא תהא יושבת עגונה מאן דאמר שלא תהא יושבת עגונה סבורה שביטל והוא לא ביטל ונמצאת יושבת עגונה ומאן דאמר שלא תבוא לידי ממזירות סבורה שלא ביטל והוא ביטל והיא הולכת ונשאת בלא גט ונמצאו בני' באין לידי ממזירות ובכאן (צ"ל) אמר ר' מנא סלקית לשיירא ושמעי' לר' יעקב בר אחא ור' אימי בשם ר"ל של תבוא לידי ממזירות אמר רב הונא אפי' כמאן דאמר שלא תהא יושבת עגונה אית ליה שלא תבוא לידי ממזירות ובכאן (צ"ל) סבורה שביטל והוא לא ביטל ובא אחר קידשה תופסין בה קידושין כו' והיא ממתנת עד שימות בעלה הראשון והיא הולכת ונישאת ונמצא בני' באין לידי ממזירות וא"כ לא פליגי דאפי' מאן דאמר שלא תהא יושבת עגונה אית לי' שלא תבוא לידי ממזירות נמי]:

קטע ד

שם עבר וביטלו נשמעינה מן הדא אם ביטלו ה"ז מבוטל דברי רבי רשב"ג אומר אין יכול לבטלו כו' מאי טעמא דרבי דבר תורה הוא שיבטל והן אמרו שלא ביטל כו' ר' אושעי' בר אבא אמר לר' יודן כו' עיין ע"ז בספרי נחלת יהושע (ס' ב'):

הלכה ד

קטע ב

(**ה"ד**) **מתני'** עבד שנשבה ופדאוהו לשם עבד ישתעבד לשם בן חורין לא ישתעבד רשב"ג אומר בין כך ובין כך ישתעבד ובגמ' ר' אבהו בשם חזקיה בדין היה שאפי' לשם עבד לא ישתעבד ולמה אמרו ישתעבד שלא יהא העבד מבריח עצמו מן שבויין א"ר זעירא מתניתא אמרה כן רבו נותן את דמיו ומשחררו לא אמר אלא רבו הא אחר לא ר' אילא בשם ר' יסא בדין היה אפי' לשם בן חורין ישתעבד ולמה אמרו לא ישתעבד שלא להוציא לוזה על בני חורין אמר ר' יוסי אם כן רבן שמעון בן גמליאל אומר בין כך ובין כך ישתעבד שכשם שישראל מצווין לפדות בן חורין כך הם מצווים לפדות את העבדים אהן תניי' קדמייא סבר מימר מצווין הן לפדות בני חורין ואין מצווין לפדות את העבדים:

והנה הפ"מ פירש דהך דר' אבהו ור' אילא לא פליגי אלא בפירושה ותרוייהו מוקי למתניתין בלפני יאוש כו' ור' אבהו מפרש דהאי ישתעבד דקאמר לרבו שני הוא כו' בדין היה שאפי' לשם עבד לא ישתעבד לו דהא לפני יאוש הוה ולמה אמרו ישתעבד שלא להבריח עצמו מן השבויין כלומר שלא יפיל עצמו לגייסות ויפקע עצמו מיד רבו כו' מתניתא אמרה כן מברייתא דתני בתוספתא מוכח דלפני יאוש מיירי וישתעבד לרבו שני רבו נותן דמיו הכי קתני התם לשם עבד ישתעבד ורבו נותן דמיו לשם בן חורין לא ישתעב' ואין רבו נותן דמיו ומשחררו (הוא ט"ס) לא אמר אלא רבו מדקאמ' רבו נותן דמיו משמע אבל אחר לא יכול ליתן דמיו לזה ולהחזיקו לעבד ושמע מינה דלפני יאוש מיירי וישתעבד לרבו שני והוא דוחק דאם הוא משתעבד לרבו שני א"כ אחר יכול ליתן ג"כ דמיו. גם מה שפי' אמר ר' יוסי אם כן רבן שמעון בן גמליאל אומר בין כך ובין כך כו' שמביא ראיה לר' אילא הוא ג"כ דוחק דהא אמר אם כן ומשמע דמקשה אדר' אילא. גם מה בפי' הק"ע דר' אבהו מפרש דקאי לאחר יאוש עיין שם ור' אילא כו' דקאמר בדין היה אפילו לשם בן חורין ישתעבד מפרש דמיירי לפני יאוש וע"כ בדין היה שאפי' לשם בן חורין ישתעבד ביה והא דקאמר אח"כ אמר ר' אסי א"כ רבן שמעון בן גמליאל אומר בין כך ובין כך ישתעבד שכשם שישראל מצווין לפדות בן חורין כך מצווין לפדות עבדים זהו קושיא בין לר' אבהו בין לר' אילא הוא ג"כ, דוחק]:

ע"כ נראה לי דהא דקאמר ר' אבהו כו' בדין היה שאפילו לש עבד לא ישתעבד מיירי לאחר יאוש וע"ז אומר בדין היה שאפי' לשם עבד לא כו' ולמה אמרו ישתעב' והיינו לרבו ראשון שלא יהא העבד מבריח עצמו כו' (פי' שלא יהא כל א' וא' הולך ומפיל עצמו לגייסות ומפקיע עצמו מיד רבו) אמר ר' חנינ' מתניתא אמרה כן (פי' שהיה איפשר

לפרש לרבו שני ואע"ג שיוכל להפקיע עצמו מיד רבו ראשון) אך התוס' כתבו בגיטין (ד ל"ז) דאף אם היה עבד לרבו שני אפילו הכי משום דבר מועט לא יפיל עצמו כו' כיון דהוא עבד לרבו שני ג"כ) וע"ז מביא ראיה דהוא לרבו ראשון והטעם משום שלא יפיל עצמו כו':

וע"ז אומר ר' אילא כו' בדין היה אפילו לשם ב"ח ישתעבד (פי' דמיירי לפני יאוש) ולמה אמרו לא כו' (פי' אם פדאו לשם בן חורין שלא להוציא לוזה על בן חורין):

וע"ז אומר אמר ר יוסי א"כ רבן שמעון בן גמליאל אומר בין כך ובין כך כו' שכשם שישראל מצווין לפדות ב"ח כך הם מצווין לפדות את העבדי' אהן תניי' קדמיי' סבר מימר מצווין הם לפדות בני חורין ואין מצווין לפדות את העבדים וא"כ לר' אילא שמפרשלמתניתין לפני יאוש א"כ פליגי בזה דת"ק אומר דלפני יאוש אם פדאו לשם בן חורין לא הוי עבד משום שלא להוציא לוזה על בן חורין ורשב"ג אומר שאפי' לשם בן חורין ישתעבד ולא חייש שלא להוציא לוזה על בני חורין ולא פליגי כלל אם מצווה לפדות העבדים או לא אבל לר' אבהו ניחא דמפרש משום שלא יפקיע עצמו מיד רבו וע"כ אם פדאו לשם עבד יהא עבד לרבו ראשון שלא יפקיע עצמו מיד רבו אבל אם פדאו לשם בן חורין אינו עבד לא לרבו ראשון ולא לרבו אחרון ולא חייש שמא יפיל עצמו לגייסות דמי יפדה אותו לשם בן חורין בשלמא לשם עבד יפדה שירצה לקנות עבד וע"כ אמרו שיהיה עבד לרבו ראשון אבל לשם בן חורין מי יפדהו לשם בן חורין כיון שאין מצווה לפדות העבדי' ור"ש בן גמליאל אומר דמצווה לפדות העבדים וא"כ ימצא מי שיפדה העבד לבן חורין ג"כ וע"כ שלא יפקיע עצמו מיד רבו צריך להיות עבד לרבו ראשון:

[וזהו לשיטת הירושלמי אבל להש"ס דילן בגיטין (דף לז) שמפרש אביי ג"כ לפני יאוש והטעם דלשם בן חורין לא יהיה עבד לא לרבו ראשון ולא לרבו שני היינו דילמא ממנעי לי' ולא פרקי אבל כשיהיה בן חורין פרקי לי' והתקנה הי' כדי שיפדהו ורבן שמעון בן גמליאל אמר דאפי' אם יהיה עבד לרבו ראשון נמי יפדהו דמצוה לפדות העבדים ג"כ ולשיטת הירושלמי אין הדין כדי שיפדהו דאם כן יהיה בן חורין מחמת הפדיון והא דקאמר מצווין הם לפדות בן חורין היינו אם הוא מתחילה בן חורין ואין מצוין לפדות העבדים היינו אם הוא עבד אין מצוה לפדותו וע"כ כיון שאין מצוה לפדותו איי מצוה לפדות אפילו יהיה משוחרר מחמת הפדיון. וע"כ לא חיישי רבנן שמא יפקיע עצמו כיון דאין מצווין לפדותו רק אם פודה לעבד חיישי רבנן שמא יפיל עצמו לגייסות כו' וע"כ אמרו שאם פדאו לעבד יהיה עבד לרבו ראשון ורבן שמעון בן גמליאל אומר שמצוה

לפדות העבדים וע"כ חייש רבן גמליאל שמא יפדהו לבן חורין מחמת מצוה ע"כ אמר ר' שמעון בן גמליאל שבין כך ובין כך יהיה עבד לרבו ראשון שלא יפקיע עצמו מרבו וא"כ ניחא דמיירי לאחר יאוש כרבא בגיטין (ד' לז) ולשם עבד ישתעבד לרבו ראשון (כמו שמפרש אבייי) והטעם הוא כדי שלא יפקיע עצמו מיד רבו והך ברייתא דתני כשם שמצוה לפדות בני חורין כך מצוה לפדות העבדים וע"כ בין כך ובין כך יהיה עבד לרבו ראשון. וע"כ פריך מהך ברייתא אדר' אינא שמפרש קודם יאוש ומוכח מהברייתא דלא כמו ר' אילא רק שמחולק הש"ס דילן על הירושלמי:

קטע ג

שם אמר ר"י בן שאול כו' המתיאש מעבדו אינו רשאי להשתעבד בו וצריך לכתו' לו גט שיחרו' שמע ר"י ואמר יפה לימדנו ר' יהושע בן לוי כלום למדו גט שיחרור לא מאשה מה אשה שאינה יוצאה משום יאוש שצריכה ממנו גט אף עבד אינו יוצא משום יאוש וצריך גט שיחרור כו' ר אבהו בשם ר' יוחנן אמר המפקיר אה עבדו אינו רשאי לשעבדו ואינו רשאי לכתוב לו גט שיחרור אמר ליה ר"ז כל עמא אמרין דהוא צריך ואת אומר אינו צריך שמא אינו מעכבו מלאכול בפסח כהדא דתני וכל עבד איש מקנת כסף ומלתה אותו בשע' שהוא עוב' את רבו מעכבו מלאכול בפסחו ובשע' שאינו עובד את רבו אינו מעכבו מלאכול בפס' סימא ב' עיניו כאחת הפיל ב' שיניו כאחת יוצא בהם לחירות זו אחר זו יוצא לחירות בראשונה ונותן לו דמים בשניה. ר' אילא בשם ריש לקיש כמאן דאמר אינו צריך לכתוב לו גט שיחרור ברם כמ"ד צריך לכתוב לו גט שיחרור ואת אמרת משלם לו:

והנה בספרי נחלת יהושע כתבתי על הירושלמי דב"ק (פ"ח ה"ד) תני העדים שאמרו מעידין אנו על פלוני שסימא שתי עיניו כאחת שהפיל שתי שיניו כאחת אינו נותן לו כמם זו אחר זו יצא לחירות בראשונה ונותן לו דמי שני' ר' אבהו בשם ר' יוחנן זאת אומרת שמין לעבדים בושת וכתבתי שם דקשה אהא דאמר ר' אבהו זאת אומרת שמין לעבדים בושת דהא דיוצא לחירות בראשונה ונותן לו דמי שניה הוא או משום דמעוכב גט שיחרור אין לו קנס לרבו או כמאן דאמר דאין צריך גט שיחרור כמו דאמרינן בגיטין (דף מ"ב) וא"כ איך פשיט ר' יוחנן דזאת אומרת דיש לעבדים בושת וכתבתי שם שהירושלמי סובר דיוצא בשן ועין צריך גט שיחרור ואפ"ה אינו שייך לרבו וכמו שכתבו התוס' בגיטין (דף מב) דמעשה ידיו לעצמו וחבלתו הוי כמעשה ידיו וכל זה היינו דווקא בד' דברים דישנן בעבד נמי אלא שתחילה היה לרבו משום דכל מה שקנה עבד קנה רבו וע"כ כיון דיוצא לחירות בראשונה אף דמחוסר גט שיחרור אפילו הכי הוי לעצמו

כמו מעשה ידיו אבל בושת דלא שייך בעבד כלל למאן דאמר אין לעבדים בושת וע"כ תלוי זה בקנין הגוף וכמו דלענין תרומה ושפחה תלוי בקנין הגוף כמו שביארתי שם הכי נמי לענין בושת כיון דמחוסר גט שיחרור עדיין אין לו בושת ועוד דלפי מאי דאמרינן בסנהדרין (דף פו) ר' יהודה אומר אין לעבדים בושת כו' במי שיש לו אחיה ועיין שם בתוס' שאין יוצאי חלציו קרוי אחוה עיין שם וא"כ כיון שהוא מותר בשפחה אבל לא בבת חורין כמו שכתבו התוס' בגיטין (דף מ) א"כ בודאי דאין לו בושת וע"כ מדייק ר' יוחנן שפיך דמדקאמר יוצא לחירות בראשונה ונותן לו דמי שניו משמע דמשלם לו אפי' בושת וזאת אומרת שמין לעבדים בושת דאפי' לעבד גמור נמי יש בושת דאי לעבד גמור אין בושת א"כ אפי' במחוסר גט שיחרור נמי אין לו בושת:

אך שהקשיתי שם דהא ר' אילא בשם ריש לקיש אמר כמאן דאמר אין צריך לכתוב לו גט שיחרור ברם כמ"ד צריך לכתוב לו גט שיחרור משלם לו (בתמיה). וא"כ קאמר ר' אילא בשם ר"ל דאתי כמאן דאמר דאינו צריך גט שיחרור וביארתי שם שזהו דווקא ר"ל קאמר אבל לא לר' יוחנן ולר' יוחנן אתי הברייתא כמ"ד דצריך גט שיחרור ואפילו הכי משלם להעבד:

וכעת נראה לי לבאר עוד הירושלמי דאמר ר' אבהו בשם ר"י המפקיר את עבדו אינו רשאי לשעבדו ואינו צריך גט שיחרור א"ל ר' זעירא כל עמא אמרין דהוא צריך ואת אומר א"צ שמא אינו מעכבו מלאכול בפסח כהדא דתני וכל עבד איש מקנת כסף ומלתה אותו בשעה שהוא עובד את רבו מעכבו מלאכול בפסחו ובשעה שאינו עובד את רבו אינו מעכבו מלאכול בפסחו. ונראה לי דהא דקאמר בשעה שאינו עובד את רבו אינו מעכבו מלאכול בפסחו הוא לא ממה דכתיב עבד איש וכמו דאמרינן ביבמו' (ד' מ"ח) דא' שמואל המפקי' עבדו יצא לחירו' וא"צ גט שיחרו' שנא' וכל עבד איש מקנ' כסף עבד איש ולא עבד אשה אלא עבד שיש רשות לרבו קרוי עבד ושאין רשות לרבו עליו אינו קרוי עבד דא"כ אינו קרוי עבד כלל לשמואל דאמר המפקיר עבדו יצא לחירות ואינו צריך גט שיחרור והכא קאמר כל עמא אמרין דהוא צריך ואת אומר אינו צריך שמא אינו מעכבו מלאכול בפסח כהדא דתני וכל עבד איש מקנת כסף ומלתה אותו בשעה שהוא עובד את רבו כו' מדכתיב מקנת כסף וא"כ כיון שאינו שייך מעשה ידי' לרבו א"כ לא הוי מקנת כסף כלל וע"כ אינו מעכבו מלאכול בפסח. והוא כמו דאמרינן בגיטין (ד מ"ג) יליד ביתה מה תלמוד לומר אם קנין כסף אוכל יליד בית לא כל שכן אילו כן כו' מה קנין כסף שיש בו שוה כסף אוכל אף יליד בית כו' מניין כו' שאינו שוה כלום ת"ל יליד בית מכל מקום וא"כ מקנת כסף היינו דווקא אם הוא שוה כסף וא"כ בעבד שרבו

הפקיר אותו ואינו שייך לרבו למעשה ידיו א"כ לא הוי מקנת כסף וע"כ אינו מעכבו מלאכול בפסח:

וע"ז מביא הברייתא סימא שתי עיניו כאחת הפיל שני שניו כאחת יוצא בהן לחירות זו אחר זו יוצא לחירות בראשונה ונותן לו דמי השני'. והוא משום דאיפשר דאע"ג דאינו שייך לרבו למעשה ידיו אפילו הכי הוי מקנת כסף והוא כמו דאמרינן בגיטין (ד' מ"ג) ואי כו' עבד שמכרו רבו לקנס מכור מי איכא עבדא דלא מזדבן לקנסא וא"כ יש בו מקנת כסף דהא יכול למוכרו לקנס וא"כ הוי מקנת כסף ומעכב את רבו מלאכול בפסחו. וע"ז מביא הברייתא דתני סימא שתי עיניו כאחת הפיל שני שיניו כאחת כו' זו אחר זו יוצא לחירות בראשונה ונותן לו דמים בשני' וא"כ כיון שנותן לו דמים בשני' א"כ דמי חבלה נמי אינו שייך לרבו וא"כ כיון דדמי חבלה אינו שייך לרבו א"כ דמי קנסא נמי אינו שייך לרבו וכמו שכתבו התוס' בגיטין (ד' מ"ב) דמה לי קטלה כו' וע"כ כיון דלא הוי מקנת כסף ע"כ אינו מעכבו מלאכול בפסח:

וע"ז אומר אמר ר' אילא בשם ריש לקיש כמאן דאמר אינו צריך לכתוב לו גט שיחרור ברם כמאן דאמר צריך לכתוב לו גט שיחרור משלם לו (פי' שאומר דלמאן דאמר צריך לכתוב לו גט שיחרור אין צריך לשלם לעבד) וכמו דאמרינן בגיטין (ד' מ"ב) השתא חבלי ביה אחריני יהבי לרביה חבל ביה רבו גופא יהיב לדידיה. וא"כ לר' יוחנן דאמר המפקיר עבדו יצא לחירות ואינו צריך גט שיחרור ואמר ליה ר' זעירא כל עמא אמרין דהוא צריך ואת אומר אינו צריך ואמר שמא אינו מעכבו מלאכול בפסחו והוא משום דלא הוי מקנת כסף וע"ז אמר ריש לקיש דלמ"ד דצריך גט שיחרור א"כ חבלתו לרבו וא"כ אם המפקיר עבדו יצא לחירות וצריך גט שיחרור א"כ הוי חבלה לרבו וכיון דהוי חבלתו לרבו א"כ הוי מקנת כסף דהא יכול למכור אותו לקנסו וכיון דהוי מקנת כסף א"כ מעכב את רבו אפי' מלאכול בפסח וא"כ לר' יוחנן אתי הברייתא כמאן דאמר דצריך גט שיחרור א"כ ניחא הא דאמר ר' יוחנן בירושלמי (פ"ח דב"ק ה"ז) זאת אומרת שמין לעבדי' בושת דבבושת הוא אחר קנין הגוף א"כ מוכח דשמין לעבדים בושת

הלכה ו

קטע ב

שם (ה"ו) מתניתין המוכר את עבדו לעובד כוכבים או לחוצה לארץ יצא בן חורין כו' ובגמ' לעובד כוכבים אפי' בארץ ישראל מי משחררו רבו ראשון נותן דמיו והשני משחררו ובחו"ל אפי'ישראל נימר אם ידע רבו השני שניהם נותנים את דמיו ואם לאו הראשון נותן את דמיו והשני משחררו (ופי' הפ"מ לעובד כוכבים אפי' בארץ ישראל מי

משחררו אם מכרו לעובד כוכבים אפי' בארץ ישראל קנסינן אותו כו' מי משחררו דקתני יצא בן חורין רבו ראשון נותן דמיו והשני משחררו וקשה דהא רבו השני אינו קונהו רק למעשה ידיו וכמו דאמרינן בגיטין (ד' ל"ז) רבו שני ממאן קני לי' משבאי שבאי גופי' מי קני לי' אין קני לי' למעשה ידיו וע' בתו' גיטין (ד' מ"ג) וא"כ כיון דלא קני לי' רק למעש' ידיו א"כ איך יכול לשחררו ובש"ס דילן בגיטין (ד' מ"ג) אמרינן תנו רבנן המוכר עבדו לעובד כוכבים יצא לחירות וצריך גט שיחרור מרבו ראשון:

[**ע"כ** נראה לי (שט"ס) בירושלמי (וכצ"ל) לעובד כוכבים אפי' בארץ ישראל ובח"ל אפילו ישראל מי משחררו רבו ראשון נותן דמיו והשני משחררו נימר אם ידע רבו השני שניהן נותנים את דמיו ואם לאו הראשון נותן את דמיו והשני משחררו (פי' דקאי רק אהא דמכרו לחוצה לארץ) וע"ז בעי לה אם רבו הראשון נותן דמיו והב' משחררו. וע"ז אומר דאם ידע רבו השני קנסינן לרבו השני ג"כ ואם לאו אין קונסין רק לרבו הראשון וכן הגיה הק"ע) ובש"ס דילן בגיטין (דף סה) אמרינן אמר ליה אביי לרב יוסף מאי חזית דקנסינן ללוקח קנסינן למוכר ומסיק דהיכא דאיכא איסור' התם קנסינן וחולק על הירושלמי]:

עוד שם מי משחרר רב אמר בין רבו ראשון בין רבו שני עיין מה שביארתי בזה בספרי נועם ירושלמי (פ"ב דפסחים ה"א):

שם בירושלמי ברח מחוצה לארץ רשאי להחזירו (פי' שחולק על הא דאמרינן בש"ס דילן בגיטין (ד' מ"ה) אלא אמר ר' אחי ב"ר יאשי' בעבד שברח מחוצה לארץ לארץ הכתוב מדבר והירושלמי סובר דקרא מיירי כדתני לא ישבו בארצך כו') ברח מארץ לח"ל ר' יאשי' בשם ר' חייא אמר מותר כו' והנה הפ"מ נדחק בזה: ולי נראה כמו שפירש הקרבן עדה דזהו לענין אם ברח לח"ל אם רשאי למוכרו שם ואף על גב דאם יצא לח"ל מותר למוכרו אעפ"כ כיון דברח זה הוא מחמת שרצה לברוח מן רבו וע"כ לא איבד את זכותו וע"כ פליגי בזה ואמר ר' זעירא לא פליגין מ"ד מותר בלמוד לברוח לשם וע"כ איבד את זכותו ומותר למוכרו שם ומאן דאמר אסור בשאינו למוד לברוח לשם וע"כ אינו יכול למוכרו בחוצה לארץ א"ר יוסי ולא פליגין מאן דאמר מותר בשיכול להביאו משם וצ"ל מאן דאמר אסו' בשיכול להביאו משם וע"כ אינו יכול למוכרו בחוצה לארץ ומאן דאמר מותר בשאינו יכול להביאו משם וע"כ מותר למוכרו והוא כמו דאמרינן בגיטין (ד' מ"ד) עבד שהפיל עצמו לגייסות ואין רבו יכול להוציאו מותר ליטול את דמיו כו':

הלכה ח

קטע ב

(ה"ח) **המוציא** את אשתו משום איילונית ר' יהודה אומר לא יחזיר וחכמים אומרים יחזיר נשאת לאחר והיה לה בנים והיא התובעת כתובתה אמר ר' יהודה אומר לה כו' ובגמ' א"ר זעירא תדע לך שעילה היה רוצה לגרשה שהרי כמה נשים נשואין איילונית ועל ידי שיש להן נחת רוח מהן מקיימין אותן עיין בספרי נועם ירושל' (פ"ד דעירובין) מה שביארתי בזה:

הלכה ט

קטע ג

שם (ה"ט) מתניתין המוכר את עצמו ואת בניו כו' אין פודין אותו אבל פודין את הבנים לאחר מיתת אביהן המוכר שדהו כו' וחזר ולקחה ממנו ישראל הלוקח מביא בכורים מפני תקון העולם ובגמ' מתניתא דר' מאיר דר"מ אמר אין קנין כו' לפוטרו מן המעשרות ר' יודן ור' שמעון אומרים יש קנין כו' לפוטרו מן המעשרות כו' ר' זעירא קומי ר' אבהו בשם ר' אלעזר אע"ג דר"מ אמר אין קנין כו' בא"י להפקיע מן המעשרות מודה שיש לו בה קנין נכסים מהו קנין נכסים אמר ר' אבא אכילת פירות והנה המפרשים הק"ע והפ"מ נדחקו בפי' הירושלמי. ולי נראה שנתחלפו השיטו' (וכצ"ל) והא תנינן הלוקח מביא בכורי מפני תיקון העולם (פי' דמקשה על הא דאמר בתחילה מתניתא דר' מאיר דר' מאיר אמר אין קנין כו' לפוטרו מן המעשרות וע"כ קאמר לוקח ומביא כו' מפני תיקון העולם והא דתיקון העולם הוא על שצריך לוקח ממנו להפריש ביכורים וגריס במתני' לוקח ומביא ביכורים מפני תיקון העולם דאי כר' יהודה הא יש קנין כו' וא"כ פטור מן הביכורים וא"כ איך נתקנו להביא ביכורים (ודלא כשיטת הש"ס דילן דגריס במתניתין הלוקח מביא ביכורים מפני תיקון העולם וע"כ מקשה מפני תיקון העולם אין מדאורייתא לא אלמא דיש קנין כו' וא"כ דילמא קאי מפני תיקון העולם אהא דצריך ליקח וע"כ הכריחו התוס' דגריס במתניתין הלוקח מביא כו' וא"כ הא דתיקון העולם קאי אהא דצריך להביא ביכורים אבל שיטת הירושלמי דתיקון העולם קאי אהא דצריך ליקח):

וע"ז אומר והא תנינן הלוקח מביא ביכורים מפני תיקון העולם וא"כ אי אתי כר"מ דאין קנין לפוטרו כו' וא"כ כיון דאין קנין צריך ליקח ממנו ולהפריש ביכורים כיון דאין קנין כו' א"כ צריך ליקח מן התורה (ובכאן צ"ל) ר' זעירא קומי ר' אבהו בשם ר' אלעזר אף דר"מ אומ' אין קנין כו' בא"י להפקיעו מן המעשרות מודה שיש לו בה קנין נכסים והיינו אכילת פירות וע"כ מדאורייתא אין צריך ליקח כיון דיש לו קנין נכסים אך מפני תיקון

העולם צריך ליקח ומפריש אח"כ ביכורים משום דאין קנין כו' לפוטרו מן המעשרות (ומה שפירש הפ"מ ויביא ביכורים דבר תורה הכא לא משני כו' הוא דוחק) רק שנתחלפו השיטות וצ"ל ר' זעירא כו' אף כו' יש לו קנין נכסים מהו קנין נכסים אכילת פירות ובזה מתורץ הקושיא ויביא ביכורים דבר תורה.

פרק ה

הלכה א

קטע ה

שדהו פרט למטלטלין כרמו פרט לראוי כבמוחזק שדהו פרט למטלטלין בהן דלא בעי מטלטלין משע' ראשונה (ופי' הפ"מ כלומר דלא תימא דלמעט מטלטלין לגמרי הוא דאתא אלא הכי קאמר במי שלא רוצה ליקח מטלטלין מתחילה אם הוא מוצא קרקע וקמל"ן דאין כופין אותו ליקח מטלטלין והוא דחוק:

ולי נראה דהכי קאמר שדהו פרט למטלטלין מיירי אם מת (וכמו דאמר לקמן כרמו פרט לראוי כבמוחזק וכמו שאבאר) וכמו דאמרינן בש"ס דילן בב"ק (ד' י"ד) תנא שוה כסף מלמד שאין ב"ד נזקקין אלא לנכסים שיש להם אחריות והתני' ישיב לרבות שוה כסף אפי' סובין הכא במאי עסקינן ביתמי אי ביתמי אימא סיפא אם קדם ניזק ותפיס מטלטלין ב"ד גובין לו מהן אי ביתמי אמאי ב"ד גובין לו מהן כדרבא אמר ר"נ והוא שתפס מחיים וע"ז אומר הירושלמי שדהו פרט למטלטלין (פי' שעיקר השיעבוד הוא על הקרקע ומיני' גבי אפי' מגלימא דעל כתפי' דהא מוטל עלי' לפרוע אלא דאמר שאין השיעבוד על המטלטלין כגון מיתמי) וע"ז אומר בהן דלא בעי מטלטלין משעה ראשונה וע"כ אין השיעבוד על המטלטלין אבל אם בעי משעה א' דהיינו קודם שמת אז הוי השיעבוד על המטלטלין ג"כ והכא כהדא דתני אין לי אלא קרקע מניין שאם רצה ליתן כסף ת"ל כסף ישיב לבעליו:

וע"ז אומר מה בעית מימר קרקע עיקר או נימר כסף עיקר ויחליטו לו משעה ראשונה (פי' שאם נאמר שעיקר השיעבוד על הכסף א"כ יחליטו לו משעה ראשונה (פי' שאם הניח לפני היתומים יוכל לגבות כמו דאי בעי מטלטלין משעה ראשונה ואנן חמי רבנן מחלטין לו קרקעות (פי' דרבנן מחלטין לו קרקעות אם לא בעי משעה ראשונה דהיינו שלא אמר שיהא שיעבודו על המטלטלין ומחליטין לו קרקעות מן היתומים אבל מן המטלטלין אין מחליטין אלא ודאי דעיקר השיעבוד טל הקרקע אלא דאי בעי מטלטלין משעה ראשונה אז הוי השיעבוד על המטלטלין ג"כ אבל בסתם קרקע עיקר ולפי"ז מחולק הירושלמי

עם הש"ס דילן דלהש"ס דילן לא יוכל לגבות מיתמי רק אם תפס מחיים ולהירושלמי אם בעי משעה ראשונה אז הוי השיעבוד על המטלטלין ג"כ ואיפשר לומר דהא דקאמר בהן דלא בעי מטלטלין משעה ראשונה אבל אם בעי אז השיעבוד על המטלטלין היינו אם תפס מחיים ואם תפס מחיים הוי כמו דבעי מטלטלין משעה ראשונה וע"כ השיעבוד על המטלטלין אפילו מיתמי ב"כ]:

שם כרמו פרט לראוי כבמוחזק כו' ר' אליעזר בשם ר' ניסא כשחפר אביו בור והזיק בחיי אביו ונפלו לו נכסים אחר מיתת אביו הייתי אומר ישתעבד נכסים לאותו נזק לפום כן צריך מימר כרמו פרט לראוי כבמוחזק (ופי' הפ"מ בשחפר אביו בור לאו דווקא כו' והוא הדין בשן ורגל או בשורו מועד שהזיק כו' והזיק בחיי אביו ואין לו ממה לשלם ונפלו לי' נכסים אחר מיתה אביו שנפלו לו מאבי אביו שמת לאחר מיתת אביו דבשעה שהזיק היו הנכסים ראוין וכתב הפ"מ דין זה אינו מבואר בבבלי ולא הביאוהו הפוסקים והק"ע כתב הכי גרסינן בשחפר בור והזיק בחיי אביו כו' ובור לאו דווקא דהוא הדין שאר נזקין:

והנה הק"ע והפ"מ נדחקו בזה והפי' הוא ר' אלעזר כו' כשחפר אביו בור ומת אביו בזה הבור שחפר והוא כמו דאמרינן בב"ב (ד' קע"ה) החופר בור ברה"ר ונפל עליו שור והרגו פטור ולא עוד אלא שאם מת השור יורשי בעל הבור חייבין לשלם וע"ז אומר כשחפר אביו בור והזיק בחיי אביו אעפ"כ חייבין היורשים לשלם הנזק של השור וע"כ נקט בור דלאו על חיובא דבור אלא החיוב הוא על השור שנפל לתוך הבור והוא מת מחמת השור שנפלעליו אפי' הכי יורשי בעל הבור חייבין לשלם אך שהוא לא הניח נכסים ונפלו לו נכסים אחר מה אביו הייתי כו' (פי' וא"כ אפשר לומר שהיורשים חייבים לשלם דהא הם יורשים מכח אביהם ואביהם נתחייב לשלם על כן ישלמו הם וע"כ קא משמע לן דפטור והוא שהיורשים אומרים מכח אבוה דאבא קא אתינא וזהו דווקא מחמת שמת אבל אם לא הי' מת ונפלו לו נכסים בודאי שחייב לשלם כיון שיש לו ממה לשלם אך הכא מיירי שמת ע"י השור שנפל עליו לתוך הבור (וכמו דאמרינן בב"ב שם) וע"כ פטורים היורשים דאמרי מכח אבוה דאבא קא אתינא וכמו דתנן בב"ב (ד' קנ"ז) נפל הבית עליו ועל אביו כו' יורשי האב אומרים הבן מת ראשון ואח"כ מת האב ובעלי החוב אומרים האב מת ראשון ואח"כ מת הבן בית שמאי אומרים יחלוקו ובית הלל אומרים נכסים בחזקתן ואמרינן שם (ד' קנ"ט) מאן יורשי הבן בניו דאמרו במקום אבוה דאבא קאתינא וכן כתב הרא"ש בסוף בכורות ולא כרבינו אפרים שכתב הא דתנן ולא האשה בכתובתה בכולן מקולי כתובה שנו כאן הקשה ע"ז הרא"ש מהא דתנן נפל הבית עליו כו' ואמרינן מאן יורשי הבן בניו דאמרי במקום אבוה דאבא קאתינא אלמא בעל חוב לא גבי מראוי ואף

דכתב לה דאיקני ובירושלמי מסמיך ליה אקרא בפרק הניזקין שדהו פרט למטלטלין כרמו פרט לראוי כבמוחזק ר' אלעזר בשם ר' ניסא כשחפר אביו בור והזיק בחיי אביו ונפלו לו נכסים לאחר מיתת אביו הייתי אומר ישתעבדו נכסי' לאותו ניזק לפום כן צריך מימ' כרמו פרט לראוי כבמוחזק (ומה שכת' הפ"מ זה אינו מבואר בבבלי ולא הביאו הפוסקים מזה כלום הנה הבאתי שהוא מבואר בש"ס ופוסקים):

קטע ט

שם פשיטא דא מילתא מלוה שהיא נעשית כפרנית אינה משמטת כפרנית שהיא נעשית מלוה משמטת ר' ירמיה, בעי אף למדת הדין כן מלוה שהיא נעשית כפרנית גובה כפרנית שהיא נעשית מלוה גובה בבינונית:

[**והנה** בספרי נועם ירושלמי (פ"ו דשביעית) הבאתי מה שכתב הרמב"ם הלוהו ותבעו וכפר בו והגיע השמיטה והוא בכפירתו והודה אחר שעברה שביעית אין השביעית משמטתו וכתב הראב"ד הנה הוא סובר כו' דלא כמו שהוא סובר דלאו בכפירה תלי' מילתא אלא או שפטרוהו ב"ד בשבועתו ונשבע קודם שביעית כו' שאם הוא כמו שהוא פושט דברים כפשוטן מתניתין דשביעית קשי' והשביעית משמטת את השבועה והוא עומד בכפירתו כו' עיין שם ולי נראה דהירושלמי אזיל לשיטתו דס"ל כמו דאמר רב הונא בב"ק (ד' ק"ו) דהאומר מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום ונשבע ובאו עדי' שהוא פטור שנא' ולקח בעליו ולא ישלם כיון שקבלו בעלים שבועה שוב אין משלמין ממון וכמו דאיתא בירושלמי (פ"ז דשבועות ה"א) רב הונא אמר אם כשנשבע הביא עדים היה עומדת באיבוס כבר גזלתי' שבועה וע"כ כיון שמן הדין קנה אותה בשבועה ואינו מחוייב לשלם רק מחמת שהודה אח"כ מחוייב לשלם קרן וחומש ואשם וכמו דאמרינן בב"ק (ד' ק"ו) אלא אמר רבא כל הודה לא שנא טוען טענת אבד כו' לא אמר רב דהא כתיב והתודה כו' וע"כ הוי כמו שחייבתו תורה לא מחמת מלוה ראשונה וע"כ אין שביעית משמטתן ועיין ק שם שהארכתי בזה]:

ולפי"ז יהי' הפירוש בירושלמי פשיטא דא מילתא מלוה שהיא נעשית כפרנית (פי' שנשבע על זה אינה משמטת) כפרנית שהיא נעשית מלוה משמטת, ולפי"ז יהי' הפירוש אם לא נשבע שאז לא קנה בשבועה והא דבעי ר' ירמי' אף למידת הדין כן מלוה שהיא נעשית כפרנית גובה (וצ"ל בעדיות) מחמת שזה אינה באה משעה ראשונה דהיינו מצד המלוה דהא כבר קנאו בשבועה והא דחייבתו התורה לשלם היינו מצד שהודה וע"כ גובה מן העדיות (וכה"ג אמרינן בירושלמי (פ"ד דכתובות ה"ב) ר' שמעון אומר במגבה הדבר תלוי ורבנן (כצ"ל) אמרי בעמידת ב"ד הדבר תלוי ר"ש עביד לה כמעשה ב"ד כו' על

דעתי' דר"ש גובה בעדיות ופי' הק"ע ככל מעשה ב"ד כניזקין ודדמי להו) על דעתין דרבנן גובה בבינונית (ועיין מה שביארתי ע"ז פ"ד דכתובות שם) אבל כפרנית שהיא נעשית מלוה דהיינו בלא שבועה שאז לא קנה והחוב הוא מצד המלוה ע"כ גובה בבינונית:

והנה לשיטת הרמב"ם איפשר לומר דהא דאמר מלוה שהיא נעשית כפרנית אינה משמטת והראב"ד הקשה עלי' מהא דתנן השביעית משמטת את השבועה יש לומר דהא דאמר מלוה ונעשה כפרנית אינה משמטת היינו דכיון שהוא כפר במלוה א"כ לא קרינן ביה לא יגוש דהא לשיטת הירושלמי וכן להש"ס דילן קודם שנתקנה שבועת היסת א"כ כופר בכל פטור לגמרי וא"כ לא קרינן בי' לא יגוש אבל כפרנית וחזר ונעשה מלוה דהיינו שבאו עדים קודם שביעית וע"כ משמטת ואף שהרמב"ם פסק (פ"ט דשביעית ה"ט) דהתנה עמו ע"מ שלא יתבענו שביעית משמטת. וכתב הרמב"ם דכיון שמוטל עליו לפרוע לצאת י"ש קרינן ביה לא יגוש היינו משום דמסתמא רוצה לצאת י"ש ע"כ הוי כמו לא יגוש אבל אם כפר א"כ אינו רוצה לצאת ידי שמים א"כ לא קרינן בי' לא יגוש והא דתנן השביעית משמטת את השבועה היינו במודה במקצת וא"כ כיון שיכול לכופו לישבע קרינן בי' לא יגוש וע"כ השביעית משמטת את השבועה

והנה מה שכתב הרמב"ם דהלוה לו ע"מ שלא לתובעו שביעית משמטת הוא מהירושלמי (פ"י דשביעית וכן בפ"ק דמכות) ר' בא בר ממל רב עמרם בשם רב המלוה את חבירו ע"מ שלא לתובעו שביעית משמטתו והא תנינן השוחט את הפרה וחילקה בר"ה ואמר ר"א דר' יהודה וראוי לתובעו בר"ה כו' דאמר ר"ב בשם ר"ז מכיון שהוא ראוי לתובעו כמו שהוא ראוי להאמינו ומכיון שראוי להאמינו כמו שהוא ראוי ליתן לו מעות וכאן הואיל וראוי ליתן ליה ולא נתן לו נעשית הראשונה מלוה וכבר השיג עליו הראב"ד דאתי כר' יהודה שאמר דהראשון ראשון משמט:

והנה בפי' דברי הירושלמי נדחקו בזה המפרשים המהרא"פ והפ"מ ול"נ שנתחלפו השורות וכצ"ל המלוה את חבירו ע"מ שלא לתובעו שביעית משמטתו והא תני השוחט את הפרה וחילקה בר"ה וראוי לתובעו בר"ה (פי' וא"כ מוכח דאפי' מלוה את חבירו ע"מ שלא לתובעו שביעית משמטתו) ובכאן צ"ל ואר"א דר"י הוא כיי דאמר ר' בא בשם ר"ז מכיון שהוא ראוי לתובעו כמו שהוא ראוי להאמינו ומכיון שהוא ראוי להאמינו כמו שהוא ראוי ליתן לו וכאן הואיל והוא ראוי ליתן לו נעשית הראשונה מלוה (פי' דר"א מדחה דלעולם ניתן לתובעו בר"ה ודר"י הוא) והוא כמו דמשני בשבת (ד' קמ"ח) דאמרינן מתיב רב אידי בר אבין השוחט את הפרה וחילקה בר"ה אם היה חודש מעובר משמט ואם לאו אינו משמט ואי לא ניתנה לתובעו אמאי משמט ומשני שאני התם

דאגלאי מילתא דחול הוא וע"ז משני בירושלמי אמר ר"א דר' יהודה היא (פי' שהוא כמו דמשני בש"ס דילן שאני התם דאגלאי מילתא למפרע דחול הוא אך שקשה ע"ז דהא אמרינן בביצה (ד' ד') דשני ימים טובים של ר"ה הוי קדושה אחת וא"כ הראשון נמי יו"ט הוא) ע"ז אומר ר' יהודה היא והוא כמו דאמרינן בעירובין (ד' ל"ט) ר' יהודה אומר ר"ה שהיה ירא שמא תתעבר מערב אדם שני עירובין כו' ולא הודו לו חכמים וא"כ לר' יהודה הוי שני יו"ט של ר"ה נמי מחמת ספק (ועיין תוס' שם) וא"כ כיון דעברוה הוי יו"ט ראשון חול וע"ז אומר כיי דאמר ר' בא בשם ר"ז מכיון שהוא ראוי לתובעו כמו שהוא ראוי להאמינו ומכיון שהוא ראוי להאמינו כמו שהוא ראוי ליתן לו מעות (פי' שאומר דבודאי אתי כר' יהודה דהא הא דחילקה בר"ה לאו מלוה וא"כ צריך לומר דאתי כר' יהודה דראשון ראשון משמט כיי דאמר ר' בא בשם ר"ז מכיון שהוא ראוי לתובעו כמו שהוא ראוי להאמינו ומכיון שהוא ראוי להאמינו כמו שהוא ראוי ליתן לו מעות וכאן הואיל והוא ראוי ליתן ולא נתן נעשית הראשונה מלוה (פי' לר"י דלא הוי רק משום ספק וע"כ כיון שעיברוהו א"כ הוי הראשון חול א"כ ראוי ליתן לו מעות וא"כ אין ראיה מהא דחילקה בר"ה) (וכן צריך לגרוס שם דקאמר ומפני שהוא מקיף ליה פעם שני' נעשית הראשונה מלוה אמר ר"א דר' יודה הוא וראוי לתובעו בר"ה ר' בא בשם ר"ז כו' (צ"ל) ג"כ תחילה וראוי לתובעו בר"ה וע"ז אמר ר"א דר' יהודה היא ר' בא בשם ר"ז כו' וכאן הואיל וראוי ליתן לו מעות נעשית ראשונה מלוה והוא דלר"י אמרינן דאיגלאי מילתא דחול הוא כמו דמשני בש"ס דילן בשבת (ד' קמ"ח) והיינו דווקא לר' יהודה (וע"כ השיג הראב"ד על הרמב"ם דהא אתי כר"י):

ואם נפרש הא דמלוה ונעשה כפרנית היינו משום דלא קרינן ביה לא יגוש אבל כפרנית ונעשית מלוה קרינן ביה לא יגוש. צריך לבאר דאיך יתיישב הא דבעי ר' ירמי אף למדת הדין כן מלוה שהיא נעשית כפרנית (פי' כיון שכפר ע"כ לא הוי מלוה) גובה (פי' אפי' מזיבורית כיון דלא הוי מלוה) כפרני' שהוא נעשית מלוה גובה בבינונית וא"כ אם נעשית מלוה ע"י הודאתו א"כ הא קאמר דכיון דכפר לא הוי מלוה א"כ צריך לומר שנתברר ע"י עדים א"כ הוי כמו דהוה מלוה מעיקרא והא דאמר מלוה ונעשית כפרנית היינו אם הודה מעצמו וא"כ הוי כאלו מתחייב בעצמו ולא הוי מלוה כיון דכפר לו תחילה וא"כ לפי"ז צ"ל תחלה ג"כ דהא דאמרינן מלוה שהיא נעשית כפרנית אינה משמטת היינו דוקא היכא שמתחייב ע"י הודאתו וע"כ אינה משמטת אבל כפרנית שהיא נעשית מלוה משמטת משום דכיון דבאו עדים אח"כ א"כ אתי לידי לא יגוש וא"כ תקשה על הרמב"ם דהא הרמב"ם כתב דאפי' באו עדים אח"כ ג"כ אינה משמטת ואיפשר לומר

משום דהרמב"ם (ה' ט') לטעמי' דהמלוה את חבירו לעשר שנים אינה משמטת אעפ"י שהוא בא לידי לא יגוש הרי עתה אינו יכול ליגוש. והירושלמי לטעמי' דכיון דאתי לבסוף לידי לא יגוש קרינן בי' לא יגוש דאמרי' בירושל' (פ"ק דמכות) ר' יוסי בר בון המלוה את חבירו ע"מ שלא תשמטנו שביעית אין השביעית משמטתו והא תנינן בין נותנים מכאן ועדשלשים בין נותנים מכאן ועד עשר שנים ויש עשר שנים בלא שמיטה ומשני התם במלוה על המשכון משמע הא בלא"ה הוי אתי שפיר דהמלוה את חבירו לעשר שנים דאע"ג דהשתא לא הוי בלא יגוש מ"מ אתי לידי לא יגוש אבל הש"ס דילן במכות (ד' ג') קאמר ללישנא בתרא דשמואל דהמלוה את חבירו לעשר שנים דאין שביעית משמטתו ואף ע"ג דאתי לידי לא יגוש השתא מיהא לא קרינן בי' לא יגוש וע"כ פסק דמלוה שהיא נעשה כפרנית אע"פ שבאו עדים אח"כ מ"מ שביעית אינה משמטתו משום דתחלה קודם שבאו עדי' אחר שביעית והוא כפר לא הוי בלא יגוש ודו"ק:

הלכה ה

קטע ב

שם (ה"ה) מתניתין המטמא והמדמע והמנסך אם שוגג פטור ואם מזיד חייב. ובגמ' ר' יודן לא נחית לבית וועדא קם עם ר' מנא כו' אמר ר' יוסי המטמא אינו כעושה מעשה עיין בספרי נועם ירושלמי (פ"ו דפסחים ה"ה) מה שביארתי שם:

הלכה ו

קטע ב

שם (ה"ו) מתניתין העיד ר' יוחנן בן גודגדא על החרשת שהשיאה אביה שהיא יוצאה בגט ועל קטנה בת ישראל שנישאת לכהן שהיא אוכלת בתרומה כו' ובגמ' ר' חנני' בעי קומי ר' אימי נראין דברי' בפקחת שיש לה דעת שהיא יוצאה בין לדעת בין שלא לדעת כו' עיין ביבמות (פי"ד ה"ב):

קטע ג

שם אמר ר' יוחנן מה טעם אמרו קטנה בת ישראל אוכלת בתרומה מפני שיהיו הכל קופצין עלי' נישא מפני חינה. אמר ר' שמי והוא שתהא יודעת נשמור קידושי'. אמר ר' אימי מתניתא אמרה כן נישאת לכהן תאכל בתרומה וכתב הפ"מ מתניתא אמרה כן דתנינן בפ' יוצא דופן בת ג' שנים ויום א' מתקדש' בביאה נישאת לכהן תאכל בתרומה והתם ע"כ ע"י אבי' מיירי וקתני נישאת דמשמע מעצמה כו' ודבריו דחוקים מאוד:

ע"כ נראה לי דקאי אמתניתין דגיטין דתנן ועל קטנה בת ישראל שנישאת לכהן שתאכל בתרומה וא"כ דווקא קטנה אבל חרשת לא וכמו דאמרינן בגיטין (ד' נ"ה) ועל קטנה

בת ישראל ואינו חרשת לא אכלה כו' וע"ז קאמר הירושלמי מתניתא אמרה כן ועל קטנה בת ישראל שנישאת לכהן שתאכל בתרומה ואילו חרשת לא אכלה וא"כ מסתמא הוא כמו דאמר ר' שמי והוא שתהא יודעת לשמור קידושי' וע"כ חרשת שאינה יודעת לשמור קידושי' ע"כ אינה אוכלת בתרומה וע"ז אמר ר' חנני' מן מה דאמר ר' יוחנן מפני חינה הדא אמרה אפי' לא יודעת לשמור קידושי' והוא כמו שכתבו התוס' ביבמות (ד' קי"ג) בד"ה שמא יאכיל כו' ובירושלמי מפרש בקטנה לא גזרינן משום חינה שיהיו הכל קופצין עני' ושמא בחרשת לא שייך האי טעמא משום דחרשותה גרמה לה. וע"ז אומר אמר ר' חנני' מן מה דאמר ר' יוחנן מפני חינה הדא אמרה אפי' אינה יודעת לשמור קידושי' (פי' שר' יוחנן פירש דהטעם משום חינה וע"כ תנא דווקא קטנה משום דבחרשת לא שייך חינה. א"כ מסתמא סובר דאפי' אינה יודעה לשמור קידושי וא"כ מאי טעמא דחרשת לא אכלה. וע"כ קאמר משום חינה ובחרשת לא שייך חינה דחרשותה גרמה לה כמו שכתבו התוס' ודו"ק:

הלכה ז

קטע ב

(**ה"ז**) **מתניתין** לא הי' סיקריקון ביהודה כו ובגמ' בראשונה גזרו כו' עיין ע"ז בחידושי הרשב"א שיטת הירושלמי ושיטת הש"ס דילן:

קטע ד

עוד שם ואין כל מה שיש לאשה משועבד לאיש לאכילת פירות ר' חזקי' בשם ר' אחא וכיני (פי' זהו אמת שמשועבד לאיש לאכילת פירות ובזה המכירה הוא רק לבעל ולא לאשה). מכר לראשון וחתמה לשני לשלישי וחתמה גובה מן האחרון לא הספיק גובה כו' אמר רב בנכסים שהכניסה נו בכתובתה כו' (פי' וא"כ מתניתין מיירי בנכסים המשועבדין לכתובתה דהיינו לאחר מיתה. וע"ז צריך חתימתה ג"כ דהא משועבדין לה ואין זה לענין מכירה בחייה ולפירות):

פרק ו

הלכה ב

קטע ג

מתניתין נערה המאורסה היא ואבי' מקבלין את גיטה ר' יהודה אומר אין שתי ידים זוכות כאחת ובגמ' ריש לקיש אמר כמחלוקת בגיטין כך מחלוקת בקידושין א"ר יוחנן הכל מודים בקידושין שאביה מקדשה ולא היא כו' על דעתין דר' יוחנן אין לה דעת אצל

אביה ואינו עושה שליח על דעתי' דריש לקיש יש לה דעת אצל אבי' והיא עושה שליח כו' חברי' אמרין בחצר ובארבע אמות פליגין ר' יוחנן אמר יש לה חצר ויש להן ארבע אמות ר"ל אמר אין לה חצר ואין להם ארבע אמות ר' אלעזר אומר בחצר פליגין ואין לה ארבע אמות מי אמר ר' יוחנן בפישוט ידים ר' אלעזר שאל חצירו של שליח מהו שתיעשה כידו:

הנה הק"ע כתב כתב הטור (סי' מ') מספקא לן אם שליח כדין האשה לכל דבר לענין אם זרק לתוך חצירו או לד' אמות שתהי' מגורשת ומסתברא שדינו כדין האשה לכל דבר והנה בספרי אבי הנחל (ד' י"ב) הבאתי מה שכתב הקצה"ח שזהו ספיקו של הטור כיון שחצר דגברא משום שליחות אתרבאי ובקבלה אין שליח עושה שליח וע"כ מיבעי' לי' משום דבתורת שליחות לא אפשר דה"ל מילי משום דהוא אינו עושה מעשה בקבלתו אלא מהו שתעשה כידו כיון דחצר דידה משום ידה הכא נמי לשליח דהוי חצירו כידו וע"כ הוי חצירו של שליח מחמת ידו וע"כ יכול לקבל הגט ע"י החצר משא"כ אי הוה החצר משום שליחות וא"כ אינו יכול לעשות שליח דמילי לא מימסרן לשליח:

[**והנה** שם כתבתי מה דפשיטא ליה להטור הע"ג דמספקא ליה בירושלמי והוא משום דהטור סובר דלא אזלינן בתר השליח שאעפ"י שאין השליח ראוי לכל הדברים אעפ"כ יהבינן ליה כח של המשלח וכמו דאמרי' בגיטין (ד' ס"ג) פשיטא איש הוי שליח להולכה שכן בעל מוליך גט לאשתו כו' איש לקבלה ואשה להולכה מאי ומסקינן שם דאיש הוי שליח לקבלה ואשה להולכה אלמא אע"ג דאין בשליח גופא הכח של הולכה כמו אשה אעפ"כ נעשה שליח משום דכיון דישנה בתורת גיטין וקידושין יהבינן לה כח של המשלח וכן הכא נמי יהבינן כח של המשלח וע"כ פסק הטור לענין חצר של שליח דהוי מתורת יד כמו להאשה עצמה שהיא המשלח אע"ג דאין אצלו אותו כח גופא משא"כ להירו' דפליגי בזה בירושלמי (פ"ה דמ"ש) ר' רדיפא אמר אתפלגון ר' ירמיה ור' יוסי חד אמר הראוי ליטול זכה וחרנא אמר הראוי ליתן זכה הא מתניתא פליגא על מ"ד הראוי ליטול זכה דתנינן תמן האומר תן גט זה לאשתי שכן ראוי לקבל גט לאשתו ועיין בספרי נחלת יהושע (ח"ב ט') ושם ביארתי וא"כ כיון דלשיטת הירושלמי בעינן שיהא השליח ראוי מצד עצמו להשליחות ולא שיהבינן לה כח של המשלח ע"כ בעי אם החצר לשליח הוא מתורת יד כיון דהוא בעצמו הוי גברא אעפ"כ שבא מכח האשה וחצר דאשה משום יד אתרבאי מ"מ כיון שאין לו אותו כח בעצמו לא וע"כ בעי לה ר' אלעזר]:

ועוד אפשר לומר משום דלקמן אמר אף במתנה כן אדם עושה שליח לקבל דבר שאינו שלו אמר לי' תמן התורה זיכתה אותה בגיטה והיא עושה שליח לקבל דבר שהוא שלה

אית לך מימר במתנה אדם עושה שליח לקבל דבר שאינו שלו ועיין בספרי נחלת יהושע (ח"ב ט') שע"כ אמרינן בירושלמי (פ"ה דמ"ש) ר' אבהו אתפלגון ריב"ח וראב"ע כו' נפק ר"ע לגבי' כו' אי אתא א"ל בא בדרך הזה אין שלח תלמידי' א"ל אתם כתיב כו' וביארתי שם הטעם שאין נותנים לשלוחו של כהן הא בכל מקום שלוחו של אדם כמותו וביארתי שם שבמתנות כהונה אינו יכול לעשות שליח משום דאין אדם עושה שליח לקבל דבר שאינו שלו ובזכי' אינו יכול לזכות דטובת הנאה אינו ממון עיין שם שהארכתי בזה וע"כ כיון שהוא חידוש שהאשה יכולה לעשות שליח לקבלה משום דאין אדם עושה שליח לקבל דבר שאינו שלו. ע"כ אף שבגיטין זיכתה אותה התורה בגיטה היינו דווקא ע"י השליח בעצמו אבל לא לענין שיוכל לקבל ע"י חצירו אבל לשיטת הש"ס דילן אפי' במתנה נמי יכול לעשות שליח אף שהוא דבר שאינו שלו וא"כ אין זה חידוש בגט ע"כ ודאי שיכולה להתגרש אפי' ע"י חצירו של שליח וע"כ פסק הטור שדינו כדין האשה לכל דבר ודו"ק:

קטע ה

שם נישאת היא לא אביה כו' ע' ביבמות (פי"ד ה"ב) ושם ביארתי:

הלכה ה

קטע ה

שם (ה"ה) כהדא גניבה אתאפק למיקטלא אמר יבון לר' אבונא זוז מן חמרא דכפר פני' ולא יבון לו חשין להא דרב דרב אמר יורש כמשועבד כשם שאין מלוה בעדים נגבית מן המשועבד כך אינה נגבית מן היורשין ופריך ולא יתנון ליה משום חוב יתנון לו משו' מתנה חשין להא דר"א שאל מתנתו כמתנת שכ"מ ומשמע מהירושלמי שא' ליתן לו בעד החוב המגיע לר' אבונא ובש"ס דילן בגיטין (ד' ס"ה) משמע שלא אמר לו רק בתורת מתנה:

[**ואיפשר** לומר דלשיטת הירושלמי הא שאמר יבון זוז לר' אבינא מן חמרא דכפר פני' הפירוש הזוזי שמגיע לו בעד חמרא דכפר פני'. וע"כ סובר הירושלמי שמגיע לו בעד החוב וע"כ שאל נהי דאינו גובה מן היורשין במלוה בעדים משום דיורש כמשועבד כשם שאינו נגבית מן המשועבד כך אינו נגבה מן היורשין יתנון ליה מ"פ מחמת מתנת שכיב מרעוע"כ לא קאמר הירושלמי כמו שאומר הש"ס דילן בגיטין (דף סו) אלא ר' אבא הכי קא קשיא חמרא לא קאמר דמי חמרא לא קאמר מחמרא קאמר כיון שלשיטת הירושלמי הוא זוזי שמגיע לו בעד חמרא דכפר פני' וע"כ לא מקשה כדמקשה בש"ס דילן)]:

פרק ז

הלכה א

קטע ו

תני חרש שתרם אין תרומתו תרומה כו' עיין בספרי נחלת יהושע (סי' כ"א) ושם ביארתי:

הלכה ב

קטע ב

שם (ה"ב) מתניתין אמרו לו נכתוב גט לאשתך אמר להן כתבו אמרו לסופר וכתב לעדים וחתמו אעפ"י שכתבוהו וחתמוהו ונתנוהו לו ונתנו לה הרי הגט בטל עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו ובגמ' אמר לשנים אמרו לפלוני שיכתו' ולפלוני ופלוני שיחתמו ר' זעירא בשם ר' ירמי' מעשה הי' בימי רבי ואמר לא יעשה כן בישראל שמואל אמר יעשה ויעשה ע' מה שביארתי ע"ז (ברפ"ג דגיטין ה"א) אמר לי' מאן את בעי מן רבי כר' יהודה דר' יודה פוסל בגט משום דסתם אשה לאו לגירושין קיימא ושמואל אמר יעשה ויעשה דאע"ג דאמרינן בירושלמי (פ"ב דגיטין ה"ה) דאמרינן שם שמואל אמר צריך שיניח תורפו של גט עמו ואתי כיי דמר רשב"ל כתב תורפו בטופס פסול וכן מביא ראי' בזבחים (ד' ב') מה דאמר שמואל צריך שיניח אף מקום הרי את מותרת לכל אדם אך אעפ"כ מכשיר באומר אמרו וכמו דאמרינן בש"ס דילן (ד' ס"ו) ואי סבירא לן דהאי כתבו כתב ידן הוא הא כתב הגט כשר והאמר שמואל אמר רבי הלכה כר' יוסי דאמר מילי לא מימסרן לשליח אמרי אי סבירא לן כתבו כתב ידן הוא כתב הגט נעשה כאומר אמרו ומודה ר' יוסי באומר אמרו:

עוד שם רבי ירמי' שאל לשמואל אמר לשנים אמרו לפלוני שיכתוב ואתם חתומו אמר לי' ה"ז גט אלא שהדבר צריך תלמוד מחלפא שיטתי' דשמואל תמן הוא אמר יעשה ויעשה והכא הוא אומר אכן שני' היא ששינו עדותן ופי' הפ"מ דמיירי שהם לא חתמו בעצמן אלא דציוו לאחרים לחתום והוא דוחק דזה ודאי פסול כיון ששינו מציווי הבעל (והק"ע גריס אמר לשנים כתבו ותנו גט לאשתי ואמר לסופר וכתב וחתמו הן מהו אמר להו ה"ז תצא והדבר צריך תלמוד) ואיפשר לפרש לפי גירסת הירושלמי שר' ירמיה שאל לשמואל אמרו לשנים אמרו לפלוני שיכתוב ואתם חתומו א"ל ה"ז גט אלא שהדבר צריך תלמוד (פי' משום דמילי לא מימסרן לשליח) וע"ז אומר מחלפא שיטתיה דשמואל תמן הוא אמר יעשה ויעשה והכא הוא אמר אכן (פי' דהא שמואל מכשיר באומר אמרו וע"ז אומר שני' הכא ששינו את עדותן (פי' שעדותן לא היה שיאמרו לסופר לכתוב ולפלוני ופלוני שיחתמו שאז כשר באומר אמרו דאע"ג דמילי לא מימסרן לשליח אך כיון שאמר

אמרו לסופר שיכתוב ולפלוני ופלוני שיחתמו לא מסר להם שליחותו להיות הם עושים שליח אחר דהא מילי לא מימסרן לשליח אלא הוא בעצמו עשה שליח להסופר על ידיהם וכן להעדים שיחתמו וע"כ לא הוי כמו מילי דלא מימסרן לשליח דזהו דווקא אם הם עושים מרצונם ע"כ הוי מילי דלא מימסרן לשליח אבל כיון שאמר אמרו לסופר הוא בעצמו עשה שליח להסופר ולהעדים אלא שהם יאמרו להסופר לכתוב ולהעדים לחתום אבל אם אמר אמרו לפלוני שיכתוב ואתם חתומו כיון שעשאן עדים שיחתמו ולא סילק שליחותם א"כ איפשר לומר דמה שאמר אמרו לסופר שיכתוב הוא מרצונם והם יעשו שליח להסופר והראי' דהא אמר להם שהם בעצמם יחתמו אלא שאינם יכולים לכתוב ע"כ אמר להם שיאמרו לפלוני לכתוב וע"כ כיון שזה מרצונם א"כ הוי כמו מילי ומילי לא מימסרן לשליח וע"כ אמר שמואל שהדבר צריך תלמוד) וע"ז אומר שני' הכא ששינו עדותן שאמרו שיאמרו לסופר לכתוב והם בעצמם יחתמו ע"כ בכה"ג איפשר דהוי מילי ומילי לא מימסרן לשליח וע"כ אמר שהדבר צריך תלמוד ומחולק בזה עם הש"ס דילן בגיטין (דף סו) דבש"ס דילן קאמר שלחו מבי רב לשמואל ילמדנו רבינו אמרו לשנים כתבו ותנו גט לאשתי ואמר לסופר כתוב ולעדים חתומו כו' אלא לשמואל הא קא מיבעי' ליה אי כתבו כתב ידן אי כתב הגט כו':

קטע ג

עוד שם ניחא לעדים וחתמו לסופר וכתב לית הדא פליגא על ר' יוחנן דר' יוחנן אמר כתב תורפו בטופס כשר פתר לה כר' יודה דר' יודה פוסל בטופסין וכתב הק"ע וקשה מי לא מודה ר' יוחנן דאם נכתב שם האיש והאשה שלא לשמה דפסול דהא כתיב וכתב לה לשמה וליכא מאן דפליג בהא כמפורש בהרבה משניות במכילתין וכדתנן פ' כל הגט ר"א מכשיר בכולן חוץ מגיטי נשים והא ודאי אין לומר דאם כתב הגט לשמה אפי' שלא מדעתו כשר דהא תנן התם הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום האיש ומקום הזמן ואי ס"ד בדעת הסופר תלוי יכתוב שם האיש והאשה דהא ודאי לשמן הוא כותב עכ"ל: **והנה** מה שכתב דשם האיש והאשה ודאי פסול אם נכתב שלא לשמה הא התוס' הקשו בגיטין (דף סו) בד"ה הא כתב הגט כשר ואית מאי קשי' לי' נהי דמילי לא מימסרן לשליח הא לר"מ אפי' מצאו באשפה כשר וי"ל דשמואל פסק הלכה כר"א ולית לי' דר"מ אי נמי נהי דמכשיר ר"מ כשמצאו הבעל באשפה היכא שצוה לכתוב מודה ר"מ שצריך לעשות ציוויו כו' א"כ לר"מ אפי' מצאו באשפה וחתמו ונתנו לה כשר:

והנה כבר ביארתי שיטת הירושלמי בירושלמי ופרק ב' דגיטין ה"ב וברפ"ג דגיטין) דת"ק שאומר הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה כו' ור"י אומר דכ'

תורפו בטופס כשר הוא משום דסובר דסתמא לשמה הוא והא שצריך שיניח מקום האיש ומקום האשה כו' הוא כמו דאמרינן בירושלמי (רפ"ג ה"א) ר' יוסי שאל לר' ירמיה הגע עצמך שזיווג א"ל כן אמר ר' זעירא מכיון שאינו מצוי גזווג אפי' זיווג כמו שלא זיווג (פי' כיון דהשמות אינו מצוי לזווג שיהיו שווין שם האיש והאשה ע"כ אפי' זיווג כמו שלא זיווג) וע"כ צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה: אך זהו דווקא בסופר הכותב טופסי גיטין אבל אם הבעל רוצה לגרש אשתו א"כ ידוע שם האיש והאשה א"כ אפי' בשמות נמי כשר אפי' בלא צווי הבעל דבהא ליכא הטעם כיון שאינו מצוי לזווג וכמו דתנן בגיטין (ד' כ"ב) האשה כותבת את גיטה והאיש כותב את שוברו שאין קיום הגט אלא בחותמיו ובזה אפי בשמות נמי כשר. וע"ז פריך בירו' (רפ"ב דגיטין ה"א) המביא גט ממדינת הים ואמר בפני נכתב אבל לא בפני נחתם כו' בפני נכתב חציו ובפני נחתם כולו ופריך בגמ' ניחא בפ"נ אבל לא בפני נחתם בפני נחת' אבל לא בפני נכתב כלום קיומו של גט אלא בחותמיו (פי' שהוא כדתנן האשה כותבת את גיטה והאיש כותב את שוברו שאין קיום הגט אלא בחותמיו) וקשה דהא בריש מכילתין תנן המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אך התם לא קשיא דהא צריך לומר בפני נכתב משום שמות האיש והאשה דכיון שאינו מצוי לזווג אפי' זיווג כמו שלא זיווג ובזה כ"ע מודו לשיטת הירושלמי אך הכא שאומר בפני נכתב חציו ג"כ פסול וע"ז פריך ממתניתין דכלום קיומו של גט אלא בחותמיו וע"ז משני אלא כר' יודה דר' יודה פוסל בטופסין (פי' וא"כ צריך שיהא נכתב הגט לשמה אפי' בטופס והוא משום דסובר דסתמא פסול): **וע"ז** אומר הכא ניחא לעדים וחתמו לסופר וכתב לית הדא פליגא על דר' יוחנן דר' יוחנן אמר כתב תורפו בטופס כשר (פי' וא"כ הכא אפי בשמות האיש והאשה נמי כשר דהא הכא ליכא הטעם דאינו מצוי לזווג דכיון דהאיש רוצה לגרש את אשתו דהא אמרו לו נכתוב גט לאשתך אמר להן כתבו כו' וא"כ אמאי בעינן עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו (אפי' בשם האיש והאשה) וא"כ לר' יוחנן דאמר כתב תורפו בטופס כשר והוא משום דסתמא כשר א"כ הכא שם האיש והאשה נמי דמי לכתב תורפו בטופס דהא הכא ליכא הטעם דאינו מצוי לזווג כו' וע"ז משני פתר לה כר' יודה דר' יודה פוסל בטופסין והוא משום דסובר דסתמא פסול משום דאשה לאו לגירושין קיימא וע"כ צריך שיכתוב הטופס נמי לשמה ועיין לקמן (פ"ט דגיטין ה"ח) על הא דתנן כתב סופר ועד כשר אמר ר' אלעזר דברי הכל היא אמר ר' יוחנן דר' יודה ושם יתבאר עוד בזה ודו"ק:

הלכה ג

קטע ה

שם (ה"ג) תמן תנינן הכותב נכסיו לבניו כו' ר' שמעון בן יקים אעיל עובדא קומי ר' יוחנן מהיום ולאחר מיתה מתנתו מתנה מהיום ולאחר מיתה אינו גט (עיין מה שביארתי על זה בספרי נועם ירושלמי רפ"ו דפיאה):

(**ה"ג**) **מהו** שתהא מותרת להנשא ר' חגי אמר מותרת לינשא ר' יוסי אמר אסורה לינשא אני אומר נעשו לו נסים וחיי' עיין בספרי נחלת יהושע (סי' ט"ז) מה שביארתי שם:

הלכה ד

קטע ה

(**ה"ד**) **ר'** יוסי פתר מתניתא נתיחדה עמו כדי בעילה חוששין לה משום בעילת זנות ואין חוששין לה משום קידושין בבעילה לא נתיחדה עמו כדי בעילה אין חוששין לה משום קידושין בכסף ר' יוסי ב"ר יהודה אף חוששין לה משום קידושין בכסף אמר ר' אבין אתי דב"ש כרבנן וב"ה כר' יוסי ב"ר יהודה (פי' כמו דאמרינן לקמן בירושלמי (פ"ח ה"ט) אמר ר' יוסי ב"ר בון ב"ש כדעתיהון וב"ה כדעתיהון ב"ש דאינון אמרין לא יגרש אדם את אשתו אלא א"כ מצא בה דבר ערוה אינון דאמרין מזוהמת היא לפני' ואינו חשוד עלי' לפיכך אינה צריכה ממנו גט שני ב"ה דאינוואמרין אפילו הקדיחה תבשילו אינון דאמרין אינה מזוהמת מלפניו והוא חשוד עלי' לפיכך צריכה הימנו גט שני ואע"ג דקאמר הכא דנתיחדה עמו כדי בעילה חוששין לה משום בעילת זנות א"כ מסתמא מיירי בשראוה שנבעלה א"כ אינה מזוהמת היא בעיניו וא"כ אמאי אין חוששין לה משום קידושין אך איפשר לומר דבראוה שנבעלה אמרינן בגיטין (ד' פ"א) דתני' אמר רשב"א לא נחלקו ב"ש וב"ה על שלא ראוה שנבעלה שאינה צריכה הימנו גט שני על מה נחלקו על שראינוה שנבעלה שב"ש אומרים אדם עושה בעילתו בעילת זנות ובה"א אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וא"כ איפשר לומר דלב"ש דאמרו דלא יגרש אדם את אשתו אלא א"כ מצא בה דבר ערוה ע"כ אפילו בעל לא בעל לשם קידושין דהטעם הוא משום דאין אד עושה בעילתו בעילת זנות והכא סוף כל סוף ה"ז בעילתו בעילת זנות דהא לא יגרש אדם את אשתו אלא א"כ מצא בה דבר ערוה אבל ב"ה דסברי דאפי' הקדיחה הבשילו ע"כ סברי דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וע"כ חיישינן שמא בעל לשם קידושי וע"כ פליגי בנתגרשה דאם הפלוגתא הוא אם אדם עושה בעילתו בעילת זנות א"ר לפלגי אם נתיחד עם אשה ובעל כיון שראוה שנבעלה אלא ודאי דפליגי דווקא בגרושה ובפלוגתא דב"ש וב"ה ודו"ק:

קטע ו

שם ליידא מילה ר' אליעזר אמר ויורשה כו' עיין בספרי נחלת יהושע (סי' י"ט) ושם ביארתי:

הלכה ה

קטע ב

(**ה"ה**) **מתני'** ה"ז גיטיך על מנת שתתני לי מאתים זוז ה"ז מגורשת ותתן כו' ובגמ' תני לא הספיקה ליתן עד שמת רשב"ג אומר תנתן לאביו לאחיו והיא פטורה מן החליצה ומן היבום אף בקידושין כן הרי את מקודשת לי על מנת שאתן לך מאתים זוז ולא הספיק ליתן לה עד שמה רשב"ג אומר אביו או אחיו נותנים לה והיא זקוקה לחליצה וליבום:

[**הנה** בספרי נחלת יהושע (סי' ג') הבאתי שם מה שכתב הרמ"א, (ס' רמ"א סעי' ז') בשם הרשב"א כאומר לחבירו שדה זו נתונה לך על מנת שתתן לי מאתים זוז בניו נותנים לו והמתנה קיימת אע"ג דהאומר על מנת שתתן לי לי ולא ליורשי קאמר וא"כ משמע דהא דאמרינן בגיטין (דף עד) ה"ז גיטיך על מנת שתתני לי מאתים זוז ומת נתנה אינה זקוקה ליבם לא נתנה זקוקה ליבם רשב"ג אומר נותנת לאביו או לאחד מן הקרובים ואמרינן התם דפליגי מר סבר לי ולא ליורשי ומר סבר לי ואפי' ליורשי היינו דווקא מחמת דאמר ע"מ שתתני לי אבל בלאו"ה אפי' יורשים במשמע והקשיתי ע"ז מהירושלמי דהכא דקאמר אף בקידושין כן הרי את מקודשת לי על מנת שאתן לך מאתים זוז לא הספיק ליתן עד שמת רשב"ג אומר אביו או אמו או אחיו נותנים לה והיא זקוקה לחליצה וליבום אלמא דלת"ק דקאמר לי ולא ליורשי הוא הדין אם אמר לה הרי את מקודשת לי ע"מ שאתן לך מאתים זוז ולא הספיק ליתן לה עד שמח אעפ"כ אמרינן דדווקא הוא בעצמו ולא יורשיו והרשב"א עצמו הביא הירושלמי הזה בגיטין וא"כ לרבנן דאמרי לי ולא ליורשי הוא הדין במת הנותן לא מתקיים בנתינת היורשין רק דבירושלמי לא הביא פלוגתא בזה רק רשב"ג לחוד) וכן הקשה בש' המקנה על הש"ע באה"ע (ס' ל"ח סעי' לו) דאם אמר לה התקדשי לי בפרוטה זו ע"מ שאתן לך מנה כו' דאם מת קודם שקיים התנאי אפי' חליצה לא בעי מהא שפסק הש"ע (סי' רמ"א סעי' ז) שכתב הרמ"א שהאומר לחבירו שדה זו נתונה לך ע"מ שתתן לי מאתים זוז בניו נותנים לו עיי"ש שנדחק בזה מאוד (ותמיהני שלא הביא הירושלמי דהכא דזה תלוי בפלוגתא דרשב"ג ורבנן]:

והנה כתבתי שם שנראה לי דהאומר לחבירו שדה זו נתונה לך ע"מ שתתן לי מאתים זוז ומת המקבל מתנה דודאי בניו נותנים והמתנה קיימת כמו שכתב הרשב"א דכיון דכונתו להרוחה מאי איכפת ליה למוכר אם מת הלוקח ובניו נותנים לו ולא פליגי הרשב"א

וההג"מ אלא דווקא בנותן מתנה לחבירו ע"מ שתתן לי מאתים זוז ומת הניתן דלהג"מ המתנה קיימת כיון דלהרוחה איכוין ומת ואין העכבה ממנו וכמו שכתבו התוס' בגיטין (ד' עה) דאם להרוחה קא מכוין כיון שמת ולא איצטריך סובר רשב"ג דכל עכבה שאינה הימנו ה"ז גט והרשב"א איפשר שסובר כיון דבירושלמי אמרינן לקמן (ה"ו) אירע לו אונס ר' יוחנן אמר אונסא כמאן דלא עביד ור"ל אמר אונסא כמאן דעביד כו' ואמרינן התם ר' יוחנן ור' בא לא סברין כרשב"ג ור"ל ורנב"י סברין כרשב"ג וא"כ כיון דר' יוחנן לא סבר כרשב"ג הלכה כר' יוחנן לגבי ר"ל שסובר דאונסא כמאן דלא עביד וא"כ בנותן מתנה לחבירו ע"מ שתתן לי מאתים זוז אפי' תימא דאיכוין להרוחה מ"מ הא מת ולא היה לו הרוחה וכ"ת כיון דמכוין משום הרוחה ומת הא הין העכבה ממנו והוי מתנה זה אינו דזהו לרשב"ל דס"ל אונסא כמאן דעביד אבל לר' יוחנן דקיי"ל כותיה דאונסא כמאן דלא עביד א"כ הא מת ולא היה לו הרוחה:

אבל האומר לחבירו שדה זו נתונה לך ע"מ שתתן לי מאתים זוז ומת המקבל בודאי דבניו נותנים והמתנה קיימת דכיון דמכוין משום הרוחה דידיה א"כ מאי איכפת ליה אם בניו של המקבל נותנים לו כיון דנתמלא הרוחה דידיה והא דמדמה הירושלמי דקאמר אף בקידושין כן הרי את מקודשת לי ע"מ שאתן לך מאתים זוז ולא הספיק ליתן עד שמת כו' הא כבר ביארתי דזהו דווקא אם מת המקבל ע"כ איפשר לומר דלא נתמלא הרוחה דידיה משא"כ במת הנותן מאי איכפת לי' להמקבל מי שיתן:

ע"כ ביארתי שם שזהו דווקא אם כונתו להרוחה ע"כ אם מת הנותן יוכלו היורשין ליתן והא דקאמר בירושלמי ושלמי אף בקידושין כן הרי את מקודשת לי ע"מ שאתן לך מאתים זוז ומת דהא הכא מת הנותן וביארתי שם עפ"י מה שכתב הר"ן בפ"ק דקידושין בשם הרמב"ן מכאן שמעינן אעפ"י שהתנאי הוא לטובת המקבל תנאה הוי ואע"ג דבעלמא גמרינן מתנאי ב"ג ובני ראובן והתם הוי תנאה לטובת הנותן אפ"ה תנאה דהכא דהוי להנאת המקבל כי הכא מהני ואין הלה יכול לומר הריני כאלו נתקבלתי שהמוכר תלה ג"כ הדבר בתנאי כדי שיוכל לחזור בכל שעה קודם שיתקיים התנאי ולפיכך האומר לחבירו שדי מכורה לך ע"מ שאתן לך מאתים זוז חוזר בזה ובזה וכן כתב הרא"ש בב"ב (דף עז) וז"ל ולי נראה דאפי' אמר זכו בשדה זו לפלוני ע"מ שתתנו לו מאתים זוז יכול לבטל התנאי והמעשה ולא אמרינן תתקיים התנאי בע"כ ותתקיים המעשה למפרע משום דתנאי זה אינו אלא לפטומי מילי בעלמא שהוא טובתו של לוקח ועליה דידיה רמי' לאתנויי ולא על המוכר כו' ואין לומר כיון דלאו תנאי הוא א"כ המעשה קיים ואפי' לא נתקיים התנאי דלטובת המוכר ודאי תנאי הוא ואם חוזר מן התנאי גם המעשה בטל:

ומעתה ניחא דהירושלמי דמדמה לפלוגתא דת"ק ורשב"ג בלי ולא ליורשי דצריך לקיים כפי התנאי הוא משום דאם הכונה לצעורי' ע"כ תלוי דווקא בהמעשה ממש ואינה יכולה לומר הריני כאילו נתקבלתי בגיטין (דף עב) ע"כ אומר אף בקידושין כן הרי את מקודשת לי ע"מ שאתן לך מאתים זוז וע"כ כיון שהתנה התנאי שהוא לטובת האשה ואינה יכולה ג"כ לומר הריני כאילו נתקבלתי ותלוי דווקא בנתינת המאתים זוז ע"כ לת"ק אם מת אינה יכולה לקיים התנאי ולרשב"ג נותנת ליורשיו או לא' מקרוביו והיינו דווקא במתנה בדבר שהוא לטובת המקבל ע"כ תלוי דווקא בקיום התנאי בפועל אבל האומר לחבירו שדה זו נתונה לך ע"מ שתתן לי מאתים זוז בודאי דהיורשי' יכולים ליתן דכיון דכונתו להרוחה, א"כ מאי איכפת לי' אם היורשים נותנים לו כמו שכתב הרמ"א (בחוה"מ סי' רמ"א) עיין שם שהארכתי בזה]:

אך כעת נראה לי דעכ"ז קשה איך מדמה הירושלמי להא דאף בקידושין כן הרי את מקודשת לי ע"מ שאתן ליך מאתים זוז אי אמרינן דהפלוגתא דת"ק ורשב"ג הוא בהא דאם לי וליורשי או לי ולא ליורשי א"כ איך אומר אף בקידושין כן הרי את מקודשת לי ע"מ שאתן לך מאתים זוז הא לא פליגי רק בלי ולא ליורשי ע"כ נראה לי דאיפשר לומר דשיטת הירושלמי הוא לא דתלי בהא דלי ולא ליורשי אלא דהפלוגת' הוא דלת"ק אינו יכול להתקיים התנאי ע"י היורשים בין אם היורשים מקבלין או שהיורשים נותנים ולרשב"ג יכול להתקיים התנאי ע"י היורשים בין שהם נותנים בין שהם מקבלין. וע"כ איפשר לומר דלטעמייהו אזלי דלפי מאי דמפרש לקמן בירושל' (ה"ו) דהא דתנן הרי זה גיטך על מנת שתשמשי את אבא שתי שנים ועל מנת שתניקי את בני שתי שנים מת האב או שאמר האב אי אפשי שתשמשני שלא בהקפדה אינו גט ורשב"ג אומר כזה גט ואח"כ מביא הירושלמי הפלוגתא דר"י ור"ל דר"י סבר אונסא כמאן דלא עביד ור"ל סובר אונסא כמאן דעביד ואמרינן שם ר' יוחנן ור' בא לא סברין כרשב"ג ר"ל ור"נ בר יעקב סברין כרשב"ג וא"כ לרשב"ג אי הוי אונס בקיום התנאי א"כ אונסא כמאן דעביד והמעשה קיימת וע"כ סובר רשב"ג לא הספיקה ליתן עד שמת רשב"ג אומר תנתן לאביו או לא' מן הקרובים והוא דודאי היה ניחא ליה שתתן אפי' ליורשיו דאי לאו הכי היה אונסא כמאן דעביד ותהיה מגורשת אעפ"י שלא נתנה לי' משא"כ לת"ק שסובר דאונסא כמאן דלא עביד ע"כ סובר דאינה יכולה ליתן ליורשיו שכוונתו היה דוקא שיתנו לו אבל בלאו"ה לא תהוי מגורשת דהא ת"ק סובר דאונסא כמאן דלא עביד וא"כ אם מת והתנאי אינו יכול להתקיים שיתנו לו יתבטל הגירושין וע"כ לא ניחא לי' שיתקיים התנאי ע"י יורשיו וע"ז אומר בירושלמי אף בקידושין כן הרי את מקודשת לי ע"מ שאתן

לך מאתים זוז ולא הספיק ליתן לה עד שמת רשב"ג אומר אביו או אחיו נותנים לה והיא זקוקה לחליצה ויבום והוא ג"כ מטעם זה דאם לא יוכלו היורשים ליתן לה א"כ תהיה מקודשת דהא אונסא כמאן דעבד וא"כ כיון שאפי' לא יתנו היורשים תהיה ממ"נ מקודשת והוא רוצה בהתנאי אע"ג שהוא לטובתה אך התנאי הוא לטובתו שאם לא ירצה ליתן יבטל הקידושין ע"כ ודאי כונתו שיוכל להתקיים התנאי ע"י היורשים וע"כ אם לא ירצו היורשים ליתן יתבטל הקידושין והוא שאם יהא התנאי בדוקא שיתנו לו א"כ תהיה מקודשת דהא אונסא כמאן דעביד ואף שביארתי בספרי (שם) שאם התנאי הוא לצעורי לא הוי אונסא כמאן דעבד כיון שכונתו בהמעשה ממש דווקא. אך לקמן יתבאר שהירושלמי לאס"ל החילוק הזה בין לצעורי ובין להרווחה ואף בלצעורי נמי אמרינן דאונסא כמאן דעביד וע"כ אמר בירושלמי אף בקידושין כן הרי את מקודשת לי ע"מ שאתן לך מאתים זוז ולא הספיק ליתן עד שמת דבהא הי' איפשר לומר דבזה מודה דאמרינן אונסא כמאן דלא עביד וא"כ כיון דאונסא כמאן דלא עביד א"כ תתבטל הקידושין דדילמא היה כונתו דווקא שיתן הוא בעצמו אבל אם לא יתן בעצמו יתבטל הקידושין וכי תימא דהא אונסא כמאן דעביד וא"כ אפי' אם לא יתן תהיה מקודשת אך שהוא אפשר שזהו דווקא אם כונתו להרווחה אבל לא אם הכונה לצעורי דבזה לא הוי אונסא כמאן דעבד והכא הוי כמו לצעורי דהתנאי תלוי בהמעשה ממש ואינה יכולה לומר הריני כאלו נתקבלתי וכמו שביארתי דכיון שאומר הרי את מקודשת ע"מ שאתן לך מאתים זוז זה לא הוי משום הרווחה. וע"ז אומר דאף בקידושין כן והוא משום דבקדושין נמי אונסא כמאן דעבד וא"כ אם לא יתקיים התנאי ע"י יורשים תהי' בין כך ובין כך מקודשת ע"כ ודאי ניחא ליה שיתקיים התנאי ע"י היורשין ואם לא ירצו היורשין ליתן ע"כ לא תהיה מקודשת ואף שהירושלמי סובר דבעינן ביטול התנאי בפועל א"כ אם לא ירצו היורשין ליתן נמי תהא זקוקה לחליצה דהא בעינן ביטול התנאי בפועל מ"מ לא תוכל להתייבם]:

קטע ג

עוד שם אמר ר' יודן בשאבדה באונס אנן קיימין [ואיפשר לומר דר' יודן מפרש דהא דקאמר רשב"ג תתן לו את דמי' הוא משום דסבר דאונסא כמאן דעביד וכמו דאמר רשב"ג לקמן (ה"ו) כל עכבה שאינה ממנה ה"ז גט ואמרינן התם ר"ל ור"נ בר יעקב (פי' דסברי דאונסא כמאן דעביד) סברין כרשב"ג (פי' דאונסא כמאן דעביד) וע"כ אמר רשב"ג תתן לו את דמיה משום דמיירי בשאבדה באונס וא"כ אונס דעביד אך זהו לגבי איצטלית

גופא אבל לגבי הדמים ליכא אונס ע"כ אמר תתן לו את דמי' אבל חכמים דסברי דאונסא כמאן דלא עבד ע"כ אומרים דאיצטלית דוקא קאמר ליה:

וע"ז אומ' עשו אותה כמתנה ש"ח להיות פטור מן השבועה (פי' דאל"כ מפני מה אנו מאמינין לה שאבדה באונס דילמ' אבדה בפשיעה וא"כ לא שייך בזה אונסא כמאן דעביד אם אבדה בפשיעה) וע"ז אומר אמר ר' יוסי וכא אתינן מיתני שומר חנם להיות פטור כו' (פי' בשלמא בדיני ממונות יוכל להתנות שיאמין להשומר וע"כ מתנה שומר חנם להיות פטור כו' אבל הכא לענין גיטין דהטעם הוא אם אבדה באונס הוא משום דאונסא כמאן דעביד אבל אם לא היה אונס א"כ לא הוה כמאן דעביד וא"כ איך מגורשת):

וע"ז אומר אלא כשאבדה בפשיעה אנן קיימין דמים עשו אותה כאיצטלית רבנן אמרין אחת זו ואחת זו משום תנאי גיטין. וכבר ביארתי זה הירושלמי (בפ"ג דגיטין ה"ה) בהא דקאמר ר' בא בריה דר' חייא משום תנאי גיטין וביארתי שם דמפני תנאי גיטין היינו כיון שהקפיד בשעת התנאי אעפ"י שכבר נעשה הפעולה אפי' ע"י שינוי התנאי אעפ"כ אינו גט משום תנאי גיטין דכיון דבשעה שהתנה היה קפידא ע"כ אפילו נעשית רצונו בשינוי התנאי אעפ"כ לא הוי גיטא (ואין הפי' משום תנאי גיטין משום דבגיטין לצעורי קא בעי דבירו' לא מצינו מבואר זה החילוק וכמו שאבאר) וע"ז אומר אלא כשאבדה בפשיעה אנן קיימין דמים עשו אותה כאצטלית והוא כמו דאמרינן בגיטין (דף עה) אמר רב חסדא הא מני רשב"ג היא דאמר תתן לו את דמי' הכא נמי איפשר דמפייסא ליה בדמי מתקיף לה אביי אימר דאמר רשב"ג היכא דליתא בעיני' היכא דאיתא בעיני' מי אמר וע"ז אומר דמים עשו אותה כאצטלית דכיון דנאבדה אע"ג דנאבדה בפשיעה אפ"ה כיון דליתא לאיצטלית א"כ הוי דמים כאצטלית ורבנן אמרין אחת זו ואחת זו משום תנאי גיטין (פי' דכיון דבשעה שהתנה א"כ היה צריכה ליתן אצטליתו דווקא ט"כ אף שנאבדה האיצטלית וא"כ כיון דליתא בעיני' א"כ הוי הדמים כמו האיצטלית אך כיון שבשעה שהתנה א"כ לא הוי דמים כאצטלית ע"כ אפי' נאבדה האיצטלית נמי לא תהי' מגורשת ע"י שתתן דמיה וע"ז אומר מחמת תנאי גיטין אבל זה לא מצינו בירושלמי לחלק בין אם כונתו לצעורי או להרוחה כמו שיתבאר לקמן):

הלכה ו

קטע ב

שם (ה"ו) מתניתין ה"ז גיטיך ע"מ שתשמשי את אבא ע"מ שתניקי את בני כמה היא מניקתו שתי שנים ר' יהודה אומ' שמונה עשר חודש מת הבן או שמת האב ה"ז גט ע"מ שתשמשי את אבא שתי שנים וע"מ שתניקי את בני שתי שנים מת הבן או שאמר האב אי

איפשי שתשמשני שלא בהקפדה אינו גט ר' שמעון ב"ג אומר כזה גט כלל אמר רשב"ג כל עכבה שאינה ממנה ה"ז גט ובגמ' אמר ר' חייא בר' בא בחייו והוא שתשמשנו כל צרכו והוא שתניקו כל צרכו לאחר מיתה אפי' לא הניקתו כל צרכו אפי' לא שימשתו כל צרכו אלא אפי' שימשתו שעה אח' כו' רשב"ל אמר בחייו אפי' לא שימשתו כל צרכו אפי לא הניקתו כל צרכו אלא אפי' שימשתו שעה, אחת אפי' הניקתו שעה אחת לאחר מיתה אפי' לא שימשתו ולא הניקתו כלום מתניתא פליגא על ריש לקיש כמה היא מניקתו שתי שנים ר' יהודה אומר שמונה עשר חודש אמר ר' אבין בשכר מניקה שנו:

[**והנה** הפ"מ פירש על הא דאמר אמר ר' אבין בשכר מניקה שנו כלומר לא דמתניתין מיירי שהתנה על מנת שתניקי את בני אלא בהתנה עליה ע"מ שתתן שכר מניקה להניק את בנו דבהא איכא למימר לצעורי קא מכוין דהוי כאלו התנה עמה ע"מ שתתן מאתים זוז ובדווקא התנה שתתן שכר זמן הנקת הבן דהיינו שתי שנים לרבנן כו':

והנה כל דבריו דחוקים דמאי נ"מ בין אם אמר ע"מ שתניקי את בני דאמרינן דכונתו להרוחה וע"כ אפי' הניקתו שעה אחת ובין אם אומר שתשלם שכר הנקה דאז כונתו לצעורי]:

ע"כ נראה לי לבאר במה שהבאתי בספרי (נ"י סי"ו) מה שכתב הנתיבות בחוה"מ (ס' ס) שהביא מה שכתב הב"י באה"ע (ס' קי"ד) מה שכתב הרשב"א בתשובה שכל המקבל עליו לזון כו' כל זמן שצריך מזונות משמע וכמו שאסר על עצמו סתם שלא יאכל מן המינים שאסור בהם לעולם וכמו דאיתא (פ"ד דנדרים ד' כ"ח) כיון דאמר יאסרו כל פירות שבעולם עלי איתסרא כל פירי דעלמא עילויה ופרקינן דאמר היום כו' אלמא כל סתם כלעולם דמי והרא"ש בתשובה (כלל ששי סי' צ"ד) כתב שהמקבל לזון את חבירו בסתם או ליתן ק' זהובים לשנה בשנה אחת נפטר כו' ועיין שם שהשגתי על הנתיבות וכתבתי שם דזה הכלל דאם אמר יאסר כל פירות שבעולם עלי איתסרו עליה לעולם היינו בשב ואל תעשה דודאי כונתו לעולם אבל האומר ידור פלוני בביתי דהיינו בקום ועשה כיון שקיים שעה אחת הרי נתקיים וכתבתי שם שהטעם הוא דבשלילת המעשה ודאי כוונתו לעולם דכיון שהוא בשלילת המעשה א"כ אין לומר שהמעשה הוא הזמן ע"כ ודאי כונתו לעולם אבל בדבר שהוא בקום ועשה א"כ איפשר שיהי' השיעור כפי שיוכל אותה מעשה להתקיים ע"כ די בשעה אחת עיין שם שהארכתי בזה:

וע"ז אומ' רשב"ל אמר בחייו אפי' לא שימשתו כל צרכו כו' אלא אפי' שימשתו שעה אחת אפי' הניקתו שעה אחת (פי' כיון דאמר ע"מ שתשמשי את אבא א"כ תלה תנאי במעשה דשימוש או דהנקה ע"כ די אפי' בשעה אחת (וכמו שביארתי דבקום ועשה די

בשעה אחת כפי שיעור אותו המעשה) ואחר מיתה אפי' לא שימשתו ולא הניקתו כלום (דכיון דאמר ע"מ שתניקי את בני וא"כ הי' כונתו אם יצטרך להנקה) (ולא משום דאונסא כמאן דעביד דהא בזה פליגי ת"ק ורשב"ג בסיפא והוא דהתם אמר ע"מ שתשמשי את אבא ב' שנים וע"כ כיון דאמר שתי שנים ע"כ אם מת תלוי בזה אם אונסא כמאן דעביד אבל הכא כיון שאמר ע"מ שתניקי את בני א"כ לא הי' כוונתו אם ימות ואין למי להניק) (ועוד איפשר דר"ל אזיל לטעמי' שסובר דאונסא כמאן דעביד וסובר דהלכה כרשב"ג): **וע"ז** אומר מתניתא פליגא על ר"ל כמה היא מניקתו שתי שנים ר' יהודה אומר שמונה עשר חודש (פי' וא"כ מוכח דדוקא שנים עשר חודש) וע"ז משני בשכר מניקה שנו (פי' וע"כ כיון דלא תלה במעשה דהנקה אלא בשכר א"כ ודאי כוונתו לשכר הנקה של ב' שנים דאל"כ איזה זמן תתן אבל אם תלה במעשה דהנקה גופא ע"כ השיעור הוא אם הניקה אותו שעה אחת או שימשתו שעה אחת [והא דאמרינן בש"ס דילן בגיטין (ד' ע"ב) בעא מיני' ר' אסי מר' יוחנן הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז וחזר ואמר מחולין לך מהו כו' א"ל אינה מגורשת איתיבי' האומר לחבירו קונם שאתה נהנה לי אם אי אתה כו' יכול להתיר נדרו שלא כו' ר"מ אומר עד שיתן וחכ"א אף זה יכול להתיר שלא כו' ואומר הריני כאילו התקבלתי הכי השתא התם לצעורי קא מכוין הכא להרוחה קא מכוין לית ליה להירושלמי והכי משמע בהירושלמי (פ"ח דנדרים ה"ז) ר' יסא בעא קומי ר' יוחנן מתניתא דרשב"ג דרשב"ג אומר כל עכבה שאינה הימנ' ה"ז גט א"ל שני' הכא מפני פתיחת נדר אמר ר' יוסי ולא נדרים שאינו צריך היתר חכם אנן קיימין (פי' דהא תנן שיכול להתיר את נדרו שלא עפ"י חכם אמר ר' יונה לא בלבד התולה נדרו בדבר אנן קיימין כו' יכול הוא מימר ליה לא בעית אלא למבדקינך כיון דחמיתך מצטער הרי אני כאלו נתקבלתי וא"כ משמע משום דלא הי' כוונתו מתחלה רק למבדקיני' אבל בכל התנאים אינו יכול לומר הריני כאלו נתקבלתי]:

קטע ג

עוד (**שם**) אמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן סדר סימפון כך הוא אנא פלן בר פלן מקדש לך כו' ע"מ ליתן לך מיקמת פלן ומכניסינך ליום פלן דאין אתא יום פלן ולא כנסתיך לא יהוי לי עליך כלום אירע לו אונס ר"י אמר אונסא כמאן דלא עבד ריש לקיש אמר אונסא כמאן דעבד על דעתי' דריש לקיש אין הוה צריך למיעבד ואין אתא יום פלן ולא כנסתה לא יהי' לי עליך כלומפי' הפ"מ דלרשב"ל שסובר דאונסא כמאן דעבד א"כ יכול לפטור עצמו בטענת אונס ועל זה אומר אין צריך למיעבד (פי' אין צריך למיעבד שלא יוכל לפטור עצמו בטענת אונס) ע"ז אומר אין אתא יום פלן ולא כנסתה לא יהוי לי

עליך כלום ופי' הפ"מ דהתקנה הוא באם חזרה האשה והתנה עמו. וכבר הבאתי בספרי נחלת יהושע מה שכתב האבני מילואים ג"כ שהפי' הוא שמודה ר"ל היכ' דהאשה מתנ' התנאי דאין אתא יום פלן כו' ע"כ לא אמרי' אונסא כמאן דעביד והקשה שם דא"כ איך מדמה הירושלמי להך דאצטלית דהתם המגרש הוא דמתנה ובדידי' דמגרש תלוי א"כ גם לר"ל הוי נמי כמאן דלא עביד וביארתי שם שהפי' הוא שלא יכתוב אין אתא יום פלן ולא כנסתיך דהיינו על פועל המעשה שלא יכנסנה דבזה סובר ר"ל דאונסא כמאן דעביד אלא שיכתוב בהסמפון דאין אתא יום פלן ולא כנסת לי (פי' שלא תהא כנוסה לי שאיך שיארע אך שלא תהא הענין של הכניסה שאם הוא אומר ולא כנסתיך משמע שתלוי ברצונו ובפעולתו וע"כ אם אירע לו אונס מאי הוי לי' למיעבד כיון שרצונו היה לכנוס אך שלא היה יכול אבל אם אמר שלא כנסת לי המשמעות שלא תהא כנוסה אם ברצון או באונס אך שלא יהיה כניסה אז יהי' הקידושין בטילין וכמו שכתב המהרי"ט (ח"א שאלה קל"א) דבפ' כל הגט (ד' ל') הקשו התוס' אהא דקאמר וכי יהיב לה תרקבא דדינרי כו' וא"ת כי יהיב לה כו' אמאי לא הוי גיטא הא לא איפייסה ואומר ר"י דאי לא מפייסנא משמע אם לא אטרח לפייסה בדבר גדול ואי יהיב לה הרי טרח לפייסה וקיים תנאו אעפ"י שלא נתפייסה וכתב המהרי"ט דמשמע מדבריהם שאם היה אומר אם לא מתפייסה אפי' יהיב לה תרקבא דדינרי לא מקיים תנאה דהא לא מתפייסא וה"נ כיון שאמר שאם לא תהא כנוסה ביום פלן לא יהוי לי עליך כלום אפי' הוי אונס הוי כמאן דלא עביד דהא מ"מ לא נתהוית כנוסה]:

וכעת נראה לי על מה שהבאתי בספרי נחלת יהושע (סי' ג') מה שהקשה הקצה"ח מהא דתנן בגיטין (ד' ס"ו) כולכם כתובו א' כותב וכולם חותמין לפיכך אם מת א' מהן ה"ז גט בטל והקשה הקצה"ח דלמאי דפליגי ר"י ור"ל בירושלמי דר"ל סובר אונסא כמאן דעביד וא"כ אם מת א' מהם אמאי הוי גט בטל הא אונסא כמאן דעביד ותירץ דפליגי בגיטין (ד' י"ח) ר"י ור"ל וסובר ר"י דשנים משום עדים וכולם משום תנאי ור"ל סבר דכולם משום עדים והשתא ניחא שפיר דר"י ס"ל דאונסא כמאן דלא עביד וע"כ אם מת א' מהן אע"ג דשנים משום עדים וכולן משום תנאי אעפ"כ הא ס"ל דאונסא כמאן דלא עביד ור"ל דס"ל בירושלמי דאונסא כמאן דעביד ס"ל דכולם משום עדים וע"כ כיון שהם בתורת עדים ע"כ אם מה א' מהן בטל כיון דמשום עדים הן ולא משום תנאי ומזה הוכיח כמו שכתב הש"ך (ס' כ"א) דהגירסא בדברי ר' יוחנן אונסא כמאן דלא עביד ור"ל ס"ל דאונסא כמאן דעביד וע"כ ניחא דאזלי לטעמייהו דאם הי' הגירסא כמאן דלא עבר ברי"ש לא יתיישב

[והנה הקצה"ח לא ראה הפלוגתא דר"י ורשב"ל בירושלמי דבירושלמי (רפ"ב דגיטין) איתא שם בהיפך מן הש"ס דילן דאמרינן שם היה מחותם בארבעה ואמר בפני נכתב ובפני נחתם בשני עדים אילין תרין חורנא כו' תפלוגת' דר"י ור"ל דאתפלגו אמר לעשר' חתמו בגט והוחתמו מקצתן היום ומקצתן למחר ר"ל אמר כשר והשאר על תנאי ר"י אמר פסול עד שיחתמו בו ביום וע"ש בק"ע שהביא תשובת הרא"ש והכריע דהגירסא הוא עיקר בהירושלמי כמו שמוכח בכמה מקומות בירושלמי כמו שהביא שם הק"ע ולפי"ז קשה כיון דר"ל סובר דכולן משום תנאי (ולשיטת הירושלמי) א"כ אם מת א' מהם אמאי הגט בטל הא ר"ל ס"ל דאונסא כמאן דעביד (וכמו שמוכח מכל הפוסקים שפסקו כר"י לגבי ר"ל דאונסא כמאן דלא עביד דאונס רחמנא פטרי' אמרינן אבל אונס רחמנא חייבי' לא אמרינן) וא"כ אם מת א' מהן נמי נימא אונסא כמאן דעביד מידי דהוי אכל תנאי דעלמא:

והנה (שם) תירצתי דלא אמרינן אונסא כמאן דעביד אלא דוקא אם כוונתו להרווחה אבל אם כונתו לצעורי לא הוי אונסא כמאן דעביד כיון דבעי לצעורי דווקא וע"כ הכא ודאי בעדים אם אמר לעשרה דודאי אין כונתו להרוחה דמה יהיה לו ריוח בזה וע"כ לא הוי אונסא כמאן דעביד אפי' לר"ל אך לפי מה שביארתי לעיל דהירו' אינו מחלק בין להרוחה בין לצעורי אם כן לא יתיישב ודוחק לומר דלשיטת הירושלמי דבזה פליגי ת"ק ורשב"ג וכמו דאמרינן לקמן חד בר נש אקדים פריטין לאילפא ונגב נהרא אתא עובדא קומי ר"נ בר יעקב הא אילפא אייתי נהרא (והוא משום דסובר דאונסא כמאן דעביד) אבא בר הונא בשם רבי אבא הוה מצלי דנגב נהרא בגין דיסב פריטי (פי' משום דסובר דאונסא כמאן דלא עביד). א"ר יוחנן ור' בא לא סברין כרשב"ג ר"ל ור"נ בר יעקב סברין כרשב"ג וא"כ כיון דתנאי פליגי בזה דת"ק סובר דאונסא כמאן דלא עביד ורשב"ג סובר דאונסא כמאן דעביד וא"כ אתי מתניתין דגיטין (ד' ס"ו) דאם מת א' מהן ה"ז גט בטל דלא כרשב"ג זהו דוחק:

ע"כ נראה לי דהא דפליגי אם אונסא כמאן דעבד או כמאן דלא עבד זהו דווקא אם הדבר הי' תלוי תחילה ברצונו וע"כ אם אירע לו אונס אח"כ סובר רשב"ל דאונסא כמאן דעביד אבל בתנאי דתחילה לא הי' תלוי ברצונו אלא שהלוי ברצון אחר וע"כ אם התנה ודאי הי' כונתו שאפי' באונס נמי יהי' כמאן דלא עביד כיון שהדבר אין תלוי ברצונו ע"כ אפי' באונס נמי לא הוי כמאן דעבד וע"כ אם אמר לעשרה כולכם כתובו א' כותב וכולם חותמין אפילו אי הוה שנים משום עדים וכולן משום תנאי אעפ"כ כיון שזה אינו תלוי ברצונו אלא ברצונם ואם לא ירצו לחתום הרי הגט בטל אע"ג דמה לו לעשות אם העדים

אינם רוצים לחתום וא"כ אין עכבה ממנו וא"כ אין כאן תנאי אלא ודאי שהי' התנאי שלו שאם לא יהי' נחתם בכולם יהי' הגט בטל וה"נ אם מת א' מהם וכמו שביארתי על הא דאמר בירושלמי על דעתי' דר"ל אין הוי צריך למיעבד ואין אתא יום פלן ולא כנסתה לי לא יהוי לי עליך כלום (פי' איך שיהי' אם באונס אם ברצון כל זמן שלא תהא כנוסה לא יהוי לי עליך כלום וע"כ לא הוי אונסא כמאן דעביד אפי' לר"ל וה"נ בתנאי של עדים כיון דזה אינו תלוי לא ברצונו ולא ברצונה א"כ הי' התנאי שלו שאם לא יהי' נחתם בכולם לא הוי גט וע"כ אם מת א' מהן הגט בטל) ודו"ק:

פרק ח

הלכה א

קטע ג

הזורק גט לאשתו והיא בתוך ביתה או בתוך חצירה ה"ז מגורשת כו' ובגמ' וגינתה וחצירה אינן משועבדין לאיש לאכילת פירות ר' יהושע בשם ר' ינאי עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ר' יצחק בר חקולה בשם ר' הושעי' אפי' לא כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ואתי' דר' ינאי כרבנן ודר' הושעי' כר' מאיר דר' ינאי כרבנן דרבנן אמרין על ידי שיד העבד כיד רבו כו'.: (ובכאן יש ט"ס וחילוף השורות) וצ"ל דרבנן אמרי ע"י שאין יד העבד כיד רבו הוא זכה גיטו מידו וגינתה וחצירה הואיל והן משועבדין לאיש לאכילת פירות עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסיך (פי' דלרבנן לא אמרינן גיטה וחצירה באים כאחת) והא דהעבד משתחרר הוא מחמת שאין יד העבד כיד רבו וע"כ אומר ר' ינאי עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסיך וקשי' על דרבנן הוא יד העבד כיד רבו והוא זכה גיטו:

והנה בכאן נדחק הפ"מ וע"כ נראה לי שנתחלפו אח"כ והוא ט"ס וצ"ל וקשי' על דר"מ הוא) ובכאן צ"ל ודר' הושעי' כר"מ דר' מאיר אמר על ידי שאין האשה כיד בעלה והוא (ט"ס וצ"ל) על ידי שיד האשה כיד בעלה היא זכתה גיטו מידו וגינתה וחצירה אעפ"י שהן משועבדין לאכילה פירות אפילו לא כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך (והוא משום דלר"מ צריך לומר דגיטו וידו באים כאחת) וא"כ אפי' לא כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך (ובכאן צ"ל וקשי' על דר"מ הוא יד העבד כיד רבו והוא זכה גיטו (פי' דיד האשה לא קשי' כלכך וכמו דאמרי' בגיטין (ד' ע"ז) א"ל רבינא לרב אשי רבא יד האשה קא קשי' לי נהי דקני לי' למעשה ידי' ידי' גופא מי קני א"ל רבא יד עבד קא קשי' לי' ולמ"ד בשטר ע"י עצמו יד עבד כיד רבו דמי' אלא גיטו וידו באים כאחת הכא נמי גיטה וחצירה באין

כאחת) וע"ז אומר וקשי' על דר"מ הוא יד העבד כיד רבו והוא זכה גיטו (פי' דמהאשה לא קשי' כל כך מחמת שאינה משועבדת רק למעשה ידי' ע"כ לא אמרינן גיטה וחצירה באים כאחת וא"כ אם נתן בחצירה צריך לכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסיך: אך יד העבד קא קשי' דאיך משתחרר וא"כ צריך לומר דגיטו וידו באים כאחת וע"כ סובר ר' הושעי' דאפי' לא כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ועוד יתבאר לקמן בזה:

עוד שם נפלו לו נכסים ולה אפי' כתב כמו שלא כתב הי' נשוי את בת אחיו אפי' כתב כמו שלא כתב (ופי' הפ"מ נפלו לו נכסים ולה בשותפות אפילו כתב דין ודברים אין לי בנכסיך כמו שלא כתב כלומר באלו הנכסים של שותפות דמסתמא לא הי' כונתו לסלק עצמו אלא מנכסים שלה לבדה הי' נשוי את בת אחיו פירושא דרישא הוא כלומר והיכי דמי שנפלו לו בשותפות כגון שהי' נשוי בת אחיו והיא בת יורשת וחולקין בירושת אביו): [ולי נראה דהא שכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך היינו שאין לבעל פירות של הנכסים שלה אבל אם יש להם בשותפות וא"כ כיון שלא נתחלק א"כ בכל חלק וחלק יש שותפות הבעל וא"כ אגיד גביה וכמו דאיתא בנדרים (רפ"ה ה"א) רבנן אמרי כל חלק וחלק של שותפות הוא ראב"י אומר זה נכנס לתוך שלו וזה נכנס לתוך שלו ואפי' לראב"י שיכול לומר לתוך שלי אינכנס היינו דווקא אם הוא נכנס לצרכו ע"כ אמרינן דיש ברירה וכבר הקשו על זה דהא אנן קיילן דבדאורייתא אין ברירה וכתבו הפוסקים בשם ר"ת דהטעם הוא משום דויתר מותר כו' ואפי' לפי מה שכתב הר"ן (שם) דבחצר השותפין בשעה שכל אחד משתמש הוא שלו וכמו שהאריך בזה הר"ן בנדרים (דף מה). אך זהו דווקא אם הוא משתמש לצרכו אבל אם זורק לה גט א"כ לא נשתמשה כלל וע"כ הוי של שותפין ולא זכתה בהגט וכמו שביארתי בספרי נחלת יהושע (ס' כג) על הירושלמי (פ"ה דנדרים ה"א) ר' יוחנן בשם ר' ינאי השותפים קונים זה מזה בחצר וחייבים זה בנזקי זה אמר ר' בון בר כהנא באומר צבור ואקנה (צ"ל ותקנה) אבל אם צבורין לא קנה עד שיטלטל. והנה הפ"מ פי' שם בדוחק. וכתבתי שם שנראה לי שהפי' הוא כמו שביארתי בספרי עמק יהושע (ס' יא) דבחצר השותפין בשעה שכל אחד משתמש הוא משתמש בשלו וכמו שהאריך בזה הר"ן בנדרים (דף מה) וע"כ אם היו צבורין מתחילה לא קנה מטעם חצירו דכיון שהראשון נשתמש בה מתחילה ונעשית חצירו וא"כ איך יהיה חצירו של השני במה שזה מקנה לו חפצו והוא משתמש בה עכשיו ונעשית חצירו דכיון דלא הוי עדיין חצירו א"כ אין החפץ נקנה לו בזה ולא אמרינן דעי"ז החפץ נעשית חצירו דבשעה שמניח בה חפצו נעשה חצירו שלו וע"כ קנה החפץ וחצרו וחפצו באים כאחת כמו דאמרינן גבי גט דכל שהוא מטעם קנין לא אמרינן דבאים כאחת וכמו שביארתי שם

דלא אמרינן גיטו וידו באים כאחת אלא דווקא גבי גט דבגט אשה ושיחרורי עבדים הוא אינו בתורת קנין שמקנה את האשה או את העבד לעצמו דהא יכול לגרש או לשחרר בע"כ וע"ז אמרינן בגיטין (דף עו) דגיטו וידו באים כאחת משא"כ מה שהוא בתורת קנין לא נוכל לומר דגיטו וידו באים כאחת ולא נוכל לומר שיזכה את החצר ע"י השטר המונח בחצר דכיון דעדיין לא קנה את החצר א"כ אינו מונח השטר בחצר וכמו שכתב הקצה"ח בה' מקח וממכר (ס' ר) וע"ז אמר' ר' בון בר כהנא באומר צבור ותקנה וע"כ כיון שאמר לו צבור ותקנה א"כ מטלטל החפץ ומניחו וכל מקום שהוא מהלך הרי הוא שלו אבל אם היו צבורין לא קנה כגון שהיו צבורין מתחילה לא קנה דגבי קנין לא אמרינן דבאים כאחת שיהיה חצירו מחמת החפץ המונח בתוכו והחפץ יהיה שלו ע"י החצר זה לא הוי גבי קנין]

וע"ז אמר הכא בירושלמי הי' נשוי, את בת אחיו אפי' כתב כמו שלא כתב והוא משום שבחצר כל מקום ומקום הוא של שותפות וא"כ לא הוי חצר דידה ואע"ג דאיפשר לומר דכיון דזורק לה הגט א"כ נקנה החצר ע"י הגט המונח בחצר אעפ"כ לא הוי גט:

אך לפי"ז היינו דווקא אליבא דר' ינאי שסובר כרבנן דלא אמרי' גבי גט גיטה וחצירה באים כאחת וע"כ אמר ר' ינאי עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסיך וע"ז אומר אעפ"י שכתב במאן דלא כתב אבל אליבא דר"מ א"כ איפשר לומר דכיון דאמרי' דגיטו וידו באשה וכן בעבד השיחרור וידו באים כאחת וא"כ בחצר השותפין כיון שזרק לה הגט א"כ נקנה החצר ע"י הגט שלה המונח על החצר וא"כ בשעה ההיא הוי החצר שלה וגיטה וחצירה באים כאחת והא דאמר אעפ"י שכתב לה כמו שלא כתב היינו לרבנן דבעי כתיבה ולא אמרינן גיטה וחצירה באים כאחת משא"כ לר"מ דלא בעי כתיבה משום דאמרינן גיטה וחצירה באים כאחת א"כ אפי' בכה"ג נמי תיהוי גט ויש לדחות ודו"ק:

קטע ד

עוד שם ר' ירמי' בעי זרקו לה בחצר שאינה של שניהן מהו ר' אחא בשם ר' חנינא צריכה לרבנן אמר ר' אבין מחלוקת רב ור' חייא רובה דמר ר' שמואל כו' בשם רב אין משיכה קונה בחצר שאינה של שניהן ותני ר' חייא ופליג אימתי אמרו המטלטלין נקנין במשיכה ברה"ר או בחצר שאינה של שניהן כו' ועיין בפ"מ שהקשה דהא התם במשיכה פליגי והכא גבי גט דבעי זרקו לה כו' לאו משום משיכה הוא וצ"ל דר' אבין דקאמר מחלוקת כו' לא דבעי למימר דתלי בפלוגתיי' אלא מתוך מחלקותם פשטינן לה דקתני ברשות זה שהיו מופקדים אצלו כו' אלמא היכא דלא מהני משיכה מהני שכירות מקום וה"נ גבי גט דשכירות מקום מהני בזרקו לה במקום שאין החצר קונה כו' ודבריו דחוקים מאוד ועיין

בס' נחלת יהושע (ס' כ"ג) דהא דבעי בפ"ב (ה"ג) מסר לה במוסירה מהו מדת הדין את אמר נקנה המקח והכא אמר הכין או שני' היא דכתיב ונתן בידה עד שיהא כולו בידה וא"כ מיבעי' ליה אם הגט נקנה ע"י קנינים כגון מסירה שהפרה נקנית בזה וביארתי שם שזהו דווקא במסירה אבל לא במשיכה דמסירה הוא דווקא מכח המקנה ולכן במציאה ובנכסי הגר אינו קונה כמו דאמרינן בפ"ק דב"מ מסירה מחבירו קני במציאה ובנכסי הגר לא קני דמאן מסר לן דלקני אבל במשיכה קני אפי' במציאה כמו שכתבו התוס' בב"ב (ד' ע"ו) וע"כ במשיכה כיון שזהו מחמת הקונה ודאי דלא מהני דגט הוא דווקא מצד הבעל דהא לא בעינן רצונה וכה"ג אמרינן בפ"ק בקידושין (ד' ז') ושלחה ולא שתשלח אה עצמה. ועיין שם שהארכתי בזה):

ע"כ נראה לי לבאר הירושלמי דר' ירמיה בעי זרקו לה בחצר שאינה של שניהן מהו ר' אחא בשם כו' אמר ר' אבין מחלוקת רב ור' חייא רובה דמר ר' שמואל כו' בשם רב אין משיכ' קונה בחצר שאינה של שניהן ותני ר' חייא ופליג כו' וא"כ פליגי אם משיכה בחצר שאינה של שניהן הוי כמו משיכה לרשותי' דמשיכה בעינן שימשוך לרשותיה (וכמו שכתבו התוס' בבכורות (ד' י"ג) דלר"ל דאמר משיכה מפורשת מן התורה ליגמר שיקנה בכסף בהדיוט כמו בהקדש ומשיכה נמי תקני בהקדש כמו בהדיוט ותירצו התוס' דמשיכה לא שייך בהקדש דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא) וע"כ אומר דאם זרקו לה בחצר שאינה של שניהן אם קונה לה הד' אמות בקרוב לה תלוי בפלוגתא אם משיכה קונה בחצר שאינה של שניהן דלמ"ד משיכה קונה בחצר שאינה של שניהן וע"כ כיון דתיקנו משיכה בחצר שאינה של שניהן או ברה"ר ע"כ תיקנו נמי לד' אמות אבל אי אין משיכה קונה בחצר שאינה של שניהן או ברה"ר והוא מפני שאין משיכה אלא דוקא אם משך לרשותו והכי נמי לענין ד' אמות. ועיין תוס' גיטין (ד' ע"ח) בד"ה ר' יוחנן כו' ועוד קשה דרב אשי אית ליה התם דברה"ר לא תיקנו ד' אמות והכא תנן הית' עומדת ברה"ר קרוב לה מגורשת וי"ל דהתם באין יכול לשומרו והכא ביכולה לשומרו כו':

הלכה ג

קטע ו

שם (ה"ג) ר' יסא בשם ר' יוחנן זו בגיטין משא"כ במתנה רובה דר' יוחנן ורובה דריש לקיש כו' עיין מה שביארתי על זה בספרי נועם ירושלמי (פ"ד דפיאה):

קטע ח

עוד שם ר' אבין בשם ר' חזקיה בשכר הלבלר שנו ופי' הפ"מ לפרושי מתניתין קא אהי דקתני מחצה על מחצה מגורשת ואינה מגורשת ולא קתני אינה מגורשת אלא לאשמועינן שמדינא הבעל נותן שכר הסופר וכאן דמחצה על מחצה הוא שניהם נתחייבו לשלם שכר הסופר וצריך לבאר דבכל מקום דקתני מגורשת ואינה מגורשת היינו דצריך ליתן גט אחר ואם מת הבעל חולצת ולא מתייבמת ואמאי קאמר הכא ר' אבין בשם חזקיה בשכר הלבלר שנו ונראה לי שהוא כמו דאמרינן בגיטין (ד' ע"ח) היכי דמי קרוב לה והיכי דמי קרוב לו אמר רב ד' אמות שלה זהו קרוב לה ד' אמות שלו זהו קרוב לו היכי דמי מחצה על מחצה אמר רב שמואל בר יצחק כגון שהיו שניהם עומדים בד' אמות וליחזי הי מנייהו קדים כו' אלא אמר רב כהנא הכא בד' אמות מצומצמות עסקינן וגט יוצא מארבע אמות שלו לארבע אמות שלה והא אגיד גביה אלא אמר רבה ורב יוסף הכא בשתי כיתי עדים עסקינן כו' ולחזקיה הוה דוחק לאוקמי בהכי דהוי קשה לי' קושי' התוס' בד"ה והא אי איפשר כו' דא"כ אוקמי תרי בהדי תרי ואוקי איתתא בחזקת אשת איש כו' ועוד אפשר לומר כמו שהקשו התוס' (שם) דלישני כגון דלא ידעינן הי מנייהו קדים ולכך הוי ספיקא ותירצו דמחצה על מחצה נא משמע הכי וא"כ בתרי לגבי תרי הוי נמי ספיקא ומחצה על מחצה לא משמע הכי וע"כ מפרש לענין אם נאבד הגט וצריך לכתוב לה גט אחר וא"כ איפשר כגון שהיה גט יוצא מד' אמות שלו לד' אמות שלה ולא קשי' דהא אגידא גביה דזהו דוקא לענין שתהא מגורשת אבל לענין דשל מי הוא הגט עצמו ואם נאבד צריך לכתוב גט אחר (וכמו דתנן וכן לענין בע"ח) לענין זה לא קשי' דהא אגידא גבי' דזהו דוקא לענין שתהא מגורשת וכמו דאמרינן בירושלמי (רפ"ק דגיטין ה"א) ר' עזרא בעי קומי ר מנא איש ואשה שהיו תפוסין בגט היא אומרת זכיתי והוא אומר לא זכית תפלוגתא דרבי ורשב"ג דאתפלגון המלוה והלוה שהיו תפוסין בשטרות כו' א"ל דברי הכל היא הכא אפי' כולו בידה וחלק א' בידו אינו גט דכתיב ונתן בידה עד שיהא כולה בידה וזהו דוקא לענין שתהא מגורשת אבל לא לענין זכות בהגט:

וע"כ אמר חזקי' דהא דתנן מגורשת ואינה מגורשת בשכר הלבלר שנו משום שהוא מפרש בד' אמות מצומצמות עסקינן וגט יוצא מד' אמות שלו לד' אמות שלה ולא קשה דהא אגידא גבי' דזהו דוקא לענין שתהא מגורשת אבל לא לענין הגט עצמו וע"ז אמר מגורשת ואינה מגורשת ששניהם צריכין לשלם שכר הלבלר והא דקאמר הכא אחר הפלוגתא דר"י ור"ל דאמר ר' יסא בשם ר' יוחנן זו בגיטין מה שאין כן במתנה הוא שמזה מוכח דחזקי' לא סבר כר' יוחנן דזו בגיטין משא"כ במתנה דלדברי ר' יוחנן שסובר

דבמתנה אין ד' אמות קונה א"כ כיון דלחזקי' דמוקי לה בח' אמות מצומצמות ואינה מגורשת משום דאגידא גבי' א"כ לא תזכה בעצמות הגט משום ד' אמות דהא במתנה לא תיקנו ד' אמות בשלמא אם היא מגורשת ניחא דתיקנו ד' אמות אבל לחזקיה כיון שאינה מגורשת בודאי א"כ לא ליקנו לה ד' אמות כלל א"כ מוכח דחזקי' פליג על ר' יוחנן ולר' יוחנן לא קשה דהא ר' יוחנן מפרש לענין שתהא מגורשת לגמרי ומחצה על מחצה מגורשת ואינה מגורשת וכמו דאמרינן בגיטין (דף ע"ח) אמר רב שמן בר אבא לדידי מפרשא לי מיניה דר' יוחנן הוא יכול לשומרו והיא אינה יכולה לשומרו זהו קרוב לו כו' שניהם יכולים לשומרו ושניהם אינם יכולים זהו מחצה על מחצה וא"כ מפרש לענין שתהא מגורשת ולא קשי' דהא אגידא גבי' משים דהוא מפרש קרוב לה דהיינו שהיא יכולה לשומרו וכן בירושלמי (ה"ב) שמעון בר בא בשם ר' יוחנן קרוב לה מלו מגורשת לו מלה אינהמגורשת מחצה על מחצה מגורשת ואינה מגורשת וע"כ סובר ר' יוחנן דבד' אמות במתנה אינה קונה וכמו דאמרינן בגיטין (ד' ע"ח) אמר ר' אסי א"ר יוחנן לגיטין אמרו ולא לדבר אחר:

ובזה יתבאר הירושלמי (פ"ק דב"מ ה"ד) ר"ל אמר אבא כהן כו' אדם זוכה במציאה בתוך ד' אמות שלו ר' יוחנן אמר והוא שתפול לתוך ידו כו' והתנינן קרוב לה מגורשת קרוב לו אינה מגורשת מחצה על מחצה מגורשת ואינה מגורשת חזקיה אמר בשכר הלבלר היא מתניתא ונדחק שם הפ"מ ופי' דהא לא שייכא כלל ואגב מייתי לה ומעתיק לה הכא ובמה שביארתי ניחא שהוא מקשה על דר' יוחנן דאמר והוא שתפול לתוך ידו והוא דלגיטין אמרו ולא לדבר אחר וע"ז מקשה מהא דתנן קרוב לה מגורשת קרוב לו אינה מגורשת מחצה על מחצה מגורשת ואינה מגורשת חזקי' אמר בשכר הלבלר שנו כמו שביארתי דאע"ג דלענין שתהא מותרת להנשא בודאי דמחצה על מחצה אינו גט כלל והוא רק לענין לשלם שכר הלבלר ומשום שזכתה בהגט עצמו אבל לא לענין שתהא מגורשת וא"כ קשה לר' יוחנן דאמר דדוקא בגיטין קונה ד' אמות אבל לא לדבר אחר וא"כ איך קונה הד' אמות לענין הגט גופא והירושלמי לא משני ע"ז והוא משום דאינה קושי' לר' יוחנן דר' יוחנן אזיל לטעמיה בירושלמי (פ"ח דגיטין ה"ב) שמעון בר בא בשם ר' יוחנן קרוב לה מגורשת קרוב לו אינה מגורשת מחצה על מחצה מגורשת ואינה מגורשת וא"כ הא דמחצה על מחצה מגורשת ואינה מגורשת היינו לענין אם הוא גירושין שמותרת להנשא ובהא ודאי תקנו ד' אמות אבל לא לענין מתנה דבמתנה לא תקנו ד' אמות ור' יוחנן לא סבר להא דחזקי' דבשכר הלבלר שנו ולענין גיטין בודאי דד' אמות קונה וא"כ לא קשה לר' יוחנן ודו"ק):

הלכה ד

קטע ג

שם (ה"ד) מתניתין ב"ש אומרים פוטר אדם את אשתו בגט ישן וב"ה אוסרין ואיזהו גט ישן כל שנתייחד עמה מאחר שכתבו לה כו' ובגמ' אנן תנינן מאחר שכתבו לה אית תניי תני מאחר שנתנו לה מ"ד מאחר שכתבו לה מסייע לב"ש מ"ד מאחר שנתנו לה מסייע לב"ה (פי' מ"ד מאחר שכתבו לה מסייע לב"ש פי' זהו רבותא אליבא דב"ש דאפי' נתייחד עמה בין כתיבה לנתינה אין חוששין) ומ"ד מאחר שנתנו לה מסייע לב"ה (פי' זהו חידוש אליבא דב"ה דאפי' לאחר הנתינה חוששין אבל מ"ד לאחר שכתבו לה מסייע לב"ש דאע"ג דלא נתגרשו עדיין כלל אפ"ה אין חוששין שמא נתייחד עמה ואף דב"ש במקום ב"ה אינו משנה א"כ לישמועינן רבותא יותר אליבא דב"ה ולתניי' אחר שנתנו לה. אך אעפ"כ כח דהתירא עדיף וע' שפת הנחל (דרוש י"א) מה שהבאתי מהתו' דביצה (ד' ב') דאמרינן התם אדמיפלגי בביצה לפלגי בתרנגולת להודיעך כחן דב"ש דבנולד שרי ולפלגי בתרנגולת להודיעך כחן של ב"ה דבמוקצה אסרי וכ"ת כח דהתירא עדיף כו' ועיין שם מה שהבאתי מהתוס' דעירובין (ד' ע"ב) דכח דהתירא דב"ש עדיף לא חשיב כ"כ דב"ש במקום ב"ה אינה משנה עיי"ש:

וע"כ אומר מאן דאמר מאחר שכתבו מסייע לב"ש (פי' דמסייע לב"ש דאע"ג דב"ש במקום ב"ה אינה משנה אעפ"כ כח דהתירא עדיף וע"כ משמיענו חידוש אליבא דב"ש מחמת דכח התירא עדיפא) ומאן דאמר מאחר שנתנו לה מסייע לב"ה (פי' שרוצה להשמיענו אליבא דב"ה אע"ג דלב"ש הוא כח דהתירא אף עפ"כ כיון דב"ש במקו' ב"ה אינה משנה ע"כ משמיענו חידוש אליבא דב"ה דאפילו לאחר שנתנו לא יגרש בגט ישן ולא החידוש שאליבא דב"ש אע"ג דלב"ש הוא כחא דהתירא הוא משום דב"ש במקום בית הילל אינה משנה) וע"ז אומר מ"ד מאחר שנתנו לה מסייע לב"ה ודו"ק:

הלכה י

קטע ב

(**ה"י**) **מתני'** גט קרח הכל משלימין עליה כו' א"ר יוחנן לית בה תצא אמר ר' אימי כמה קופין דעובדא הוה עליל קומי ר' יוחנן וקומי ריש לקיש ואינון אמרין פוק ושלם כר' עקיבא פי' הא דקאמר לית כאן תצא היינו משום דיכול להשלים עליה אפי' אחר נתינת הגט כיון שהשאר הוא בתורת תנאי וכמו שכתב הר"ן (ספ"ח דגיטין) דאף לר"ל שסובר דכולם משום עדים היינו דווקא בפשוט שעיקרו שנים והוא משום עדים אף כשהוא מוסיף עליהם נמי משום עדים אבל במקושר שהשלישי שהצריכו חכמים ודאי דינו

כמשום תנאי שאם לא כן עדותן בטילה אף כשהוא מוסיף על ג' ג"כ לתנאי הוא מתכוין וע"ז הקשה הר"ן דמעתה למה אמרה כנסה בגט קרח תצא מזה ומזה משום חשש כולכם והא אפי' אמר כולכם כיון דלא משמע אלא משום תנאי יכולה היא לקיים תנאה אפי' אחר שנישאת כדאמרינן בגיטין (דף פד) וכ"ת איפשר דמינסבא לאחר היום ומתגרשת מחר אטו בדידה קיימא לאגרושי משמע בהדי' שאף לאחר גירושין יכולה לקיים תנאה ומעתה למה תצא לבדוק אי אמר כולכם ותחתימם עלי' כיון דמשום תנאי אמר הכי כו' ועיי"ש במה שהאריך הר"ן בזה וע"ז אומר הירושלמי אמר ר' יוחנן לית בה תצא (פי' דהא יכול להשלים עלי' אפי' אחר נתינת הגט וע"ז אומר אמר ר' אימי כמה קופין דעובדא הוה עליל קומי ר' יוחנן וקומי ריש לקיש ואינון אמרין פוק ושלם כר' עקיבא (פי' דכמה קופין דעובדא הוה עליל קומי ר' יוחנן ור"ל (פי' אע"ג דר"י ור"ל פליגי בפשוט אי כולם משום עדים או שנים משום עדים וכולם משום תנאי וכמו דאמרינן בירושלמי (רפ"ב דגיטין ה"א) דאתפלגון אמר לעשרה חתמו בגט וחתמו מקצתן היום ומקצתן למחר ריש לקיש אמר כשר והשאר על תנאי ור' יוחנן אמר פסול עד שיחתמו בו ביום (והוא בהיפוך מן הש"ס דילן דהש"ס דילן אמר דר' יוחנן אמר שנים משום עדים וכולן משום תנאי ור"ל אמר כולם משום עדים ולשיטת הירושלמי הוא בהיפוך דר' יוחנן אמר כולן משום עדים ור"ל אמר דשנים משום עדים והשאר משום תנאי) וע"ז אומר כמה קופין דעובדא הוה עליל קומי ר' יוחנן וקומי ריש לקיש ואינון אמרין פוק ושלם כר' עקיבא (פי' אפי' לאחר נתינת הגט ואפי' לר' יוחנן שאומר דכולם משום עדים אך במקושר מודה דהוי משום תנאי) והוא משום דבמקושר שהשלישי שהצריכו חכמים הוא משום תנאי שאם לא כן עדותן בטילה אף. השאר נמי הוי משום תנאי וא"כ כיון שהוא משום תנאי יוכל לקיים אף אחר נתינת הגט (ודלא כמו שכתב הר"ן). וע"כ אמר לית כאן תצא]:

פרק ט

הלכה א

קטע ג

ר' ירמי' בעי הרי שאמר לה הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני כו' עיין בספרי עמק יהושע סי' י"ד) ובספרי שפת הנחל (דרוש י') מה שהארכתי בזה:

קטע ד

עוד שם השיב ר' עקיבא הרי זה שנאסרה עליו הי' כהן ומת המגרש לא נמצאת אלמנה לו וגרושה לכל אחיו הכהנים וכי במה החמירה תורה בגרושה או באלמנה החמירה

התורה בגרושה יותר מאלמנה ומה אם גרושה חמורה לכל לא נאסרה ממה שהותר בה מצד גירושין שבה אלמנה קלה אינו דין שתאסר ממה שהותר לה מצד אשת איש שבה אפי' אצלו נגעו בה גירושין ומה אלמנה וגרושה נאסרה ממה שהותר לה מצד אשת איש שבה גירושין חמורין לא כל שכן שתאסר ממה שהותר לה מצד גירושין שבה:

הנה הפ"מ נדחק בזה הירושלמי וכן הק"ע ובירושלמי הזה יש (ט"ס ויש בו חילוף השורות ונראה לי להגיה וכצ"ל) השיב ר' עקיבא הרי שהי' גרושה ואלמנה לא נמצאת אלמנה לו וגרושה לכל אחיו הכהנים (פי' שתחילה הי' תשובת ר' עקיבא הרי שהי' גרושה (פי' בחוץ מפלוני) ואלמנה דהיינו שנישאת לאחר ומת) לא נמצאת אלמנה לו וגרושה לכל אחיו הכהנים (פי' דלזה הוא רק אלמנה דהא מגירושין הראשונים הי' אסורה לו וא"כ היא רק אלמנה אבל לאחיו הכהנים הי' גרושה שהי' מותרת להם מחמת הגירושין וכי במה החמירה התורה בגרושה או באלמנה (פי' שכח הגירושין אינה מתרת כמו המיתה) דהא בגירושין היא אסורה לכהנים ובמיתה היא מותרת לכהנים ג"כ רק שאסורה לכה"ג וא"כ היתר המיתה היא גדולה יותר) וע"ז אומר מה אלמנה הקלה (כצ"ל) (פי' שבאלמנה שמותרת ע"י מיתה היא מותרת יותר מגרושה נאסרה ממה שהותר לה מצד גירושין שבה (פי' דאעפ"כ אסורה לאותו פלוני מחמת שיש בה צד גירושין דהא לאחיו הכהנים היא אסורה מחמת גרושה וע"כ אסור' לו ג"כ מצד גרושה) גרושה החמור' לכל (פי' שהיתר הגרושה אינו גדול כ"כ כמו היתר המיתה) אינו דין שתאסר ממה שהותר לה מצד אשת איש שבה (פי' כיון דלאחר שנתגרשה אם כן עדיין אסורה לא' מצד אשת איש שבה א"כ אסורה לכל):

וע"ז אומר אפי' אצלו נגעו בו גירושין (פי' דמהו הק"ו דהא הא שנישאת לאחר ומת דמותרת לזה שנאסרה עלי' היינו משום דר"א סובר דמותרת להנשא לאחר וע"כ אמרינן שניתקה האישות הראשון או שהמיתה מתרת אבל אם לא הי' גירושין א"כ לא תוכל להנשא לאחר וא"כ לא תהי' מותרת לזה כלל וא"כ מה שרצה ר"ע להוכיח שנאסרה לו מצד גירושין של אחרים הא גם אצלו נגעו בו הגירושין דאי לאו הכי היתי' יכולה להנשא לזה וא"כ היא גרושה אליו ג"כ אלא שתחילה לא הי' מותרת לו ואח"כ מותרת לו אבל הכל הי' צד הגירושין):

ובכאן צ"ל הרי שהי' זה שנאסרה עליו כהן ומת המגרש ל נמצאת אלמנה לו וגרושה לכל אחיו הכהנים מה גרושה שהיא קלה אסורה בשביל צד גירושין שבה אשת איש שהיא חמורה לא כל שכן והוא כמו דאמרינן בש"ס דינן בגיטין (ד' פ"ג) דאין ההוכחה ממה שנשאת לאחר ונתארמלה אלא דההוכחה הוא אם מת המגרש בעצמו אח"כ א"כ

היא גרושה אצל כל אדם והיא אצל אלמנה והגירושין לא הועיל לו כלום ואעפ"כ אסורה בשביל צד גירושין שבה אשת איש חמורה לא כ"ש דבר אחר הרי שאמר להרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני והלכה ונישאת לאחר וילדה ממנו בנים ומת והלכה וניסת לאותו לא נמצאו בניה ממזירים (כצ"ל) (והוא כמו דאמרינן בש"ס דילן בגיטין שם דהתשובה אם ניסת לאותו פלוני בניה ממזירים הוא בתנאי דעל מנת והתשובה דהרי זה שנאסרה עליו כהן הוא בחוץ מפלוני דבע"מ הרי הותרה אצלו בזנות):

קטע ה

עוד שם מילתי' אמרה שאין גירושין מתירין מה שאסר הראשון והנה המפרשים נדחקו בזה ומה שפי' הפ"מ הוא דחוק מאוד והק"ע גריס מילתי' אמרה שאין מיתה מתרת מה שאסר הראשון והוא דחוק מאוד וגם מה דאמרינן אח"כ אמר ר' שמי מצינו אשה בתחילה אין חייבין עלי' משום ערוה ובסוף חייבין עלי' משום ערוה הוא ג"כ דוחק:

ע"כ נראה לי שהוא (ט"ס וצ"ל) מילתי' אמרה שגירושין מתירין מה שאסר הראשון (או שצ"ל שמיתה מתרת מה שאסר הראשון) והוא דקאי על בעי' דר' ירמי' דבעי הרי שאמר לה הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני והלכה וניסת לאחר ומת האיך זה מתיר מה שאסר הראשון והנה מהא דהשיב ר' טרפון הרי שאמר לה הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני והלכה וניסת לאחיה ומת בלא בנים האיך זו מתייבמת לא נמצא מתנה על מה שכתב בתורה כבר ביארתי בס' שה"נ (דרוש י') דמזה אין ראי' דלענין יבום סובר ר"א נישואין הראשונים מפילין וע"כ אמר מילתי' אמרה שמיתתו גירושין ולא נישואין דאם הי' הנישואין מתירין משום דנתקה האישות הראשון כמו לשיטת הש"ס דילן וכמו דכתבו התוס' בגיטין (ד' פ"ג) א"כ איך הי' משיב ר"ט הרי שאמר כו' הא באמת מותרת להתייבם ופ"ז אמרה שמיתתו גירושין הא נישואין לא וא"כ אין ראי' ממה שהשיב ר"ט דלענין יבום אסורה מחמת דנישואין הראשונים מפילין כמו שסובר ר"א וכמו שביארתי שם בס' שפת הנחל:

וא"כ לא נפשטה עדיין הבעי' דר' ירמי' אם זה מתיר מה שאסר הראשון אך מתשובות ר' עקיבא שהשיב מתחילה על הרי שהי' גרושה ואלמנה כו' וכמו שביארתי שההוכחה הי' אם נישאת לאחר ומת וא"כ היא אלמנה לאותו פלוני וא"כ היא מותר' לו אם הוא כהן ואעפ"כ אסורה עליו מצד שהיא גרושה לכל אדם. וע"ז הקשו אפי' אצלו נגעו בו גירושין וע"כ הביא ראי' אח"כ ממיתת המגרש שמת אחר שגירש אך מהתשובה שהשיב מתחילה מוכח דלר"א אם ניסת לאחר ומת מותרת לאותו פלוני ורק אם הוא כהן אסורה עליו מצד שהיא גרושה לכל אדם:

וע"ז אומר מילתי' אמרה שגירושין מתירין מה שאסר הראשון (כצ"ל) וא"כ ניחא מה שהשיב ר"ע מתחילה אלא שהי' קשה דהא אפי' אצלו נגעו בו הגירושין אבל זה מוכח בודאי דלר"א אם ניסת לאחר מותרת לאותו פלוני דאל"ה א"כ אסורה לאותו פלוני אפי' לא הי' כהן ע"ז אמר מילתי' אמרה שגירושין מתירין מה שאסר הראשון וא"כ נפשטה הבעי' דר' ירמי' דמותרת לאותו פלוני לר"א:

[**וע"ז** אומר אמר ר' שמי מצינו אשה בתחילה אין חייבין עליה משום ערוה ובסוף חייבין עליה משום ערוה והנה הפ"מ פירש דקאי על תשובתו של ר"ע שאמר לה הרי את מותרת לכל אדם ע"מ שלא תנשאי לפלוני ונישאת אח"כ לאותו פלוני א"כ הרי הגט בטל ובני' ממזירין. וע"ז אומר מצינו אשה בתחילה אין חייבין עליה משום ערוה וכמו דפריך בש"ס דילן בגיטין (דף פג) אי הכי בכולהו תנאי דעלמא לא תנסיב דילמא לא קיימא ליה לתנאו ונמצא גט בטל ובני' ממזירין וא"ל ר' מנא למה זה דומה לא' שאמר לאשתו ה"ז גיטיך ע"מ שתבעלי לפלוני בתחילה הוא אסור לבעול עבר ובעל הותר הגט למפרע וכי היכי דהתם הותר לכתחילה א"כ ה"נ אם עבר על התנאי הוי ערוה למפרע והק"ע הקשה דהא בכל תנאי אם עבר הוי ערוה למפרע ותירץ דהירושלמי סובר דאפילו בתנאי שהוא בשב ואל תעשה אסורה לעולם עד שיתקיים התנאי והוא דחוק:

ע"כ נראה לי דקאי אהא דאמר מילתי' אמרה שגירושין מתירין מה שאסר הראשון ופ"ז אומר אמר ר' שמי מצינו אשה בתחילה אין חייבין עליה משום ערוה ובסוף חייבין עליה משום ערוה והוא (ט"ס וצ"ל) בתחילה חייבין עליה משום ערוה ובסוף אין חייבין עליה משום ערוה (פי' שהקשה דאיך איפשר שאם אמר לה חוץ מפלוני ואח"כ נישאת לאחר שתהא מותרת לפלוני והיכן מצינו שיהיה איסור אשת איש נפקע ע"י אחר (וכמו דאמרינן בגיטין (ד' פ"ג) השיב רשב"א תשובה לדברי ר"א היכן מצינו שזה איסר וזה מתיר ופירש"י נישואי בעלה הראשון אסרה ע"ז ונישואי השני יתירוה איך יהיה בזה היתר למה שאמר חוץ מפלוני). וע"ז אומר מצינו אשה בתחילה חייבין עליה משום ערוה ובסוף אין חייבין עליה משום ערוה ואיך יהיה נפקע האישות (וכמו דאמרינן בירושלמי (פ"ג דקידושין ה' א) הרי את מקודשת לי שלשים יום ה"ז מקודשת מה בין הקדש מה בין אשה מצינו הקדש יוצא בלא פדיון ולא מצינו אשה יוצאה בלא גט וא"כ איך יהיה נפקע האישות ע"י אישות דאחרים שהאישות של השני תתיר אפי' למי שאסרה הראשון) וע"ז אומר א"ל ר' מנא למה זה דומה לא' שאמר לאשתו ה"ז גיטיך ע"מ שתבעלי לפלוני בתחילה הוא אסור לבעל עבר ובעל הותר הגט למפרע אלמא דיוכל להיות היתר האישות ע"י שתבעלי אעפ"י שבתחילה הוא אסור משום ערוה והוא משום דסוף ביאה

קונה ועיין במה שביארתי ע"ז (בפ"ו דיבמות) ואעפ"כ עבר ובעל הותר הגט למפרע. והכא נמי כיון שנישאת לאחר א"כ ניתקה האישות הראשון לשני וע"כ אם מת מתירתו המיתה של השני]:

הלכה ו

קטע ב

(**ה"ו**) **מילתי**' דרבנן אמרין שאין פרטו של ר' מאיר כללו של ר' יהודה עיין בפ"ק דנזיר (ה"ב) מה שביארתי בזה.

הלכה ח

קטע ב

(**ה"ח**) **מתניתין** שייר מקצת הגט כו' כתב הסופר ועד כשר כו' ובגמ' כיני מתניתא כתב סופר ועד כשר איש פלוני כשר בן איש פלוני כשר איש פלוני בן איש פלוני ולא כתב עד כשר אמר ר' אלעזר דברי הכל היא אמר ר' יוחנן דר' יהודה היא אמר ר' יוסי לא בעית מדעתי' דר' יוחנן פליג בשיטתו השיבוהו לאו רבו דו אמר בשם ר' זעירא מכיון שאינו מצוי לזווג ולא זיווג ופי' הפ"מ דקאי על הא דקאמר איש פלוני בן איש פלוני ולא כתב עד כשר וקאמר ד"ה היא כלומר דר"א פליג על הא דתנן דאיש פלוני כשר אפי' בלא עד והילכך דווקא אם כתב עד משו' דר' יהודה סובר דבעינן ידים מוכיחות כו' והנה דבריו דחוקים מאוד. והק"ע פי' דר"א אמר דברי הכל היא הא דתנן כתב סופר ועד כשר אמר ר"י דר' יהודה היא וגריס ר' יוסי היא ופי' דחתם סופר שנינו וא"כ חיישינן דילמא אמר לשנים לחתום ומחמת כיסופא דסופר אמרו לו לחתום וע"כ אומר דר' יוסי היא דר' יוסי פוסל באומר אמרו וע"ז אמר ר' יוסי לא בעית מדעתי' דר' יוחנן פליג בשיטתו השיבוהו ואח"כ גריס לאורכו כשר וע"ז אמר ר' זירא היא מכיון שאינו מצוי לזווג אפי' זיווג כמו שלא זיווג וע"כ לא חיישינן שמא תרי גיטי הוי כו' עיין שם וכל דבריהם דחוקים למאוד: **ע"כ** נ"ל לבאר והוא דכן צריך לגרוס כיני מתניתא כתב סופר ועד כשר א"ר אלעזר ד"ה היא כו' (והפ"מ החליף בדפוס הגירסא והגיה כמו פירושו שפי' דקאי אהא דאיש פלוני כשר ובן איש פלוני כשר ונדחק בפירושו ע"כ צריך להגיה כמו שהגהתי:

והוא שאומר כיני מתניתא כתב סופר ועד כשר ולא חתם סופר ועד דשיטת הירושלמי דחתם סופר ועד כשר לכתחילה ואינו סובר כמו שיטת הש"ס דילן בגיטין (ד' ס"ו) דאמר רב חסדא חתם סופר שנינו ואמר רב חסדא מתניתין ר' יוסי היא דאמר מילי לא מימסרן לשליח וע"כ לא חיישינן דילמא אמר לשנים אמרו לפלוני ופלוני ויחתמו ומשום כיסופא דסופר חיישי ומחתמו חד מהנך סהדי וסופר בהדי' ובעל לא אמר הכי וכן בגיטין (ד'

פ"ח) אמר ר' ירמיה חתם סופר שנינו אמר רב חסדא הא מני ר' יוסי היא דאמר מילי לא מימסרן לשליח אלא דחתם סופר כשר לכתחילה וע"ז אומר כיני מתניתא כתב סופר ועד כשר (פי' דכשר אפי' בכתב סופר ועד) (וכמו דאמרינן בגיטין (ד' פ"ו) ושמואל אמר אפי' כתב סופר ועד שהרי שנינו כתב סופר ועד כשר:

וע"ז אומר א"ר אלעזר דברי הכל היא (פי' הא דכתב סופר ועד כשר אתי כדברי הכל והוא משום דיש להקשות דאיך תנן כתב סופר ועד כשר הא תנן בגיטין (ד' כ"ו) הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום האיש ומקו' האשה וא"כ כיון דכותבין טופסי גיטין א"כ דילמא כתב טופס הגט וא"כ מניין מוכח שגירש את אשתו (וכן הקשו התוס' בגיטין (ד' ג') בד"ה שלשה גיטין פסולין דלמ"ד כתב סופר ועד כשר קשה דניחוש שמא הסופר כתבו להתלמד וזרקו לאשפה ובאתה האשה והחתימה עליו עד אחד ואין כאן שנים ויש לומר שהסופרים חוששים למכשול ונזהרין בכך ומיהו אין רגילות להזהר לגמרי שתחשב כתיבת סופר כעד א') וא"כ הכא נמי ניחוש דילמא כתב טופסי גיטין ובאתה האשה והחתימה עליו עד א':

וע"ז אומר אמר ר' אלעזר דברי הכל היא והוא משום דר"א לטעמיה שסובר דכתב תורפו בטופס פסול וכמו שביארתי בירושלמי (רפ"ג דגיטין) דקאמר מילתיה דר"א אמר כולם אינן פסולין כו' והוא משום דסובר דסתמא פסול בגיטין משום דסתם אשה לאו לגירושין עומדת וכמו שביארתי שם וע"כ סובר דאין פוסלין אפי' לכהונה וכמו שסובר ריש לקיש שם דכולן אינן פסוליודר"ל אמר כתב תורפו בטופס פסול וא"כ לר"א צריך שיניח אף מקום הרי את מותרת לכל אדם אפי' לת"ק שסובר דכשר לכתוב טופסי גיטין אעפ"כ צריך שיניח מקום הרי את מותרת לכל אדם דכתב תורפו בטופס פסול אבל בלא"ה לא היה כשר לת"ק אמר ר' יוחנן דר' יהודה היא והוא משו' דר' יוחנן סובר דכתב תורפו בטופס כשר לת"ק וא"כ אמאי כשר בכתב סופר ועד דילמא כתב טופס הגט והאשה החתימה עליו עד א'. וע"כ אמר ר' יוחנן דר' יהודה היא (פי' דר' יהודה פוסל בטופסין וכמו דאמרינן בירושלמי (רפ"ב דגיטין) אלא כר' יודה דר' יודה פוסל בטופסין וכן (ברפ"ג דגיטין) ר' כר"י דר' יודה פוסל בטופסין וכן (בפ"ז דגיטין ה"ב) פתר לה כר' יודה דר' יודה פוסל בטופסין (וכמו שביארתי (בפ"ג ה"א) שיטת הירושלמי אליבא דר' יוחנן דר' יודה ס"ל דסתמא פסול משום דסתם אשה לאו לגירושין קיימה):

וע"כ אמר ר' יוחנן דר' יהודה היא (פי' שפוסל בטופסין) אבל לת"ק אפי' כתב תורפו בטופס כשר וא"כ אינו כשר ע"י כתב סופר ועד וע"ז אמר ר' יוסי לא בעית מדעתו דר' יוחנן פלי"ג בשיטתו השיבוהו לאו רבו דו אמר בשם ר' זעירא מכיון שאינו מצוי לזווג ולא

זיווג כשר (פי' דר' יוחנן לא פליג על ר' אלעזר דמתניתין דוקא ר' יהודה היא ולא רבנן דמכשרי בטופסין וא"כ אינו כשר בכתב סופר ועד דזה אינו) דאפי' לר' יוחנן שסובר דכתב תורפו בטופס כשר זה אינו רק לענין התורף דהיינו הרי את מותרת לכל אדם אבל צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה וכמו דאמרינן בירושלמי (רפ"ג דגיטין ה"א) ר' יוסי שאל לר' ירמיה הגע עצמך שזיווג (פי' אם כתב שם האיש והאשה ואתרמו אח"כ השמות שוין ששם הבעל ושם האשה הוי כמו שכתב בטופס הגט אם כשר) א"ל כן אמר ר' זעירא רבי מכיון שאינו מצוי לזווג אפי' זיווג כמו שלא זיווג וא"כ בשם האיש והאשה פסול אפי' לר' יוחנן דלא הוי כמו סתמא בשם האיש והאשה דכיון דאינו מצוי לזווג אפי' זיווג כמו שלא זיווג והא דסתמא כשר לר' יוחנן אליבא דת"ק זהו דווקא בכל תופס הגט ואפי' בתורף שזהו שוה בכל הגיטין וע"כ הוי סתמא וסתמ' כשר. אבל בשם האיש והאשה כיון שאינו מצוי לזווג א"כ אפי' אתרמי תלוי בבריר' וא"כ פסול אפי' לת"ק וכפו שביארתי (שם) שע"כ אמרינן בזבחים (ד"ג) אלא מהא הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה כו' ואמר רב יהודה אמר שמואל צריך שיניח אף מקום הרי את מותרת לכל אדם וביארתי שם דהראי' הוא מהא דצריך שיניח אף מקום הרי את מותרת לכל אד מזה מוכח דסתמא פסול אבל מהא דצריך שיניח שם האיש ושם האשה מזה אין ראיה דכיון שאינו מצוי לזווג אפי' זיווג כמו שלא זיווג]

וא"כ אפי' לר' יוחנן דכתב תורפו בטופס כשר אעפ"כ בשם האיש והאשה צריך שיניח א"כ כתב סופר ועד כשר לכולי עלמא דהא שם האיש והאשה צריך שיניח והא דאמר ר' יוחנן דר' יהודה היא הוא בשיטתו השיבוהו שאמר ר"א דברי הכל היא דצריך שיניח מקום הרי את מותרת לכל אדם אפי' לת"ק וע"כ כתב סופר ועד כשר וע"ז אמר ר' יוחנן דר' יהודה היא (פי' דהוא סובר רק ר' יהודה דפוסל בטופסין. אבל לת"ק אפי' כתב תורפו בטופס כשר) אבל ר' יוחנן לא פליג על ר"א דמתניתין אתי' ככולי עלמא דודאי ר' יוחנן נמי מודה בזה דאתי' ככ"ע וע"ז אומר לא בעית מדעתיה דר' יוחנן פליג (פי' דלא אתי אלא כר' יהודה) בשיטתו השיבוהו לאו רבו דו אמר בשם ר' זעירא מכיון שאינו מצוי לזווג אפי' זיווג כמו שלא זיווג וא"כ הא דכתב סופר ועד כשר אתי ככולי עלמא דהא צריך שיניח מקום האיש והאשה ואם לא הניח פסול דכיון דשאינו מצוי לזווג אפי' זיווג כמו שלא זיווג וא"כ אפי' לר' יוחנן אתי ככולי עלמא אלא דבשיטתו השיבוהו וכמו שביארתי ודו"ק: